

#ekoIQ

yeşil iş yeşil yaşam

#2030iklimhedefi

**GÜVENLİ
GELECEĞİMİZ**

**İÇİN
GÜÇLÜ
İKLİM
HEDEFİ**

*İklim için Türkiye'nin Yeni ve Güçlü
Bir NDC Açıklaması Lazım:
2030'a Kadar En Az %35
Mutlak Emisyon Azaltımı*

**sayı
102**

Çevresel sorumluluk alanımızı genişletiyoruz.

Akçansa ihracatta öne çıkan **ASTM C150 Type I/II Portland** çimentosu artık The International EPD System tarafından verilen **EPD** belgesine sahip.

Barış DOĞRU
baris@ekoIQ.com

Bir Türlü Dolamayan Bardak ve İklim Müzakereleri

EkoIQ bundan 12 yıl önce yayınlanmaya başladı. 2009 yılının Kasım ayında Kopenhag'da düzenlenen BM İklim Zirvesi COP15'in hemen ardından çıkan ilk sayıda, iklim müzakereleriyle ilgili durumu "yarısı boş, yarısı dolu bardak" imgesiyle anlatmaya çalışmıştık. Aradan geçen sürede köprülerin altından çok sular aktı. Ama bardağın dolduğunu söylemek hâlâ mümkün değil. Akıp giden zaman ve sular, ne yazık ki iklim eyleminin bardağını tam olarak doldurmaya yetmedi. Büyük ihtimalle suların büyük kısmı dışarı akıyor ya da bardağın dibinde bir delik var.

Akıp giden süreçte, iklim krizinin hem insanlığa hem de ekosistemlere olan etkisi aslında giderek daha görünür hale geldi. Bundan 12 yıl önce iklim değişikliğini, sokaktaki insana anlatmak önemli bir sorunken, bugün ortalama bir yurttaş, kendi deneyimleriyle iklim değişikliğinin etkilerini size açık bir şekilde anlatabilir. Konda ve İklimhaber'in her yıl yaptığı [Türkiye İklim Değişikliği Algı Araştırmaları](#) bunun somut delili. Yurttaşlar, gerek kentlerdeki seller, gerek orman yangınları, gerek tarımsal üretimdeki düşüşler ve gerekse de yağış takvimindeki değişiklik ve anormalliklerle, iklim krizinin burada ve şu anda hazır ve nazır olduğunu görüyor, biliyor.

Ancak kamu yönetimi ve ilgili kurumlar, bu konuda somut adımlar atma ve önlemler alma konusunda yeterince uyanık ve atak değil. Kırsal veya kentsel alanda, gündelik hayatta ve üretimde etkileri dalga dalga yükselen ve artık hayatımızı doğrudan etkileyen iklim krizi konusunda genel bir politika geliştirmekten hâlâ çok uzaktayız. Bu elbette sadece ül-

kemize ait bir durum da değil. Gelişmiş ülkeler, bu konudaki sorumluluklarını yeterince üstlenmeyerek, küçük ve kırılgan ülkelerin "kayıp ve hasarları"ni tazmin etmekte, gelişmekte olan ülkelerin karbonsuzlaşma süreçlerine mali destek için ayak sürüyorlar. Gelişmekte olan ülkeler ise, iklim krizine hem azaltım hem de uyum konusunda yapabileceklerinin çok azını gerçekleştiriyorlar.

Dolayısıyla sular akıp gidiyor, bardak bir türlü dolmuyor. Dolmayan bardağın, hem kendi ülkelerinin hem gezegenin, hem de çocuklarının geleceğinden çalınan refah olduğunu anlamadıkça, bu duruma gerçek bir çözüm getirmek zor. Kısır ve dar ülke çıkarları argümanları, sadece kulağa hoş geliyor; ancak bugünün ve geleceğin sorunlarına hiçbir net yanıt getirmiyor. Durum, bir kazan-kazan değil, kaybet-kaybet oyununa dönüşüyor.

Önümüzdeki ay, Mısır'da düzenlenecek COP27 İklim Zirvesi'nde durumun değişeceğine dair ne yazık ki elimizde yine çok fazla veri yok. Tüm dünya hep birlikte bir kaybet-kaybet oyununun içinde. Her ülkenin kendi kudretince bardağı doldurmaya çalışması gerekirken, herkes bir diğerine "önce sen" diyor. Sanırım yapılması gereken, her ülkenin kendi yurttaşlarının, kendi yönetimlerine daha güçlü uyarılar vermesi. Türkiye'de iklim alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının, COP27'ye Türkiye'nin daha güçlü bir [emisyon azaltım taahhüdüyle gitmesi](#) yönündeki çağrı ve kampanyasına destek vermek, bu anlamda bir yurttaşlık ve insanlık görevi. Kaybet-kaybet oyunundan kurtulmanın tek yolu bu.

12

12 İklim Duyarlı Sağlık Uyumu

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Çevre Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. E. Didem Evcî Kiraz, "Azaltım faaliyetlerinde kaybedilen zaman uyum faaliyetlerinin hızını artırarak kazanılabilir. İklim duyarlı sağlık politikaları, bu politikaları esas alan liderler, yeniden yapılandırılan sağlık sistemleri, iklim duyarlı faaliyetleri öğrenmiş insan gücü ve iklim duyarlı faaliyetlere ait bütçe ile geleceği inşa edebilmek mümkün" diyor.

30 İklim Aciliyeti İçinde Sanatta Kompost: SAHA Studio

İklim krizi ve küresel ısınmanın insanlığın müşterek sorunu olduğunu belirten SAHA Derneği Direktörü ve Küratör Çelenk Bafra, "Ekolojik krizde biraz tıkanmışlık içindeyiz. Toplumca yer yer kötümserlik, yer yer yılgınlık yaşıyoruz. Taze bakış açlarına, farklı dillere ve yöntemlere ihtiyacımız var" diyor

30

EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
adına sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Barış Doğru baris@ekoIQ.com

Editör
Bulut Bağatır bulut@ekoIQ.com
Elif Yaşar Özyürek elif@ekoIQ.com

Yerel Yönetimler Editörü Sibel Bülay sibel@ekoIQ.com

Sürdürülebilirlik Projeleri Koordinatörü
Elif Gökçe Şahin gsahin@alumni.harvard.edu

Redaksiyon Şöhret Baltaş

Katkıda Bulunanlar
S. Sena Akkoç, Nilsu Birce Bayraktar

Yayın ve Yönetim Adresi:
EKOLOGOS Sürdürülebilirlik Yönetim ve İletişim Hizmetleri Ltd. Şti.
Osmanağa Mahallesi, Kuşdili Caddesi No: 33/2 34714 Kadıköy, İstanbul
Tel: (90) 216 349 40 97-98

İki ayda bir yayınlanır. Yaygın Süreli Yayın ISSN 1309-441-6

60

38 DOSYA: İklim için Türkiye'nin Yeni ve Güçlü Bir NDC Açıklaması Lazım!

Türkiye'nin COP27 öncesinde daha güçlü bir emisyon azaltım planı sunması gerektiğini savunan iklim konusunda çalışan 12 sivil toplum kuruluşu, Türkiye'nin 2030'a kadar, 2020 yılına göre en az %35 mutlak emisyon azaltımına gitmesi gerektiğini geçtiğimiz günlerde açıkladı. %35 mutlak emisyon azaltımı hedefinin gerçekçi ve mümkün olduğunu ifade eden STK'lar, Türkiye'nin bu hedefe nasıl ulaşabileceğine yönelik önerilerini de sıraladılar. Geleceğimiz şimdi atacağımız adımlara bağlı.

60 "Brisa Olarak Sürdürülebilir Geleceğe Yatırım Yapmaya Devam Edeceğiz"

Sürdürülebilirliği kurum kültürlerinin ve tüm faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirdiklerini belirten Brisa Genel Müdürü Haluk Kürkcü, "Kuraklık tek global problemimiz değil; iklim krizi, dünya kaynaklarının etkin kullanımı hepimizin ortak gündemi. Tüm dünya olarak ivedilikle aksiyon alınmazsa çok yakında yaşayacak bir dünyamız olmayacak" dedi.

82 "En Kısa Sürede Net Sıfır Hedefimize Ulaşacağız"

Türkiye'nin ilk net sıfır olma hedefini açıklayan kampüsüne sahip Sabancı Üniversitesi, bu doğrultuda çalışmalarına hızlı bir şekilde devam ediyor. Üniversitenin Genel Sekreteri Ali Çalışkan, "Kampüsümüz, kendi enerjisini üreterek elde ettiği tasarrufla tüm enerji kullanımını %100 yeşile dönüştüren bir kampüs olma özelliğine sahip" diyor.

HER SAYIDA

04 Gözümüzden Kaçmayanlar Gözde İvgin: Fransa'da enerji tasarrufu kapsamında ışıklar erkenden kapatılacak; okyanusun tek otçul deniz memelisi olarak bilinen dugong'ların soyu Çin'de tükendi; Avrupa'da orman yangınları rekor kırdı; kediler Polonya Bilimler Akademisi'nin istilacı türler listesine dahil edildi...

06 Son Buzul Erimeden Prof. Dr. Levent Kurnaz: Gelişmekte Olan Ülkeler Açısından Karar Noktası

16 Organik Beslenmeye Doğru Buğday Derneği 20. Yaşını Kutluyor! GOOINN'in Foodtech Raporu Yayınlandı; Ukrayna'daki Savaş, Küresel Gıda Sistemini Etkiliyor; Gıda Sektöründeki Oligopol Yapı: Gıda Baronları; Sütsüz, Glutensiz, Organik Pirinçli Tam Tahıl Bazlı Ek Gıda; HiPP Babysanft Güneş Koruyucu Organik Dudak Nemlendiricisi...

20 Sürdürülebilir Kalkınma Gülin Yücel: "Döngüsel Araçlar"a Nasıl Ulaşacağız? (1) Karbonsuzlaşma Eksen

24 Yaşanabilir Kentler Sibel Bülay: Köy-Koop İzmir Birliği Başkanı Neptün Soyler: "Kooperatifçilik İçime İşlemiş"

34 Global Compact Türkiye: Global Compact Türkiye Yönetim Kurulu Üyesi ve Çevre Çalışma Grubu Eşbaşkanları Ebru Tüzecan ve Servet Yıldırım: COP 27: Ortak Eylemi Hızlandırma Zamanı

58 Veri-Analiz Elif Gökçe Şahin: Orta Doğu ve Afrika'da Deniz ve Hava Kirliliği; ABD'de İstihdam Artışı Yeşil Enerjiden; "Yağmur Bombaları"na Dikkat!

66 Sürdürülebilir Tüketim Doç. Dr. Ahu Ergen: Markalar Neyin Peşinde?

68 İyi Bak Zeynep Özler: Sizin "Kaçış Noktaları"nın Nereleri?

70 Küre Arif Ergin: İnatçı İyimserliğimiz ve COP27

74 MarjinalSosyal Aynur Kolbay Hülya: İklim Krizinin Farklı Yan Etkileri

77 Sürdürülebilir İşler Arzu Deniz Aksoy: Günümüzde Sürdürülebilirliği Sürdürmek

80 KAGİDER'DEN Emine Erdem: Hep Birlikte Döngüsel, Yeşil Ekonomi için Çalışma Zamanı

84 Kitap TAGroekoloji: Bilim ve Politika; Doğanın Dönüşü-Ekolojinin Uzun Bir Tarihi; Fixing the Climate - Strategies for an Uncertain World (İklimi Düzeltmek - Belirsiz Bir Dünya için Stratejiler)

gözü- müzden kaçma- yanlar

Fransa'da enerji tasarrufu kapsamında ışıklar erkenden kapatılacak; Avrupa'da orman yangınları rekor kırdı; kediler Polonya Bilimler Akademisi'nin istilacı türler listesine dahil edildi...

 Gözde İVGİN

Fransa'da enerji tasarrufu kapsamında Louvre Müzesi ve Versay Şatosu'nda ışıklar erkenden kapatılacak. Louvre'u aydınlatan ışıklar, saat 01.00 yerine 23.00'te söndürülecek; Versay ışıkları ise saat 23.00 yerine 22.00'de kapatılacak. Daha önce Eyfel Kulesi'yle ilgili de benzer bir karar alınmıştı.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün Temmuz 2022 Alansal Yağış Değerlendirmesi verilerine göre bu yıl Temmuz ayında **Türkiye genelinde yağışlar**, geçen yıla göre %55 azaldı.

Avrupa'da **orman yangınları** rekor kırdı. Bu yıl kaybedilen ormanlık alan miktarı, 700 bin hektar olarak açıklandı. Bu, bugüne dek Avrupa Birliği ülkelerinde kayda geçmiş en büyük rakam olarak kabul ediliyor.

Antalya Perge Antik Kenti'ndeki Kestros Çeşmesi'nden 1800 yıl sonra yeniden su akmaya başladı. Antik sistemin çalışıp çalışmadığını tespit etmek için yapılan deneme sonrası, çeşmeden sürekli su akmasını sağlayacak düzenlemeler için harekete geçildi.

Marmaris Onmega Dolphin Park adlı "yunus parkı"nda yaşayan **Splash adlı yunus** hayatını kaybetti. Ölümün kısa bir zaman diliminde tesiste yaşanan dördüncü yunus ölümü vakası olduğu öne sürüldü. İşletme hakkında suç duyurusunda bulunacağını

açıklayan Yunuslara Özgürlük Platformu, parktaki diğer üç yunus için acilen sağlık kontrolü talep etti.

Avrupa'da, bazı ülkelerde termometrelerin 45 dereceyi gördüğü **aşırı sıcaklar** yüzünden geçtiğimiz ay binlerce kişinin yaşamını yitirdiği açıklandı. Aşırı sıcakların ve susuzluğun solunum rahatsızlıkları çekenlerle kalp hastaları için de büyük risk faktörü olduğu belirtiliyor.

Vatandaşlardan enerji tüketimlerini %10 oranında düşürmelerini isteyen **Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron**, aksi takdirde zorunlu önlemler alınacağı uyarısını yaptı. Ülkedeki tren seferleri de azaltılacak. Fransa'da tren taşımacılığına harcanan enerji, yıllık elektrik tüketiminin %1-2'sine denk geliyor.

Avrupa'daki 50'den fazla kent ve kasaba, iklim krizi ve sosyal eşitlik gibi konuları odağına alarak ücretsiz toplu taşımayı başlattı. Lüksemburg ve Estonya'nın başkenti Tallinn ulaşım ücretlerini kaldırma konusunda Avrupa'da öncü konumda; vatandaşlar, günlük yolculuklarını yapmak için **toplu taşımaya sınırsız ve ücretsiz erişim** hakkı elde etti.

Türk Deniz Araştırmaları Vakfı'nın (TÜDAV) 2017 yılında düzenlediği Kıkırdaklı Balıkların Korunması için Ulusal Eylem Planı Çalıştayı sonrası alınan kararlar

korunan 12 köpekbalığı arasına **büyük beyaz köpekbalığı** da eklendi.

Uluslararası yoksullukla mücadele ve yardım kuruluşu Oxfam; kuraklık, sel, şiddetli fırtınalar ve diğer aşırı hava koşullarından etkilenen dünyanın en kötü iklim noktalarından 10'unu inceledi ve son altı yılda aşırı açlık oranlarının iki katından fazla arttığını tespit etti. 10 ülkede toplamda **48 milyon kişi akut açlık** çekiyor. Açlık çeken insan sayısı altı yılda Nijer'de %767, Burkina Faso'da ise %1350 arttı.

Türkiye'den Kuzey Kutbu'na araştırma için giden bilim insanlarının bulgularına göre, küresel ısınma bölgedeki **deniz buzlarının üçte ikisinin yok olmasına** yol açtı. Sefer Lideri, Koordinatörü ve TÜBİTAK MAM Kutup Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Burcu Özsoy, deniz buzları üzerindeki araştırmalarında, bölgedeki buzların büyük bir bölümünün eridiğini gözlediklerini ifade etti.

Resmi Gazete'de yayımlanan kararlar aralarında Balıkesir, Rize, İzmir ve Sinop'un da bulunduğu 11 ilde bazı bölgeler Cumhurbaşkanlığı kararıyla **ormanlık alan sınırları dışına çıkarıldı**.

Kediler, avladıkları kuş ve memeli hayvan sayısı nedeniyle Polonya Bilimler Akademisi'nin **istilacı türler** listesine dahil edildi. Kedilerin biyoçeşitliliğe zarar verdikleri gerekçesiyle listeye alınması, ülkedeki hayvan hakları savunucuları tarafından tepkiyle karşılandı.

Cengiz Holding, Çanakkale'deki **Kaz Dağları'nı talan edecek bakır ve altın madenciliği** için "çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) olumlu" kararının iptalinin ardından yeniden ÇED için başvurdu.

Greenpeace, 7 Eylül Uluslararası Temiz Hava Günü için bir rapor yayımladı. Rapora göre, nüfusun %67'si "sessiz katil" olarak nitelenen ve ciddi sağlık sorunlarına yol açan **partikül madde 2.5'e** (PM 2.5) maruz kalıyor.

Ekvador'da, **dört dev Galapagos kaplumbağasının** öldürülmesine ilişkin soruşturma başlatıldı. Nesli tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan türün öldürülmesi 1933'te yasaklanmıştı ancak son iki yılda 20'ye yakın kaplumbağa yasadışı avcılığın kurbanı oldu.

Avrupa Birliği Komisyonu'nun Ortak Araştırma Merkezi uzmanları, **Avrupa'nın son 500 yılın en kurak dönemini** geçirdiğini bildirdi. Temmuz ayındaki endişe verici kuraklığın devam ettiği belirtilen raporda, Avrupa Birliği topraklarının %47'sinin hâlâ "uyarı verici" durumla karşı karşıya olduğu, AB'nin %17'sinde ise "alarm verici" bir kuraklık bulunduğu kaydedildi.

Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesi Karaburna Köyü'nde işletilmek istenen taş-bazalt ocağına karşı açılan dava kapsamında gerçekleştirilen bilirkişi keşfinin sonuç raporu yayımlandı. Bilirkişi raporu köylülerin yaklaşık 7 ay kanserojen bir bileşik olan **Trihalometanlı su** içtiğini ortaya çıkardı.

Dünya Doğal Yaşamı Koruma Vakfı (WWF), resmi [sosyal medya hesabı](#)ndan yaptığı paylaşımda **orfoz balıklarının** tehlikede olduğunu duyurdu. Yapılan paylaşımda "Orfoz tehlikede! Korunması Gereken Tehlike Altındaki Türler Kırmızı Listesi'ne alınan orfozun popülasyon kaybı, son 24 yılda %86'ya ulaştı" denildi.

Kaynak: Gerçek Gündem, Aposto, BBC Türkçe, Euro-news, Kapsül, Yeşilist, Hürriyet, Açık Radyo (95.0), Di-ken, T24.

Prof. M. Levent KURNAZ Boğaziçi Üniv. İklim Değişikliği
ve Politikaları Uyg. ve Araş. Merk

Gelişmekte Olan Ülkeler Açısından Karar Noktası

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (UNFCCC) Taraflar Konferansı (COP) her yıl bu zamanlarda toplanır. Başladığı 1995 yılından bu yana tartışılan en önemli konu iklim değişikliğini önlemek için seragazi salımlarının ne kadar azaltılması gerektiği ve bu azaltımı kimin, hangi hızda yapacağıdır.

KAĞIT ÜZERİNDE AZALTIM

Sözleşme 1992 yılında imzalandı; gelişmiş ülkeler seragazi salımlarını 1990 yılı seviyesinin altına indireceklerini kabul ettiler ve bir kısmı da bunu başardı. Ama nasıl? Yüksek miktarda salıma neden olan endüstrilerini geliştirmekte olan ülkelere kaydırarak bir sanayi dönüşümü gerçekleştirdiler. Artık az salıma neden olan üretimi kendi ülkelerinde gerçekleştiriyorlar, çok salıma neden olan ürünleri ise geliştirmekte olan ülkelere ürettirip kendileri ürünleri satın alıyorlar. Böylelikle en azından kağıt üzerinde azaltım sağlamış oluyorlar. Yalnız küresel seragazi salım miktarlarına baktığımızda bir azalma görmüyoruz. 1997 yılında aynı sözleşme kapsamında Kyoto Protokolü imzalandı. O zamanki en büyük salıma sahip ABD, bu protokole taraf dahi olmamakla birlikte bildiği yolda devam etti. Avrupa Birliği üyeleri protokolün uygulanmasında başı çekseler de bir kez daha salımlar geliştirmekte olan ülkelere kaydığından iyileştirici bir etki görülmedi.

Her ne kadar Kyoto Protokolü bir işe yaramamış olsa da süresinin dolduğu 2012 yılından itibaren yeni bir anlaşmaya geçilebilmesi için yoğun çaba harcandı

fakat bu çabalar başarısız oldu. 2015'te Paris'teki Taraflar Konferansı'nda, 2020-2030 yılları arasında kapsayan ve tüm ülkeleri içine alan bir anlaşma kabul edildi. Anlaşma komik deneyecek seviyede düşük bir ön kabul üzerine kurgulanmıştı. İklim krizini durdurmak için almamız gereken önlemlerden bağımsız olarak ülkelere iklim krizini durdurmak için neler yapmayı planladıkları soruluyor; soruya verdikleri cevap üzerinden de ülkelerin yapacakları belirleniyordu. Örneğin, aynı soru ülkemize sorulduğunda biz *"Şu anda yılda 450 milyon ton seragazi salıyoruz ve bunu 2030 yılında 1197 milyon tona çıkartmayı planlıyoruz, eğer bize maddi imkan sağlarsanız bu seviyeden %21'e kadar azaltım sağlayabiliriz"* gibi bir cevap verdik. Diğer ülkeler arasında da salımlarını uzun süre artıracaklarını söyleyenler oldu ve tümü kabul edilerek Paris Anlaşması'na dahil edildi.

Mevcut yapı içerisinde anlaşmanın ciddi bir fayda sağlamasını ummak ancak saflık olabilir. Nitekim anlaşmanın kabulünden bu yana gördüğümüz sonuçlar da seragazi salımlarının küresel bağlamda azalmak yerine artmakta olduğunu bize gösteriyor. Bir tek araya giren pandeminin yoğun günlerinde bir azalma gördük, sonrasındaki salımlar bu azalışı fazlasıyla telafi etti!

Paris Anlaşması'nın görüşmeleri sırasında taraf ülkeler verilen taahhütlerin yeterli olmadığı bilincindeydi ve 2030 yılına dek bu taahhütlerin sürekli olarak iyileştirilmesi de anlaşmaya eklendi. Yani ülkemiz vereceği bir sonraki taahhütte bir öncekinden daha yüksek bir azaltım oranı söylemek zorundaydı.

PARİS ANLAŞMASI SONRASI NET SIFIR AÇIKLAMALARI

Paris Anlaşması'nın kabulü sonrasında başta Avrupa Birliği üyeleri olmak üzere çeşitli ülkeler seragazi salımlarını hangi tarihte net olarak sifıra düşüreceklerini açıklamaya başladılar. Ülkelerin topraklarında seragazi salındığı kadar ormanlar ve diğer yutak alanları sayesinde karbondioksit de emilir. Net sıfır, ülkedeki yutak alanlarının karbondioksit emebildikleri kadar salım yaparak atmosfere ek bir seragazi yüklenmemesi anlamına gelir. Elbette burada ülkelerin ne kadar salım yaptıklarının doğru olarak belirlenmesinin ötesinde ne kadar yutak alana sahip olduklarının da doğru ölçülmesi son derece önemli. Örneğin, ülkemiz yaklaşık 80 milyon ton seragazi yutağına sahip. Son yapılan açıklamalarla 2053 yılında ülkemizin seragazi salımının da bugünkü seviyesinden 80 milyon tona düşürülmesi öngörülüyor. Bugünkü salımımızın 520 milyon ton seviyesinden 2053 yılında 80 milyon tona düşürülebilmesi için de şimdiden büyük adımların atılarak Paris Anlaş-

ması'nın sona erdiği 2030 yılında ciddi boyutta bir azaltım yapılmış olması gerekli. Sivil toplum örgütleri salım miktarımızın 2030 yılında 340 milyon tona düşürülmesi yolunda bir kampanya yürütüyorlar.

İKLİM STRES TESTİ ÇALIŞMASI

Yakın çevremizdeki gelişmekte olan ülkelere birinin en büyük bankası için yabancı ortaklarla birlikte iklim stres testi çalışması yapıyoruz. İklim stres testi, bankanın tüm varlığının iklim krizinin risklerinden nasıl etkileneceğini belirleyen bir çalışma. Çalışmanın iki ana bileşeni var: Bunların ilki iklim krizinin yaratacağı fiziksel risklerin bankanın varlıkları ve kredileri üzerinde oluşturabileceği zararın belirlenmesi. Yani siz bir çiftçiye kredi veriyorsanız ve bu çiftçinin tarlasındaki ürün kuraklıktan ötürü tamamen kayboluyor ve çiftçi size borcunu ödeyemez hale geliyorsa bu, banka için fiziksel bir risk. Her sektör ve fiziki bölge için bu fiziksel risklerin ayrı ayrı belirlenmesi gerekli. Yanı sıra bir de geçiş riskleri var. Yani bugünkü karbon yoğun ekonomiden yenilene-

Fotoğraf: AlexeiScutari-Unsplash

“Yüksek miktarda salıma neden olan endüstrilerini geliştirmekte olan ülkelere kaydırarak bir sanayi dönüşümü gerçekleştirdiler. Artık az salıma neden olan üretimi kendi ülkelerinde gerçekleştiriyorlar, çok salıma neden olan ürünleri ise geliştirmekte olan ülkelere ürettirip kendileri ürünleri satın alıyorlar”

“Geçiş riskleri de fiziksel riskler de sizin ülkenizde veya bölgenizde yaşansa da sizin kontrolünüz altında değil aslında. İsteddiğiniz kadar sert önlemler alın, diğer ülkeler buna uymazsa iklim krizi fiziksel riskleri fazlasıyla artırabilir; sonuçta siz hem geçiş riskleri hem de fiziksel risklerle baş etmek zorunda kalırsınız”

bilir ve sürdürülebilir kaynaklı bir ekonomiye geçişte gerek piyasanın gerekse devletlerin verdiği tepkiler söz konusu. Örneğin, bugün kredi verdiğiniz bir kömürlü termik santral bundan beş yıl sonra fazla karbondioksit saldıği için devlet tarafından kapatılacak olursa sizin kredinizin ödemesi tehlikeye girer. Ya da devlet bir karbon vergisi uygulayacak olursa çiftçinin mazot masrafı artacağından size borcunu geri ödeyemeyebilir. Geçiş risklerinin de fiziksel riskler kadar ciddi biçimde ele alınıp hesaplanması ve ona göre bir strateji geliştirilmesi gerekli.

TERS YÖNDE ÇALIŞAN SORUNLAR: GEÇİŞ RİSKLERİ VE FİZİKSEL RİSKLER

Şimdi gelelim önemli probleme: Geçiş riskleri ve fiziksel riskler ters yönde çalışan sorunlardır. Yani, iklim krizini durdurmak için yoğun bir çalışma ortaya koyup ciddi önlemler alırsak bu geçiş risklerini artırır ama sonuçlar iklim krizinin artmasını engelleyeceği için fiziksel riskler azalır. Tersine iklim krizini engellemek için ciddi önlemler almayacak olursak bu da geçiş risklerini azaltırken fiziksel risklerin artmasına neden olur.

Gerçek sorun ise bunun az ötesinde bulunuyor. Geçiş riskleri de fiziksel riskler de sizin ülkenizde veya bölgenizde yaşansa da sizin kontrolünüz altında de-

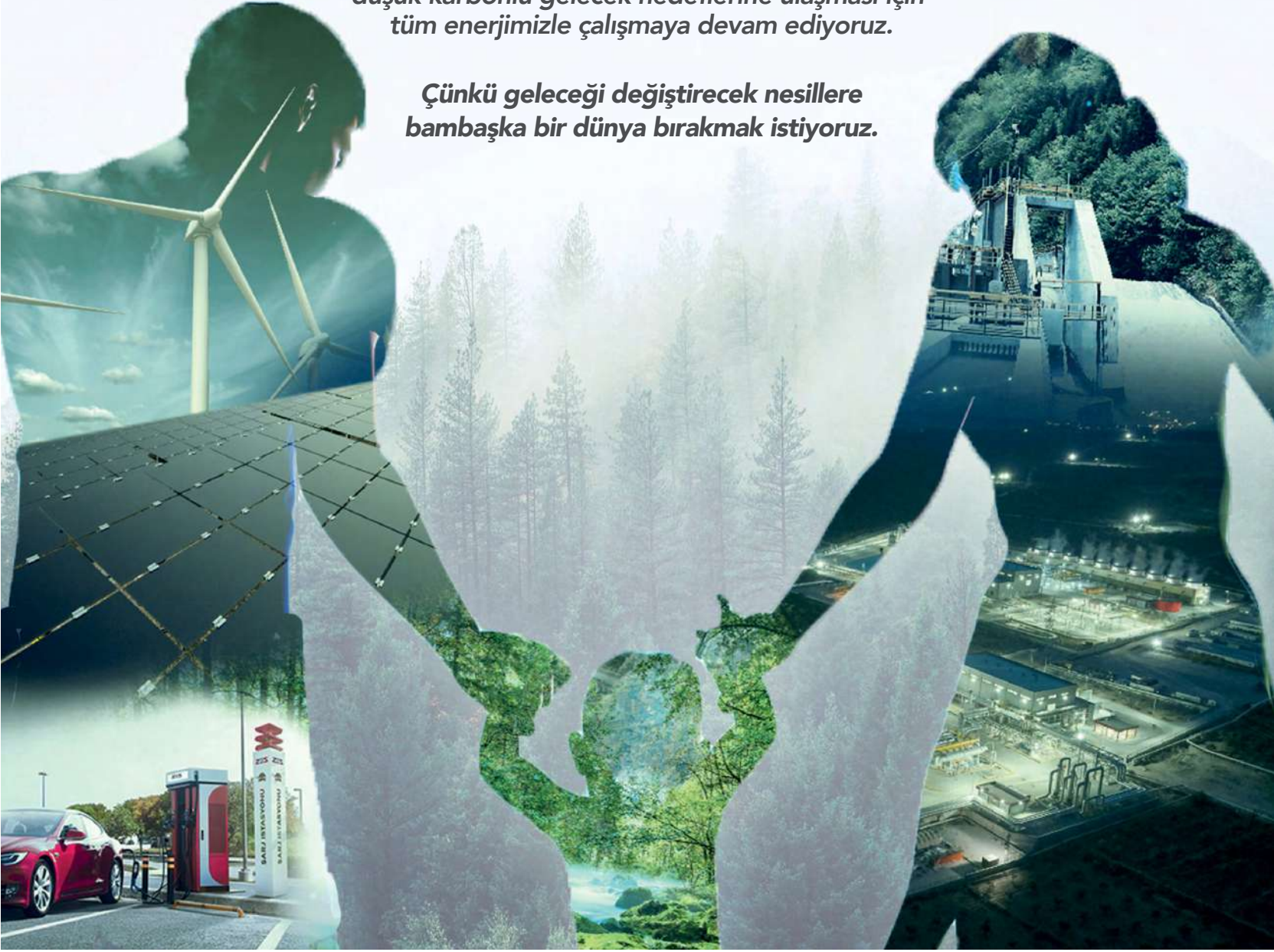
ğil aslında. İsteddiğiniz kadar sert önlemler alın, diğer ülkeler buna uymazsa iklim krizi fiziksel riskleri fazlasıyla artırabilir; sonuçta siz hem geçiş riskleri hem de fiziksel risklerle baş etmek zorunda kalırsınız. İşte, gelişmekte olan ülkeler açısından en önemli karar noktası burada. Geçiş risklerini mi tercih edeceğim, fiziksel riskleri mi? Ya da iklim krizini durdurmak için mi savaşacağım yoksa iklim krizinin bana vereceği zararı azaltmak için mi uğraş vereceğim? Daha da doğru bir yaklaşım sıfır ya da bir mantığından çıkarak bütçemin ne kadarını iklim risklerini azaltmak, ne kadarını da iklim krizine dur demek için ayıracağım? Bu konudaki baskı genellikle Avrupa Birliği'nden geliyor. AB politikaları genelde azaltım üzerine kurulu olduğundan çevre ülkelerin de azaltıma yönelmelerini arzu ediyorlar. Ancak özellikle son Ukrayna-Rusya krizinin de gösterdiği gibi, kendi ekonomik politikaları zora girdiği anda iklim politikası en önce ödün verilen sorunlardan biri haline geliyor. Özellikle bu kış Rus doğalgazı Avrupa'ya ulaşmayacak olursa kömürün geri dönmesi hiç de şaşırtıcı olmaz. Dolayısıyla da gelişmekte olan ülkelerin bu bağlamda verecekleri kararlarda son derece dikkatli davranmaları gerekiyor, aksi takdirde hem bütçelerinin önemli bir kısmını iklim krizini durdurmaya harcayabilirler hem de iklim felaketleri ile baş başa kalırlar. #

GELECEK NESİLLER İÇİN GELECEĞİN ENERJİSİ

Geleceğin yenilenebilir enerji şirketi olmak
gelecek nesilleri düşünerek hareket etmek demektir.

Biz bu amaçla tüm faaliyetlerimizde önceliği çevre ve toplumu
gözetmeye veriyoruz. Zorlu Enerji Sürdürülebilirlik Stratejimiz
doğrultusunda daha yaşanabilir bir dünya için tüm enerjimizle çalışıyor,
Birleşmiş Milletler Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçları'na
hizmet etmeye ve Paris Anlaşması kapsamında ülkemizin
düşük karbonlu gelecek hedeflerine ulaşması için
tüm enerjimizle çalışmaya devam ediyoruz.

Çünkü geleceği değiştirecek nesillere
bambaşka bir dünya bırakmak istiyoruz.

“Körüklenen Bir Kriz” Olarak Kuraklık

Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, [Sayılarla Kuraklık 2022](#)-Hazırlık ve Dayanıklılık için Restorasyon adlı rapor, insan faaliyetleri sonucunda gerçekleşen iklim değişikliğinin kuraklık riskini artırdığına dikkat çekiyor. **İklim değişikliği ve arazi bozulmaları üzerinde duran rapor**, kuraklığı “körüklenen bir kriz” olarak değerlendiriyor.

Sıklığı ve şiddeti her geçen yıl artan aşırı kuraklıklar, tüm dünyayı etkisi altına alıyor. Her yıl 55 milyon insan, kuraklık kaynaklı olumsuzluklara maruz kalıyor. Can kayıplarının yanı sıra zorunlu göçler, çatışmalar ve tarımsal ürün kayıpları aşırı kuraklığın ve su kıtlığının etkileri arasında.

TÜM DÜNYA NÜFUSU KURAKLIKTAN ETKİLENECEK

Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi'nin Sayılarla Kuraklık 2022 Raporu'na göre, 2050 yılına dek tüm dünya nüfusu kuraklıktan etkilenecek. Ve yine dezavantajlı gruplar en ağır sonuçları yükleneyecek.

1970-2019 yılları arasında gerçekleşen tüm ölümlerin 650 bininin kuraklık kaynaklı hasarlardan ileri geldiği biliniyor. 20. yüzyılın başından günümüze dek 10 milyon insanın kuraklık nedeniyle yaşamını yitirdiği tahmin ediliyor. Bu ölümlerin çoğu gelişmekte olan ülkelerde görülüyor: *Afrika'daki kuraklık kaynaklı ölümler, tüm dünyadaki ölümlerin %44'ünü oluşturuyor.*

Raporda, 2020-2022 yılları arasında **kuraklık acil durumu** ile karşı karşıya kalan ülkeler şu şekilde sıralanıyor: Amerika Birleşik Devletleri, Afganistan, Angola, Brezilya, Burkina Faso, Etiyopya, Güney Sudan, Irak, İran, Kazakistan, Kenya, Lesotho, Mali, Moritanya, Madagaskar, Malawi, Mozambik, Nijer, Somali, Suriye, Şili, Pakistan ve Zambiya.

Avrupa ülkeleri, Kuraklık Acil Durumu Listesi'nde

yer almasa da yaşanan krizden etkileneceklerine vurgu yapılıyor. Geçtiğimiz süreçte Avrupa Birliği'nde ve Birleşik Krallık'ta 9 milyar euro kayıp yaşandı. Etkili bir iklim eylemi uygulanmadığı takdirde sözü geçen miktarın 65 milyar euroya ulaşabileceği ölçümleniyor.

Küresel ısınmanın 3 santigrat derecenin üzerine çıkması durumunda kuraklıkların beş kat artacağı tahmin ediliyor. En büyük kayıplar Akdeniz'de ve Avrupa'nın Atlantik kıyılarında görülecek. İklim değişikliği kaynaklı kuraklıklar ise nüfus artışının yoğun olduğu ve gıda güvensizliğinin yaşandığı bölgelerde yıkıcı etkiler yaratacak.

BİRÇOK İNSAN GIDA HAKKINDAN YOKSUN KALACAK

2000'lerin başlarında görülen Avustralya'nın Milenyum Kuraklığı, 2002-2010 yılları arasında tarımsal verimlilikte %18'lik bir düşüşe neden oldu. Kuraklığın kriz haline geldiği Kenya'nın güneydoğu bölgelerinde tarımsal üretim %70 oranında azaldı. Dünya genelinde 345 milyon insanın gıda güvenliğinden yoksun olduğu biliniyor. Kuraklığın yol açacağı tarımsal kayıpların birçok insanın gıda hakkında yoksun kalacağı anlamına geliyor.

Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan kadınlar ve kız çocukları, en çok etkilenen grupları oluşturuyor. Bunun en temel nedenlerinden biri, su bulmanın kadınların görevi olarak görülmesi. Suya

erişim için katedilen mesafe arttıkça harcanan enerji de aynı oranda artıyor. Dolayısıyla kurak bölgelerde günlük alınan enerjinin %40'ı içme suyunu taşımada harcanıyor.

Son yüzyılda yaşanan kuraklığın 27,8 milyar dolarlık bir zarara yol açtığı hesaplandı. Yalnızca Kaliforniya'da 2020 yılında yaşanan orman yangınları ve kuraklık, 10-20 milyar dolar arasında ekonomik kayba neden oldu. 1998-2017 yılları arasında Hindistan'ın GSYİH'si %2-5 oranında düştü.

KURAKLIK-İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ SARMALI

Öte yandan mevcut koşullardan yalnızca insanlar ve ekonomiler etkilenmiyor. Çölleşme nedeniyle her yıl yaklaşık olarak -içinde milyonlarca canlının yaşadığı- 12 milyon hektarlık alanın kaybedildiği biliniyor. Böylelikle biyolojik çeşitlilik azalarak yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalıyor. Avustralya'daki dev yangınlar 3 milyar hayvanın ölümüyle/yer değiştirmesiyle sonuçlandı. Sağlıklı bir ekosistemde küresel karbondioksitin üçte birini hapsedebilen karasal ekosistemler, kuraklığın etkisiyle karbonu tutamaz hale geli-

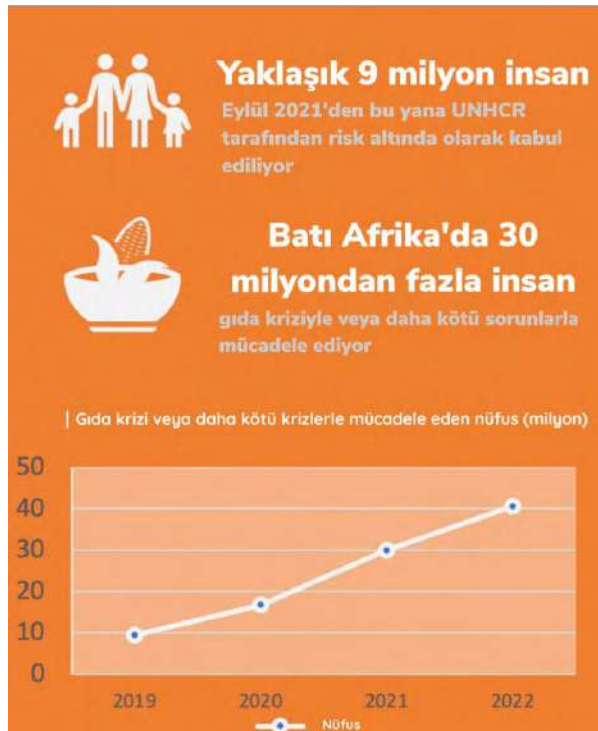
Fotoğraf: Kier-in-sight - Unsplash

Arazi onarım planları kapsamında "sürdürülebilir arazi ve su yönetimi" uygulamaları benimsendiği takdirde yaklaşık 1,4 trilyon dolarlık bir üretim değeri kazanılabilir.

yor. Bu da iklim değişikliğini tetikleyerek kuraklık-iklim değişikliği sarmalında bir kısır döngüye neden oluyor.

Kuraklıkla mücadeleyi güçlendirecek politikaların hayata geçirilmesi tüm dünya için büyük önem arz ediyor. Öncelikli öneri; reaktif ve kriz temelli bir kuraklık yönetiminin terk edilmesi, yerine proaktif ve risk temelli bir kuraklık yönetiminin benimsenmesi. Arazi onarım planları kapsamında "**sürdürülebilir arazi ve su yönetimi**" uygulamaları benimsendiği takdirde yaklaşık 1,4 trilyon dolarlık bir üretim değeri kazanılabilir.

En savunmasız olanlar, geçim kaynakları arazi bozulmalarından en çok etkilenecek olanlar. Arazi onarımında "çiftçi liderliği" kilit bir rol oynuyor. Tüm platformlardan aktörlerin işbirliği ile **su döngülerinin, toprak verimliliğinin** ve geçim kaynaklarının canlandırılması şart. Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi'nin Sayılarla Kuraklık 2022 Raporu'nda, "**Hepimiz, bugünkü neslin ve gelecek nesillerin sağlığı için geç kalmadan üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmeliyiz**" sözüyle bu işbirliklerinin bir an önce güçlenmesi gerektiğinin altı çiziliyor.

Prof. Dr. E. Didem EVÇİ KİRAZ, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Çevre Sağlığı Anabilim Dalı Başkanı Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

İklim Değişikliği Etkisi Altında Sağlıklı Bir Toplumda Yaşama Çabası:

İklime Duyarlı Sağlık Uyumu

“Azaltım faaliyetlerinde kaybedilen zaman, uyum faaliyetlerinin hızını artırarak kazanılabilir. İklim duyarlı sağlık politikaları, bu politikaları esas alan liderler, yeniden yapılandırılan sağlık sistemleri, iklim duyarlı faaliyetleri öğrenmiş insan gücü ve iklim duyarlı faaliyetlere ait bütçe ile geleceği inşa edebilmek mümkün”

İklim değişikliğinin en belirgin etkileri, sağlığın sosyal belirleyicileri ve sağlıklı toplum nitelikleri üzerinde hissedilecek. [Sağlığın sosyal belirleyicileri yaşama sağlıklı başlamak, eğitim, ekonomi, işsizlik ve iş güvenliği, istihdam ve çalışma koşulları, gıda güvenliği, bağımlılık, sağlık hizmetlerine erişim, ulaşım, barınma durumu, sosyal dışlanma ve sosyal destektir.](#) [Sağlıklı toplumlar için Dünya Sağlık Örgütü \(DSÖ\) 11 nitelik yayımladı:](#)

1. Uygun fiyatlı konut dahil, temiz, güvenli, yüksek kaliteli bir ortam,
2. İstikrarlı bir ekosistem,
3. Güçlü, birbirini destekleyen ve istismarcı olmayan bir toplum,
4. Yaşamı, sağlığı ve refahı etkileyen kararlar üzerinde önemli kamu katılımı ve kontrolü,
5. Tüm insanlar için temel ihtiyaçların (yiyecek, su, barınak, gelir, güvenlik ve iş) sağlanması,
6. Birden fazla kişi, etkileşim ve iletişim olanağıyla çok çeşitli deneyimlere ve kaynaklara erişim,
7. Çeşitlilik arz eden, canlı ve yenilikçi bir ekonomi,

8. Farklı kültürel ve biyolojik geçmişle, ve diğer grup ve bireylerle bağlantıların teşvik edilmesi,
9. Önceki özellikleri ile uyumlu ve bunları geliştiren bir şehir formu (tasarım),
10. Herkes için erişilebilir uygun bir halk sağlığı ve bakım hizmetleri düzeyi,
11. Yüksek sağlık durumu (hem yüksek pozitif sağlık hem de düşük hastalık durumu).

İKLİMİ GÜÇLENDİRME EYLEMİ

İklim değişikliği ile ilgili sürdürülebilir yaklaşımlar, azaltım ve uyum ikiz eylemlerinden güç alıyor. Mısır'da gerçekleşecek 27. Taraflar Konferansı (COP) Faaliyet Takvimi'nde de dirençliliği/dayanıklılığı güçlendirme, azaltım hedefine ulaşma, bilgi, içerme, faaliyetleri etkinleştirme (BİFE) anahtar konular olarak seçildi. Dirençliliği/dayanıklılığı güçlendirme başlığı altında; dirençlilik, uyum, tarım ve gıda sistemleri, toprak, su, biyoçeşitlilik, okyanus ve kıyı kesimlerinin gündeme geleceği görülüyor. Azaltım hedefine ulaşmak için karbonsuzlaştırma ana konu başlığı ve

SAĞLIKTA İKİZ EYLEM: AZALTIM VE UYUM

Sağlık hizmetleri modellerinin iklim değişikliğine olumsuz etkileri
Sağlık tesisleri emisyonları
Atıklar, bertaraf
Enerji tüketimi
Su kullanımı
Sağlık teknolojisi, üretimi, lojistiği ve iklime olumsuz etkileri

Halk sağlığı bakış açısı
Halk sağlığı savunuculuğu ve liderliği
Kanıt dayalı konuşma ve karar verme
Topluma, ekonomiye, ruha yük olmayacak politikalar
Öncelikli Var olan sistem, mevzuat, program vb. ile entegrasyon
Yenilik hayalleri için bütçe, insan gücü, zaman, kararlılık
Halk sağlığı erken uyarı sistemleri-bugün

Şekil 1. Sağlıkta İkiz Eylem: Azaltım ve Uyum, Prof. Dr. E. Didem Evcı Kiraz, 2021

“Uyumun merkezinde sağlık yer alıyor. İklim değişikliği etkisi altında sağlıklı bir toplumda yaşamak için uyum öncelikli yaklaşımlara ihtiyaç var. Azaltım faaliyetlerinde kaybedilen zaman uyum faaliyetlerinin hızını artırarak kazanılabilir”

sanayi, enerji, ulaşım, insan yerleşimleri sektörleri birlikte tartışılacak. Azaltım için çözümler oturumları da öne çıkıyor. BİFE başlığı altında ise para, bilim, gençler ve gelecek nesiller, cinsiyet, İklimi Güçlendirme Eylemi var.

KAYBEDİLEN ZAMAN VE UYUM FAALİYETLERİNİN HIZINI ARTIRMAK

Uyumun merkezinde sağlık yer alıyor. İklim değişikliği etkisi altında sağlıklı bir toplumda yaşamak için uyum öncelikli yaklaşımlara ihtiyaç var. Azaltım faaliyetlerinde kaybedilen zaman uyum faaliyetlerinin hızını artırarak kazanılabilir. İklim duyarlı sağlık politikaları, bu politikaları esas alan liderler, ye-

niden yapılandırılan sağlık sistemleri, iklime duyarlı faaliyetleri öğrenmiş insan gücü ve iklime duyarlı faaliyetlere ait bütçe ile geleceği inşa edebilmek mümkün (Şekil 1). COP24 ve COP26 DSÖ özel raporlarında da vurgulanan kimseyi geride bırakmamak ve sıfır pişmanlık yaklaşımı ancak bu şekilde başarıya ulaşabilir.

SAĞLIK: İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FAALİYETLERİNİN İLK MADDESİ

Öyleyse, COP27 takviminde anahtar konular, alt başlıklar, sektörel yaklaşımlar altında neden renkli, parlak bir “sağlık” başlığı yok? Kesinlikle sağlık konularına uyum, dirençlilik, tarım, insan yerleşimle-

Şekil 2. İklim Değişikliğine Atfedilen İnsan Sistemleri Üzerinde Gözlemlenen Küresel ve Bölgesel Etkiler

“İklim değişikliğinde sağlığı konuşturabilmek için toplumun her kesiminde iklim okuryazarlığı düzeyi yerine ‘iklim sağlık okuryazarlığı’ düzeyinin yükseltilmesi gerekiyor”

ri ve sektörel başlıklarda vurgu yapılacak ve DSÖ, COP26’da olduğu gibi COP27’de de çalışmalarını aktaracak. Ancak sağlık artık iklim değişikliği faaliyetlerinin ilk maddesi, olmazsa olmazı.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), altıncı değerlendirme çalışması ikinci grubunun **“İklim Değişikliği 2022: Etkiler, Uyum ve Etkilenebilirlik”** raporunda, geleceği garanti altına alabilmenin yolu insan sistemlerine uygun, kabul edilebilir, uygulanabilir, ucuz, yenilikçi ve sürekliliği olan çözümler üretmek olarak gösteriliyor (Şekil 2).

SKH YOLUNDA GENÇLERİN ÇABALARI

Peki sağlık nasıl konuşturulabilir? Covid-19 pandemisi; halk sağlığı, koruyucu hekimlik, sağlığın gelişti-

rilmesi gibi konuşmaların yapılmasına olanak sağladı. İklim değişikliğinde sağlığı konuşturabilmek için toplumun her kesiminde iklim okuryazarlığı düzeyi yerine “iklim sağlık okuryazarlığı” düzeyinin yükseltilmesi gerekiyor. **İklim okuryazarları**, azaltımı daha rahat anlayabilir ve uygulamaya geçirebilir. Uyum tarafı soyut ve uygulama yerine teorik yaklaşımlarla sınırlı kalıyor. Halkın iklim sağlık okuryazarlığı düzeyine bağlı olarak da iklim değişikliğinin etkilerine ve mücadele yöntemlerine uyum kapasitesi değişecek.

Tüm bu beklentilere gençler ve gelecek nesiller sahip çıkabilir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ne (SKH) odaklı çalışmalarda da gençler büyük çabalar sarf ediyor. Gönüllü olarak iklim faaliyetlerinde rol alanlar da onlar. Ekolojik kaygı ve keder düzeyleri nasıl; iklim mücadelelerine etkisi ne boyutta? Küresel veriler açıklandığında bunun üzerine de konuşmakta yarar var. Şimdilik, teknolojinin de yardımıyla sonsuz bir platformda (metaverse) tek bir alternatifle yetinmeden, her çeşit bakış açısına sahip olma avantajıyla, hızla ilerliyorlar. #

Tedavi gören çocuklar için

umudu,

geleceğimiz için

doğayı koruyun!

Hemen İncele

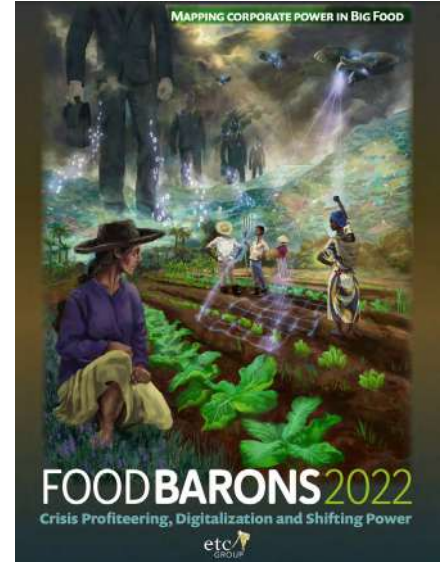
Gıda Sektöründeki Oligopol Yapı: Gıda Baronları

Teknolojilerin dünyanın en yoksul ve savunmasız kesimleri üzerindeki sosyoekonomik ve ekolojik etkilerine yönelik çalışmalar yürüten ETC Grubu, [Gıda Baronları 2022](#) başlıklı bir rapor yayımladı. Rapor da endüstriyel gıda ve tarım zincirlerinin en büyük aktörleri incelendi. Tohumlardan zirai kimyasallara, besi hayvanı genetiğinden sentetik gübrelere, emtia tüccarlarından gıda teslimatına dek pek çok konunun değerlendirildiği raporda, 11 kilit endüstriyel tarım sektörünün lider şirketleri mercek altına alındı. Rapor, gıda sektörünün dört ila altı firmanın kontrolü altında olduğunu gösteriyor. Oligopol yapı, gıda egemenliğine ve tarımsal araştırmaların geliştirilmesine engel teşkil ediyor. Gıda güvenliği ve

gıda sağlığı konusunda yaşanan olumsuzluklar, büyük gıda şirketleri ve agro-işletmeler için adeta bir ganimete dönüştü. Covid-19 Pandemisi, iklim şokları, tedarik zinciri kaynaklı kesintiler, enerji kıtlığı, iç çekişmeler ve savaşlarla geçen bir dönemde Gıda Baronları krizden kârlı çıkmayı başardılar. Gıda Baronları, kârlarına kâr katarken köylülerin ve küçük toprak sahiplerinin üretim haklarını baltalamayı sürdürdüler.

Rapora göre Gıda Baronları'nın gıda zinciri üzerindeki kontrollerini sürdürmeleri üç kritik faktöre dayanıyor:

- Gıda ve tarımın dijitalleşmesi,
- Asya'daki Gıda Baronları'nın yükselişi,
- Tarım/gıda sektöründeki şirket-

lerin yatay entegrasyonu -ki bu durum bir rekabet görünümü yaratmasına karşın aslında rekabeti azaltıyor.

Dünyayı besleyen aslında köylüler olduğunu hatırlatan rapor, Köylü Gıda Ağı'nın dünya kaynaklarının %30'undan daha azını kullanarak dünya insanların %70'ini beslediğine vurgu yapıyor. Bu nedenle de iklim değişikliğinin ve diğer krizlerin sonuçları ile yüzleşirken köylülerin ve çiftçilerin seslerine kulak vermenin önemine dikkat çekiyor

Bebeğinize Özel Sağlıklı Bir Öğün:

Sütsüz, Glutensiz, Organik Pirinçli Tam Tahıl Bazlı Ek Gıda

HİPP Organik Pirinçli Tam Tahıllı Ek Gıda, bebeklerin ek gıdaya geçiş dönemlerinde, B1 vitamini kaynağı olmasıyla da bebeğiniz için sağlıklı bir öğünü oluşturuyor. Özellikle inek sütü proteinine ve yumurtaya alerjisi olan bebeklerde, ek gıdalara geçiş döneminde kullanılabilir iyi alternatiflerden biri. Öncelikle anne sütü, anne sütü yetersiz ise bebek veya devam formülü ile de hazırlanarak ya da bebeğin süte alerjisi varsa yal-

nızca suyla hazırlanarak da tüketilebiliyor. Gluten içermediğinden çölyak rahatsızlığı bulunan bebekler de rahatlıkla tüketilebiliyor. İlave şeker içermediğinden organik meyve püresiyle de hazırlanabiliyor.

Not: Bebeğiniz için ek gıdaya geçerken mutlaka doktorunuza danışınız.

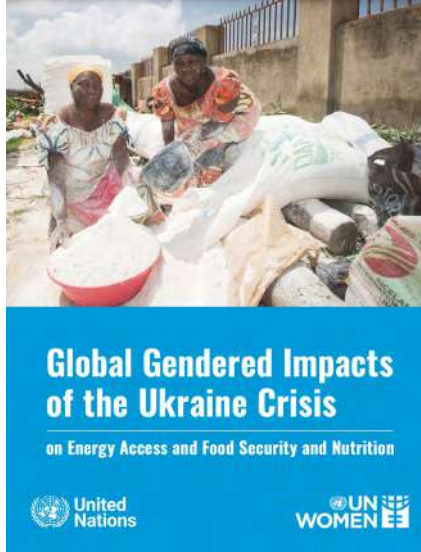
[Ürünle ilgili daha fazla bilgiye buradan ulaşabilirsiniz.](#)

Ukrayna'daki Savaş, Küresel Gıda Sistemini Etkiliyor

Rusya'nın işgaliyle başlayan Ukrayna'daki savaş yedi aydır sürüyor ve savaşın neden olduğu insani, ekonomik ve çevresel kayıplar tüm şiddetiyle devam ediyor. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women), Ukrayna'daki gıda güvenliği krizinin cinsiyet boyutunu ele alan [Ukrayna Krizinin Küresel Cinsiyete Dayalı Etkileri](#) adlı raporla savaşın herkesi eşit şekilde etkilemediğini ortaya koydu.

Süregelen savaş, genellikle enerji krizi üzerinden konuşulsa da giderek büyüyen bir gıda krizine de yol açıyor. Ukrayna, 120'nin üzerinde ülkede, 115 milyondan fazla insana gıda yardımı yapan Dünya Gıda Programı için çok önemli bir buğday kaynağı. Dolayısıyla savaşın yol açtığı gıda yoksunluğu yalnızca Ukrayna'yı

değil, tüm dünyayı etkiliyor. Savaşın üretim ve ihracat süreçlerini aksatmasından ötürü temel gıda maddeleri, Ukrayna ve Rusya sınırlarının dışına çıkamadığı için fiyatlar sürekli olarak artıyor. Bu yılın başından itibaren gıda maliyetleri %50 yükseldi. Yükselen fiyatlar özellikle gelişmekte olan ülkeleri orantısız yaşam maliyetleri ile karşı karşıya bırakıyor. Gıda kıtlığı, kadınların ve kız çocuklarının yaşam koşullarını daha da ağırlaştırıyor. 2019'da %1,7 olan küresel gıda güvensizliği

cinsiyet farkı, 2021 yılında %4'ün üzerine çıktı. Açlık ve kıtlık dönemlerinde, kadınların ev içindeki iş yükleri ve yiyecek elde etmek için harcadıkları zaman artıyor. Yine kadınlar arasında yetersiz beslenme ve kansızlık da yaygınlaşıyor.

HİPP Mamasanft Çatlak Önleyici Krem

HİPP Mamasanft Çatlak Önleyici Krem; yüksek kaliteli shea yağı, organik badem yağı ve değerli deniz topalağı kombinasyonu ile cildi yoğun şekilde nemlendiriyor. Ayrıca cildin elastikiyetini korumasına ve esnek kalmasına yardımcı oluyor. Cilde uygulandığında kolayca emilen ve yumuşaklık sağlayan HİPP Mamasanft Çatlak Önleyici Krem, düzenli masajlarla birlikte çatlak oluşumunu önlemeye yardımcı oluyor. Alerjiye neden olabilecek esansın yanı sıra renklendirici PEG ve paraben de içermiyor. Ciltle uyumluluğu dermatolojik olarak test edilen HİPP Mamasanft Çatlak Önleyici Krem, düzenli uygulandığında bağ dokusunun elastikiyetinin korunmasına ve rejenerasyonuna yardımcı oluyor

[Ürünle ilgili daha fazla bilgiye buradan ulaşabilirsiniz.](#)

Her Mevsim için: HiPP Babysanft Güneş Koruyucu Organik Dudak Nemlendiricisi

HiPP Babysanft Organik Güneş Koruyucu Dudak Nemlendiricisi'nin içerisinde alerji yaratabilecek ve cilde zarar verebilecek hiçbir madde bulunmuyor. İçeriğindeki malzemeler "mümkün olduğunca az, gerektiği kadar çok" felsefesine göre formüle edilmiş. Her mevsim kullanılacak bu ürün, kaliteli organik yağlarla dudakları besliyor ve kurumasını önüyor. Kolayca uygulanıyor, yapışmıyor ve dudak bakımını kolaylaştırıyor. Alerji riskini en aza indirmek üzere geliştirilmiş olan HiPP Babysanft **Güneş Koruyucu Organik Dudak Nemlendiricisi**; parfüm, PEG, paraben ve hayvansal hammadde içermiyor.

Güvenilirliği dermatolojik olarak test edilip onaylanmış HiPP Babysanft Bakım ürünlerini Makro ve Migros mağazalarından satın alabilirsiniz.

[Ürünle ilgili daha fazla bilgiye buradan ulaşabilirsiniz.](#)

Buğday Derneği 20. Yaşını Kutluyor!

Bodrum'da bir pazar tezgahından bitkisel ürünler restoranına, ekolojik yaşam dergisinden ekolojik yaşamı destekleme derneğine dönüşen Buğday Hareketi 30 yılı aşkın süredir, ekolojik yaşamın devamlılığı için emek verenleri buluşturuyor. 90'lı yılların başından bu yana farklı araçlar kullanarak ekolojik yaşam bilgisini ihtiyaç duyanlara ulaştıran Buğday Hareketi; 20 yıldır Buğday Derneği çatısı altında ekolojik, sürdürülebilir, adil ve sağlıklı bir gelecek için modeller oluşturuyor.

Victor Ananias'ın, 1990'lı yılların başında tohumlarını attığı Buğday Hareketi, geçen 32 yılda öncü bir ekolojik yaşam hareketine dönüştü. Buğday Hareketi, yolunu çizerken gezegendeki tüm yaşamın bütünü'nün hayrını gözetti. İnsanların bu niyet etrafında bir araya gelmesi için kaynak, iletişim noktası ve platform oldu; dükkanlar ve pazaryerleri kurdu, dayanışma ağları oluşturdu.

Buğday Derneği 20'nci yılını kutladığı bu yıl; iletişimi ve dayanışmayı daha da güçlendirmeyi ve Buğday'ın daha katılımcı bir yapıya dönüşmesini arzu ediyor. Gıda başta olmak üzere ekolojik yaşamın pek çok alanında işbirliği, ağlar oluşturma, arabuluculuk ile birlikte ekolojik yaşam bilgisini ihtiyaç duyanlara ulaştırma işlevlerini öne çıkarması gerektiğini; bunu yaparken de çalışmalarını, bütçe zorluklarını ortadan kaldırarak yürütebilmek için gezegenin ve tüm toplulukların ortak kârını gözetilen bir "sosyal fayda şirketi" modeli oluşturabileceğini düşünüyor.

[Dernekle ilgili daha fazla bilgiye buradan ulaşabilirsiniz.](#)

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

YENİ

HiPP'ten Organik Keçi Sütü Bazlı Süt Formülleri

Gülin YÜCEL, Brika Sürdürülebilirlik
gulin@brikasurdurulebilirlik.com

“Döngüsel Araçlar” a Nasıl Ulaşacağız? (1) Karbonsuzlaşma Eksenini

“Inventing is indefinitely more beautiful than having invented”

“Keşif yapmak, keşfetmiş olmaktan sonsuz derecede daha güzeldir”

Karl Benz

1,5°C senaryosu için tüm mobilite bazlı emisyonların 2030'a dek en az %30 azalması gerekli. Özellikle bu emisyonların yaklaşık yarısından sorumlu olan yol araçları için oldukça zorlayıcı bir koşul.

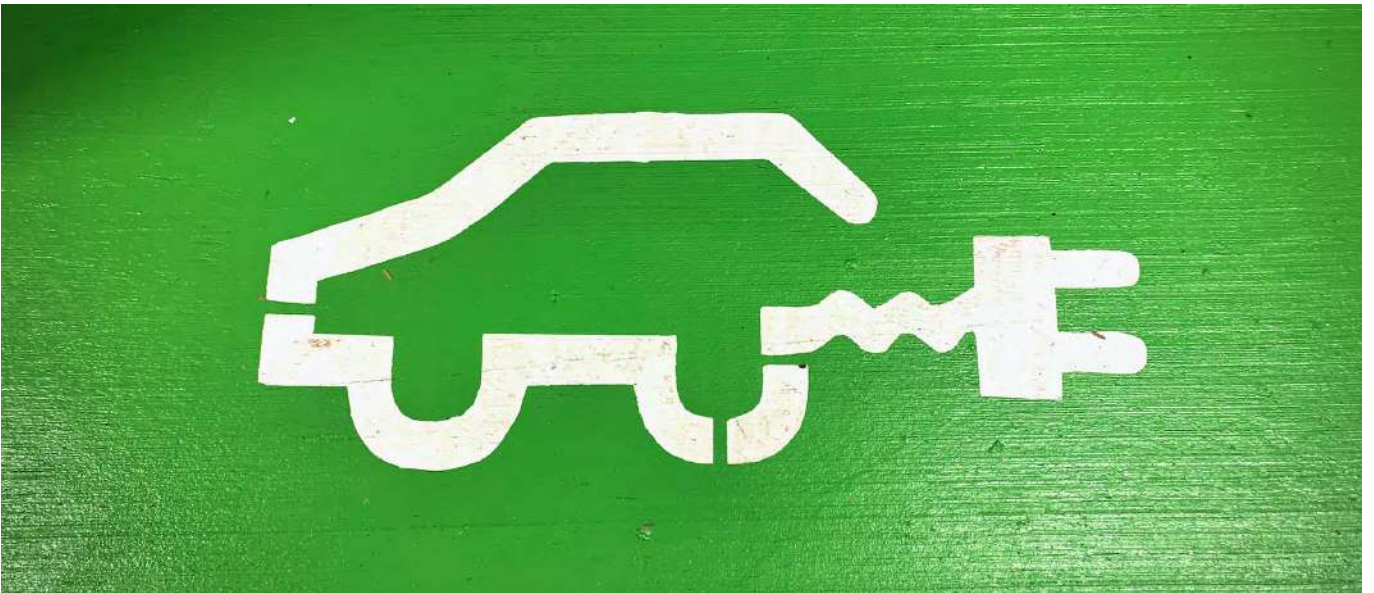
Mevcut durumda araba ve hafif araçların bu emisyonların yaklaşık %60'ından sorumlu olduğunu ve ötesinde 2030'a dek bu araçlara olan ihtiyacın %70 artması bekleniyor. 1,5°C içinde kalmak için iklim biliminin üzerinde anlaştığı koşullarda, araç emisyonlarının önümüzdeki dokuz yıl içerisinde %50 azalması gerekiyor. Bu zorlayıcı bir hedef. Öte yanda Dünya Ekonomik Forumu'nun [Accenture ile birlikte yaptığı araştırmaya göre](#) döngüsel ekonomi yöntemleri, araçların yaşam döngülerindeki yani üretimden kullanım süresi sonuna dek yarattıkları emisyonları %75'e kadar azaltma potansiyeline sahip. Otomotiv

sektörünün bu avantaja doğru çalışabilmesi ise iki konuda verimliliği artırmak ile ilgili: **Araçların karbonsuzlaşması** ve **kaynakları kullanım** şekilleri. Bu yolla 1,5 derece içinde kalma senaryosuna yaklaşmak mümkün olabilir.

ARAÇLARIN KARBONSUZLAŞMASI NASIL OLACAK?

Araçların yalnızca kullanım ömrü bazında yarattıkları emisyonları hesaba katmak yeterli değil, hem üretimleri hem de kullanımları sırasındaki ayak izine yani yaşam döngüsü analizlerine bakmak daha doğru bir yaklaşım.

Bir aracın tüm yaşam döngüsü içerisinde üretimde salınan karbon oranları benzinli bir arabada %23-25 arası iken hibrit araçlarda bu oran %30-35'lere,

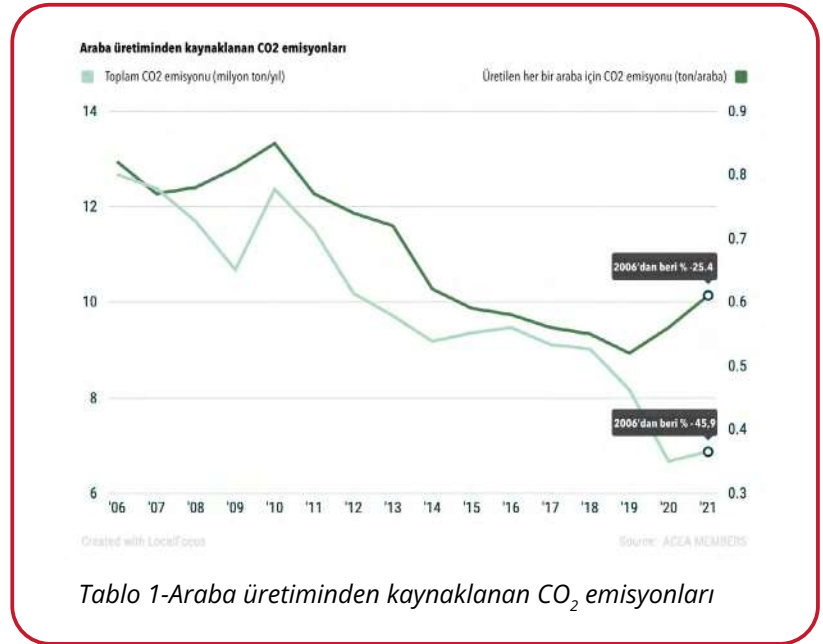

elektrikli araçlarda ise %50'lere çıkıyor. 2016 yılında, Çin'de yapılan bir çalışma; elektrikli araba üretiminin içten yanmalı motorlu bir aracın üretimine göre %60 daha fazla karbon salımı içerdiğini ortaya koyuyor. Yani üretim aşamasında, yıllardır üretim bandında olan ve çok yoğun üretilen içten yanmalı araçların avantajı olduğunu -bugün itibarıyla- görmekteyiz. Oranın elektrikli araç üretimi için fazla olmasının bir nedeni özellikle pillerinin üretimindeki karbon yoğun süreçlerden ileri geliyor. Ümit veren haber ise Avrupalı araba üreticilerinin 2005-2020 arası üretim kaynaklı emisyonları yarı yarıya azaltmış olmaları. Araba başına emisyon %33 azalırken tüm üretim zincirinde bu oran %48,5 olmuş (Tablo1).

Bu bize araba üreticilerinin üretimdeki büyümelerini karbon salımlarından ayırabildiklerini (decoupling) yani yenilenebilir ve düşük karbonlu enerji kullanarak karbon salım oranlarını artırmadan üretim yapabildiklerini müjdeliyor. Genel prensip olarak Kapsam 1 dediğimiz, üretim bandıyla ilişkilendirilen enerji kullanımı yenilenebilir enerjiye dönüştükçe karbon azalacak ve sıfırlanacaktır. Ayrıca dögüsel tasarımlarla malzeme atığının engellenmesi de yine karbon salımını azaltacaktır.

ELEKTRİKLİ ARAÇLAR NEDEN ÖNEMLİ?

Üretim aşaması, araçların emisyon etkilerinin yaklaşık %15-25 arasında bir oranı. Hibrit modellerde bu oran %15 civarına denk geliyor (Toyota Motor Europe'un Eylül 2021'de gerçekleştirdiği paydaş toplantısında değindiği 'Lifecycle CO₂ Assessment' çalışmasına referansla). Karbonsuzlaşma bir noktada araçların

Tablo 1-Araba üretiminden kaynaklanan CO₂ emisyonları

kullanım aşamasında da elektrikliye dönüşüyle gerçekleşecek. Elektrikli araç geçişinde şu an şüphe yaratan iki soru var: 1) Pil üretiminden kaynaklanan emisyonlar nasıl sıfırlanacak? Piller mevcut Avrupa Birliği toplam araç üretim emisyonlarının yarısına karşılık geliyor.

2) Elektrik üretiminin fosil yakıtlara, özellikle de kömüre bağımlı olduğu senaryoda elektrikli araçlar daha fazla emisyona sebep olmaz mı?

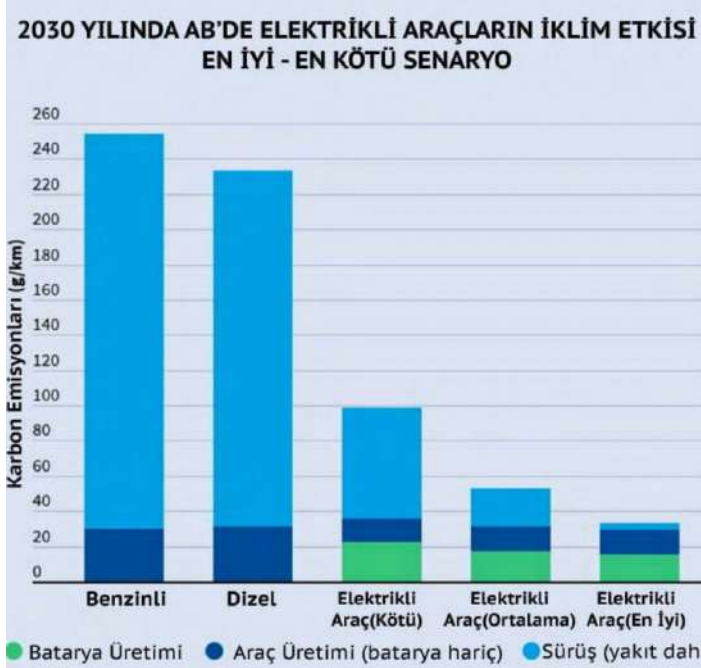
Transport & Environment'ın Nisan 2020'de yaptığı yaşam döngüsü **analizi** mevcut teknolojiler ile ortalama elektrikli bir arabanın, benzin ve dizelle çalışmasına göre üçte bir daha az CO₂ emisyonu saldıgını söylüyor. Elektriğin ağırlıklı fosil kaynaklardan üretildiği ülkelerde dahi bu avantaj dikkat çekici; örneğin Polonya'da bile %30 daha avantajlı. Avrupa ortalamasına bakıldığında elektrikli araç avantajı %63'e çıkıyor.

En negatif yönü olan pil üretiminden kaynaklı ayakzine karşın toplam üretim ve kullanım da dikkate alındığında, elektrikli araçların iklim etkisinin yine de gele-

"Mevcut durumda araba ve hafif araçların bu emisyonların yaklaşık %60'ından sorumlu olduğunu ve ötesinde 2030'a dek bu araçlara olan ihtiyacın %70 artması bekleniyor. 1,5°C içinde kalmak için iklim biliminin üzerinde anlaştığı koşullarda, araç emisyonlarının önümüzdeki dokuz yıl içerisinde %50 azalması gerekiyor. Bu zorlayıcı bir hedef"

Tablo-2 AB'de batarya ve araç üretiminde ortalama elektrik kullanım senaryosu

Tablo 3-2030 yılında AB'de elektrikli araçların iklim etkisi en iyi-en kötü senaryo

neksel araçlara göre çok düşük olduğu görülüyor.

Bu da bizlere elektrikli araçlardaki yükseliş sebebini ve kaçınılmazlığını açıklıyor. Beklentimiz araç tiplerinin farklı elektrikli yol araçları seçenekleriyle (daha küçük, farklı özelliklerde) genişlemesi yönünde.

ELEKTRİKLİ ARAÇLARIN KISITLARI NEREDE?

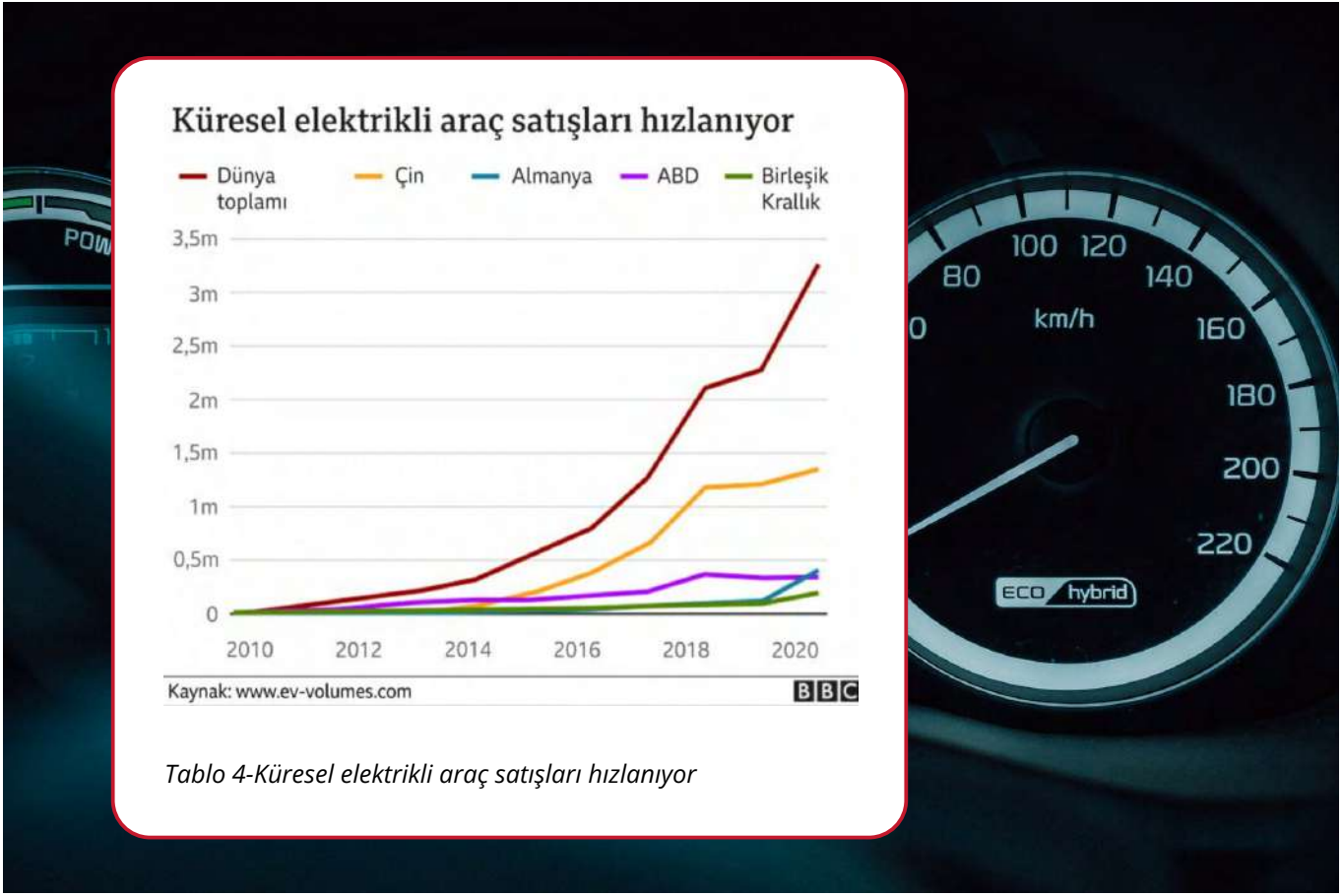
Öncelikle elektrikli araçların üretimi ve satışı geleneksel araçlara göre yüksek olduğundan pazar dinamikleri açısından bir kısıt oluşuyor. Ortalama elektrikli araç maliyeti 54.000 dolarken yıldan yıla fiyat artışı %22 olmuş. Petrole bağımlı araçlarda ise bu oran %14'te kalmış. Sebep ise malzeme fiyatlarındaki artış. 2020 yılından bu yana yaklaşık %144 artış olduğu söyleniyor (Mayıs 2022 Autoblog).

Diğer yanda şarj ünitesi altyapısı gereksinimi, gelişen bir konu. En iyi altyapılar 100 km'de 19-20 şarj ünitesi ile Hollanda'da. Aynı menzilde 3-4 ünite ile onu Çin takip ediyor. Bu da ülkelerin hızla yatırım yaptığı bir konu.

Elektrikli araç pilleri lityum ve kobalt gibi nadir metallerden üretiliyor. Lityum madenciliği de çevre koşullarını zorluyor: 1 ton lityum için 2,2 milyon litre su kullanımı gerekli; bu da su kaynaklarını ve havayı zehirliyor. Öte yandan yeraltı stokları hızla azalıyor. 2030 ve sonrası için alternatif kaynaklar ile araç pili üretimi hem sağlanabilirlik hem de maliyetleri uygun hale getirmek için zorunlu. Lityum ile birlikte silikon veya kenevir kullanımı, sodyum ve nikel bazlı alternatifler bu çalışmalarından bazıları.

HEYECAN VEREN GELİŞMELER

Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu (Togg), Çin şirketi ortağı Farasis ile

kurulan SIRO, Gemlik'te batarya hücresi ve modül üretimi tesisi kuruyor. 15 gigawatt saatlik batarya hücresi ve modül üretimi yapacak olan Gemlik'teki fabrikada, otomotiv ve otomotiv dışı uygulamalarda enerji depolama çözümleri geliştiriliyor. Diğer yanda Togg'un elektrikli araçlarının önümüzdeki dönemde piyasaya çıkması bekleniyor.

Teknoloji devi Google'ın sürücüsüz otomobil için yaptığı yatırımlar Fiat ile imzaladığı işbirliği ile belirginleşti. Apple'ın kapalı kapılar ardında yürüttüğü elektrikli otomobil projesi "Project Titan" da merak ve ilgiyle bekleniyor.

ELEKTRİKLİ ARAÇLARA DÖNÜŞMEK NET SIFIR İÇİN YETERLİ Mİ?

2040'a dek tüm oto sektörün net sıfır olabilmesi için yaklaşık yıllık 1,7 gt'luk

bir karbon bütçesi var. Bugün için bakıldığında bu oran tam iki katı, 3,4 gt (Accenture Strategy analysis, based on BloombergNEF (2020), OECD (2019), European Commission (2019), International Energy Agency (2019) and IPCC). Bununla birlikte 2030'a dek %70 büyüyecek olan küresel mobilite ihtiyacı, şu an bilinen yöntemlerle karbon bütçesinin 2,5 kat aşılmasına sebep olacak.

Özetle, bu kadar agresif bir hedef için araç üretimlerinin yenilenebilir enerjiye ve elektrikli araçlara dönüşmesi yeterli olmayacak. Çözüm; konuya lineer dönüşümden öte dögüsel ekonomi bakış açısıyla bakmak, malzeme kullanımlarını, kapasite iyileştirmeyi ve ötesinde tüm mobilityyi baştan tasarlamak üzerinden gelecektir. #

"Genel prensip olarak Kapsam 1 dediğimiz, üretim bandıyla ilişkilendirilen enerji kullanımı yenilenebilir enerjiye dönüştükçe karbon azalacak ve sıfırlanacaktır. Ayrıca dögüsel tasarımlarla malzeme atığının engellenmesi de yine karbon salımını azaltacaktır"

Sibel BÜLAY
sibel.bulay@gmail.com

Köy-Koop İzmir Birliği Başkanı Neptün Soyer: “Kooperatifçilik İçime İşlemiş”

İzmir Tarımsal Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler Birliği (Köy-Koop İzmir Birliği) Başkanı Neptün Soyer’le İzmir’de kooperatifçiliği, kırsaldan kente göçü ve kadının tarımdaki yerini konuştuk.

Ege Üniversitesi, Fen Fakültesi Matematik Bölümü mezununuz ve iş hayatınızda matematik öğretmenliği yaptınız. Kooperatifçiliğe ilginiz nereden kaynaklanıyor? Matematik öğretmenliğinden Türkiye’de kooperatifçilik konusunda söz sahibi olma konumuna nasıl geldiniz?

Öğretmenlik güzel bir meslek. 2000’li yıllarda Bademler Köyü’nde matematik öğretmenliği hayatım başladı. Bademler, sıradan bir köy değil. Türkiye’de 60’lı yıllarda kooperatifçiliğin gerçek anlamda ve bu döneme kadar sürdürülebilirliğini ispat etmiş, tohumunun atıldığı bir yer. Köy-Koop İzmir Birliği’nin de ilk tohumunun atıldığı, o kooperatifin kurulduğu yer. Şimdi kalmadığını biliyorum ama benim 2000’li yıllarda çalıştığım dönemlerde çeşitli kollar vardı: Kitaplık Kolu, Yeşilay Kolu, Kızılay Kolu ve Kooperatifçilik Kolu.

Aslında öğretmenler kooperatifçilikten uzak değildir. 1920 yılında, Mustafa Kemal Atatürk kooperatifler şirket yazısına şu maddeyi koymuştur: “Köylerdeki üreticinin, çiftçinin kooperatif kurabilmesi için kooperatifçiliği öğrenmesi için; köylerdeki

meclis üyeleri, ticaret odalarının meclis üyeleri, muhtarlar ve öğretmenler kooperatifçiliği öğrenecek ve köylüye anlatacak.”

Kooperatifçilik içime işlemiş bir şey. Bademler’de yaşarken, Seferihisar’da yaşarken -memleketteki toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak açısından baktığınızda- kooperatiflerdeki o eril yapının içinde kadın ortakların da olması gerektiğini düşünerek Seferihisar’daki kadınlarla böyle bir yola çıktık.

Kooperatif konulu konuşmalarınızda sık sık Atatürk’ten bahsediyorsunuz. Atatürk ile kooperatifçilik arasındaki bağlantı nedir?

Balkanlar’da kooperatifçilik çok güçlüdür. Atatürk bence bir Balkan evladı olmanın sonucuyla kooperatifçiliğin Türkiye’de yaygınlaşması için çok çalışmış. İzmir’de, İktisat Kongresi’nde kooperatifçiliğin ne kadar önemli olduğunu söylüyor. 1920 tarihinde, Meclis’e getireceği yasaları hazırlamış; orada kırsalın, köyün ne kadar önemli olduğunu anlatıyor. Köyü ve kırsalı, çiftçiyi korumak için örgütlenmek gerektiğini söylüyor. Ve

“Şu an en büyük sorun da bu aslında... Şehirlerin artık obez, göçle yaşanamayacak hale gelmiş olması. İzmir de nasibini alıyor ama biz kendi kırsalımızdan fazla göç almıyoruz. Bu çok önemli. Ve de kendi kırsalımızdaki göçü dışarıya vermiyoruz. Hâlâ tarım faaliyetlerimizi sürdürüyoruz. Tarım topraklarımıza sahip çıkmaya çalışıyoruz”

bunu yasalaştırıp yapmayanlar hakkında ne yapılması gerektiğini yazıyor.

Şu an en büyük sorun göç: Köylerin boşaltılmış, dolayısıyla da tarımdan vazgeçilmiş olması. Atatürk bu sorunları 1920’de görmüş bir insan. Köylerdeki kooperatifçilik; küçük işletmelerin, aile işletmelerinin bir araya gelmesidir. Biz büyük sanayicilerden bahsetmiyoruz. Doğduğu yerde 3 dönümüyle, 10 dönümüyle, 20 dönümüyle tarım yapan insanların birleşmesinden bahsediyoruz. Köy-Koop İzmir Birliği de bu zaten. Kır-kent ilişkisinde kırın rolünün daha güçlü olması açısından da kooperatifçiliğe sıkı sıkıya bağlıyım.

Köy-Koop İzmir Birliği’ni bize anlatır mısınız?

Köyde önce kooperatif kurulur, elbette bu tabandan gelen bir istekle olmalı. 250-300 hanelik bir köy düşünün; geliri pamuk. Sizin 10 dönümünüz var, benim 5 dönümüm var. Köyde geçimimizi sağlayabileceğimiz, pamuğu mamule dönüştürebileceğimiz maddi ve manevi güce sahip değiliz. Kırsalda bir yandan üretim yapıp öte yandan ticaretini sürdürebilmeniz kolay değil. Ulaşım zorlukları, mamulün pazarlanması, markalaşması... Ama biz bunu en kolay şekilde bir araya gelerek gerçekleştirebiliriz.

1960’larda, Mahmut Türkmenoğlu bu bilinçle bütün Bademler’i içine alan, köylünün gerçekten isteyerek ürününü pazarlayacağı bir kooperatif oluşturmuş. Tabandaki örgütlenmedeki her ortak kendi güçlendiğinde kooperatif büyür. Daha sonra il bazında bir araya gelerek dayanışma içinde olmaları gerekir ki

bunlar da Köy-Koop İzmir Birliği’dir. Ve Türkiye’nin diğer illerindekilerin de dikey olarak örgütlenmesi merkez birliğidir.

1960’larda başlamışlar. 1971 Mayıs’ında [Köy-Koop İzmir Birliği](#), Temmuz’da ise genel merkez kuruluyor. Genel merkez 1980’de, ihtilal sonrası kapatılıyor; derken 1999’da tekrar kuruluyor. Öte yandan Köy-Koop İzmir Birliği hiç kesintisiz, hâlâ bayrağını dalgalandırıyor ve çok sağlıklı bir şekilde başkanlarını seçerek yoluna devam ediyor. Ben bayrağı bu dönem için alan bir insanım. Benden sonrasında da sağlıklı bir yönetim ve sağlıklı bir yapıyla inşallah bayrağı devrederek Köy-Koop İzmir Birliği’nin yaşamasını sağlayacağız.

Dünyaya örnek olacak modeller geliştirmek için çalıştığınızı söylüyorsunuz. Vizyonunuz nedir?

Ortaklarımızın dünyaya mal olmuş kooperatifçilik yapıları var. Açıkçası Köy-Koop İzmir Birliği, hâlâ ayakta durabiliyorsa tamamen tabanının güçlü olmasına bağlı. Arkasında anlatılacak hikayesi yoksa, köklü bir kurumsal yapıya sahip değilse Köy-Koop kalmaz. Vizyonumuzun en temelinde ise şu yatıyor: En biricik ortağımızın da güçlü, üretimini yerinde ve yerelde yapacak olması ve tüm Türkiye’ye örnek şekilde bir kooperatifçilik dayanışma modelini sürdürebilmemiz. Dayanışma modelimiz süt için, peynir için, küçükbaş hayvancılık için, narenciye için olabilir. Tümünün temelde güçlü olması gerekiyor. Şu anda Köy-Koop İzmir Birliği olarak 40 binin üzerinde ortağımız var ve sayımız çoğalıyor. Bu, kırsalda

“Vizyonumuzun en temelinde ise şu yatıyor. En biricik ortağımızın da güçlü, üretimini yerinde ve yerelde yapacak olması ve tüm Türkiye’ye örnek şekilde bir kooperatifçilik dayanışma modelini sürdürebilmemiz. Dayanışma modelimiz süt için, peynir için, küçükbaş hayvancılık için, narenciye için olabilir. Tümünün temelde güçlü olması gerekiyor”

hayatın sürdüğü anlamını taşıyor. Hepimizin sürekli olarak konuştuğu, en büyük sorunumuz da bu: Şehirlerin artık obez, göçle yaşanamayacak hale gelmiş olması. İzmir de nasibini alıyor ama biz kendi kırsalımızdan fazla göç almıyoruz. Bu çok önemli. Ve de kendi kırsalımızdaki göçü dışarıya vermiyoruz. Hâlâ tarım faaliyetlerimizi sürdürüyoruz. Tarım topraklarımıza sahip çıkmaya çalışıyoruz.

İzmir’in köylerinin kente göç vermiyor olmasının nedeni İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin tarım ekonomisine getirdiği farklı yaklaşımı olabilir. İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer bu konuda şöyle diyor: “Belediyecilik hizmetleri yol, su, altyapı hizmetleri ile sınırlı değil. Yaklaşık 1,5 milyon kişi, ekmeğini tarımdan kazanıyor. Dolayısıyla benim başkanlığımızdaki İBB’nin en temel önceliği, bu toprakların bereketini artırarak refahını büyütme, bu kentte yaşayan insanların sağlıklı gıdaya ulaşmasını kolaylaştırmaktır.” İBB ile Köy-Koop İzmir Birliği ve birliğe üye kooperatiflere kırsal kalkınma konusunda nasıl bir destek sağlıyor? Aranızda nasıl bir işbirliği var? Bu arada okurlarımıza bir not olarak Tunç Soyer’in, konuşumuz Neptün Soyer’in eşi

olduğunu da belirtmeyi isterim.

Genellikle benim onun eşi olduğum söylenir. Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından evet, böyle de denebilir. Kadınlar adına çok teşekkür ederim. Tunç çok güzel söylemiş, belediyecilik yalnızca yol yapmak, binalar dikmek değildir. Aslanan havasına, suyuna, toprağına sahip çıkmaktır. Belediyelerin yasal mevzuatta tarıma desteği zaten mevcut yani belediyeler tarıma destek olmalı. Büyükşehir Yasası’nı çıkardıkları anda, köyleri bir anda mahalle yaptılar ve “Daha iyi hizmet getireceğiz” diyerek tarımı dibine kadar büyükşehirlerin masasına koydular. Bazen, “Başkan bu kadar tarımla uğraşiyor, ne o? Tarım Bakanı mı?” diye soruyorlar ya... Keşke her Bakanlık, İzmir Büyükşehir Belediyesi kadar tarıma dahil olsa. Burada işbirliği yasalar çerçevesinde yapılıyor. 4734 Kamu İhale Kanunu’nun 3A’sında der ki “Kamu üreticilerden, birliklerden ihaleye çıkmadan ürün alabilir.” İzmir Büyükşehir Belediyesi, tüm yapılacakları bu yasaya oturtuyor çünkü pazarlama konusunda büyük sıkıntı yaşıyoruz. Özellikle pandemi sonrasında çok daha fazla sıkıntı yaşadık. Aslında üretimimizi hiç durdurmadık. Ama pazarlama konusunda tahmin edersiniz ki birtakım zorluklarla karşılaştık. İşte orada İzmir Büyükşehir Belediyesi, 4734’ün 3A’sına

dayanarak bizden süt mü alacak? Bizi hiçbir süt sanayisiyle karşı karşıya getirmeden sütümüzü alabiliyor. Bahsettiğim çok büyük bir kolaylık çünkü biz, adımız üzerinde küçük işletmeleriz. Küçük küçük, bir araya gelerek bir şeyler oluşturuyoruz. Kooperatifler arasında rekabet olmaz. Bizim de küçük yapımızda dışarıda o büyük işletmelerle rekabet gücümüz pek yok. Bizi burada güçlendiren aslında yasadaki söylenen kamu. Ve kamu olarak bunu en iyi şekilde yerine getiren de İzmir Büyükşehir Belediyesi. Kamu denildiğinde yasadaki gibi Valilik de işin içine girer, devlet üniversite hastaneleri de, hapishaneler de işin içine girer. Aklınıza gelebilecek, devletin elinin altında olan her kamu kurumu gıdalla ilgili tarımsal faaliyette destek verebilir. Bir üniversitenin yemekhanesine alınacak sebze, meyve ve gıda tüketim maddeleri bizden hiç ihaleye girmeden alınabilir. Burada bazen fiyatlar piyasanın 3-5 kuruş üstünde de olsa o 3-5 kuruş bütün memleketin sigortası bence. Çünkü kırsal ne kadar korunursa kentli o kadar iyi ve sağlıklı gıdaya, nefese, oksijene sahip olacak. Biz gıdanın tarladan başlayarak havasını, suyunu, nasıl üretildiğini, hangi şartlarda üretildiğini, pestisitten ne kadar uzak olduğunu bilirsek damak lezzetimizin çok daha artacağını düşünüyoruz.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin başlattığı mera hayvancılığı projesini çok önemsiyorum çünkü memleketteki su kriziyle ilgili büyükbaş hayvancılığının tekrar mercek altına alınması gerekiyor. Bu büyükbaş hay-

vanlar bize yurt dışından geldi ve onların yemleri, samanları ithal ediliyor. 100 hayvan yetiştiren bir üretici için "Sen ne kadar yem vereceksin?" diye bir planlama yok. Hayvana ot vermeden süt-et alabilir misiniz? Ne kazanacağım ben? Girdi maliyetleri hep konuşuluyor ya? Mesele buradan başlıyor. Ve bu hayvanları doyurmak için bir mısır ekimi var ki, Türkiye'nin her yerinde. Yeşil yeşil şirin gözüküyor belki o silajlık mısır (bizim yiyeceğimiz değil) ama o mısırın tohumu dışarıdan ve çok fazla su tüketiyor. Konya Ovası, Türkiye'de süt üretiminde birinci sıradadır. Biz ikinci sıradayız. Konya'da obruklar, çöküntüler oluşuyor. Neden? Yeraltı sularını çektiler. Ne için? Süt üretimi için. Bu kadar plansız bir yapının içindeler.

Elbette, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yaptığı doğayla uyumlu, kırsalı koruyan tüm projeler içinde de Köy-Koop İzmir Birliği olarak yer almaktan çok mutluyuz.

Köy-Koop İzmir Birliği'nin logosunda kadın ve erkek el ele. Tarımda kadının emeği %50'ye yakın, dolayısıyla da çok önemli bir yer tutuyor. "Kadının emeğinin olduğu alanlarda aynı zamanda masada söz sahibi olmalarını çok önemsiyoruz" demiştiniz. Köy-Koop İzmir Birliği'nde ve birliğe üye kooperatiflerde kadının durumu nedir? Kadınların söz sahibi olduklarını söyleyebilir miyiz? Çok düşük olduğu için bunları dillendiriyoruz. Sorun olmasa hiç konuşmayacağız. Birlik başka-

"Konya Ovası, Türkiye'de süt üretiminde birinci sıradadır. Biz ikinci sıradayız. Konya'da obruklar, çöküntüler oluşuyor. Neden? Yeraltı sularını çektiler. Ne için? Süt üretimi için. Bu kadar plansız bir yapının içindeler"

nı olarak kooperatifte olmam her şeyi biraz daha değiştirdi. Birlik Başkanlığımın tarımsal alanda olmasını çok önemsiyorum. Tarımsal alanda güç birliği içinde kadınla erkeğin üretim yaparken bu üretimin markalaşması, katma değer kazanması, uluslararası arenaya çıkabilmesi için -nasıl tarlada beraber çalışıyorlarsa ki

bazen kadın daha fazla çalışıyor olabilir- söz hakkında da o dengeyi sağlamamız lazım. Dediğim gibi şu an çok sağlıklı değil. Kadın-erkek ortaklıklarında bir denge olsaydı dile getirmezdim ama arttığını söyleyebilirim. O günler de gelecek.

Devletin tarım politikalarındaki toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda çalışmaları var mı?

Köy-Koop İzmir Birliği, toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde bir kadın başkanla yıllardır yol alıyor. Ve Köy-Koop İzmir Birliği'nde kadın ortaklar her geçen gün artıyor. Tarım, toprak... Bunu cinsiyetçilik olarak söylemiyorum, öyle bir şey değil ama öte yandan Anadolu'ya baktığınız zaman tohumu koruyan kadındır. Köylere gittiğimiz zaman, tohum takasları için çalışma yaptığımızda tohumu ahırda ya da kerpiçlerin arasından bize kadın verir. Kadın ortak sayımızın yüksek olması, kadınların tarımda emeği bu kadar görünürken karar mekanizmasında da, masaya oturacak kadınların sayısında da eşitlik olması gerektiğini söylediğimiz halde kooperatifçilikle ilgili, tarımla ilgili yapılan hiçbir toplantıya biz Köy-Koop İzmir Birliği olarak naçizane bir resmi davet almıyoruz. Proje içine dahil edilmiyoruz.

Devletten tarım desteği alıyor musunuz?

GSMH'nin (Gayrisafi Milli Hasıla) %1'i tarım desteklerine verilmeli. Lütfen, yüzde kaçının bize verildiğinin incelenmesini istiyorum; yarısı bile değil. Ka-

nun'da, "%1'inden az olmayacak" der. Yani daha fazlasını da verebilir. "Az olmayacak ve direkt üreticiye verilecek" denir. Lütfen bir bakılsın: Kaç yıldır ne almışız, ne alamamışız? Ve o paralar nereye gitmiş? Bize gelmedi.

(Not: Nisan 2006'da

Resmi Gazete'de yayımlanan 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun "Tarımsal desteklemelerin finansmanı" 21. Maddesi, "Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi milli hasılanın %1'inden az olamaz.")

2012'de çıkan Büyükşehir Yasası'yla köylerin ve beldelerin mahalleye dönüşmesi tarımı ve hayvancılığı nasıl etkiledi?

Çok kötü oldu. Hatta bunun ne kadar yanlış olduğunu görünce Merkezi Hükümet, "Tamam sizi kırsal mahalle yapacağız" dedi. Köy diyemiyorlar nedense. Anlayamıyorum. "Sizlere daha iyi hizmet getirilecek. Yollarınız, sularınız, her şey Büyükşehir Yasası'nda yapılacak. O yüzden sizi mahalle yapıyoruz" denildi. Bu kadar basit ve inanılmayacak bir cümleydi bu. Daha iyi hizmet için. Bunun için yasada mahalle statüsüne girmesine gerek mi var? Köylere yapacak yardım için Köy Hizmetleri var; Tarım Bakanlığı'nın yapısı çok iyidir. Bakanlığın veteriner hekimi de, ziraat mühendisi de, gıda mühendisi de, teknikerleri de köydeki en ücra alandaki üreticiye yetiyecek bir yapıda. Bunun için niye köye mahalle diyorsunuz? Bunun şöyle bir sakıncası oldu elbette. Kırsal alan tanımlamasını bozdular. İki-üç tane ineği olup kokusu da olduğunda turist gibi gezerken "Ay ne güzel, burası ahır kokuyor. Ay ne güzel tezek koktu" diyorlar ama yaşamaya başladıklarında şikayet sebebi oluyor. Üç horoz aynı anda öttüğünde "Sabahın köründe bu

horozları istemiyorum” dediklerinde zabitanın artık bu işleri yapmak durumunda olduğunu ve bunun sağlıklı bir karar olmadığını herkes gördü. Şimdi “kırsal mahalle yapacağız sizi” dediler. Onu da şöyle diyorlar: Köyler buna evet diyecek, onlar ilçelere gidecek ve büyükşehir bunu onaylayacak. Sen bir gecede 16 bin köyü kapatmış bir hükümete sin. Senin bu kadar gücün var. Bir gecede de “Haydi köy oldunuz” diyebilir aslında.

Pandemi, iklim krizi, savaş, enflasyon, bunların tümü gıda güvenliği açısından sorun. Bunların hepsini bir arada yaşıyoruz. Mükemmel bir fırtınanın ortasındayız. Kooperatifler bu konuda çözüm olabilir mi? Bu sorunlar kooperatif çalışmalarını nasıl etkiliyor?

Kesinlikle çözüm olmalı. Üst birliklerle işbirliği içinde olmak lazım. Bizim geldiğimiz noktada gıda gü-

“Sofralarımızı donatan, %70 oranında küçük aile işletmeleri doyuruyor bizi. Bu %70’i sağlıklı kıldığınızda, iyileştirdiğinizde, muhatap aldığınızda, işbirliği içinde olduğunuzda zaten gıda güvenliğinizi de, gıda egemenliğinizi de sağlamış oluyorsunuz. İyi, adil, temiz gıdayı hem üretmiş hem de tüketmiş oluyorsunuz”

venliğini sağlayabilmemiz için, sağlıklı beslenmeye ulaşabilmemiz için, gıda egemenliğini kurabilmemiz için ve kooperatifler bu konuda en uçtaki üretici olduğu için, en doğru örgütlenme olduğu için; en demokratik, eşitlikçi örgüt olduğu için bence çözüm de olması gerekiyor. Ama şu an o noktada değiliz. Bizler mümkün olduğunca bir şeyler yapmaya çalışsak da tarım politikalarında ve planlamalarda yer verilmiyor. Sofralarımızı donatan, %70 oranında küçük aile işletmeleri doyuruyor bizi. Bu %70’i sağlıklı kıldığınızda, iyileştirdiğinizde, muhatap aldığınızda, işbirliği içinde olduğunuzda zaten gıda güvenliğinizi de, gıda egemenliğinizi de sağlamış oluyorsunuz. İyi, adil, temiz gıdayı hem üretmiş hem de tüketmiş oluyorsunuz.

Neptün Hanım, bize vakit ayırdığınız, çok teşekkürler... #

İklim Aciliyeti İçinde Sanatta Kompost: SAHA Studio

İklim krizi ve küresel ısınmanın insanlığın müşterek sorunu olduğunu belirten SAHA Derneği Direktörü ve Küratör Çelenk Bafra, "Tabiidir ki içinde bulunduğumuz aciliyet sanatçıların da gündeminde... Sanat kurumlarının da öncelik vermesiyle sanat giderek bu konulara daha fazla odaklanıyor. Ekolojik krizde biraz tıkanmışlık içindeyiz. Toplumca yer yer kötümserlik, yer yer yılgınlık yaşıyoruz. Taze bakış açlarına, farklı dillere ve yöntemlere ihtiyacımız var" diyor.

 ELİF YAŞAR ÖZYÜREK

SAHA'nın genel perspektifini ve 17. İstanbul Bienali'nin hem katılımcısı hem de bir mekanı olarak SAHA Studio'nun Bienal özelindeki çalışmalarını öğrenebilir miyiz?

Çağdaş sanatı destekleme girişimi SAHA, bir dernek olarak 2011 yılından bu yana faaliyetini sürdürüyor. Türkiye'den sanatçıları, görsel sanatlar alanında çalışan küratörleri ve yazarları küresel diyalogun içine sokmayı; gelişim alanlarını, öğrenme imkanlarını, eser ya da kitap üretim olanaklarını artırmayı amaçlıyoruz. Yurt dışındaki kâr amacı gütmeyen, müze, bienal, sanat enstitüsü gibi kurumlar Türkiye'den bir sanatçı, küratör ya da yazarla yeni bir proje üretmek amacıyla çalışmayı istediğinde destek için bize başvurabiliyor. Özellikle sanatçıların yeni yapıtlar ortaya koymaları ya da sanatçı kitapları konusunda uluslararası kurumlara fonla destek sağlıyoruz. İkinci bir aşama olarak ise yalnızca eser ya da kitap üretim yönüyle değil, bilgi ve bağlantı üretiminin de çok değerli olduğuna inandığımız için yurt dışındaki misafirlik programlarına, yani rezidans programlarına Türkiye'den sanatçıların, küratörlerin düzenli olarak katılımlarını gerçekleştiriyoruz. Bunun bir yansıması olarak Türkiye'de 2019 yılı itibarıyla kendi misafirlik ve stüdyo programımızı hayata geçirdik.

SAHA Studio; aynı zamanda/bir arada davet ettiği, **Türkiye'nin farklı yerlerinden** olmasının yanı sıra yurt dışında yaşayan sanatçılara ortak ça-

ışma mekanı/stüdyo sağlıyor. Onların yeni bir araştırma yapmaları ya da eser üretmeleri için bütçenin yanı sıra çalışabilecekleri bir ekip de temin ediyor. En az altı aylık periyotlar süresince sanatçıları kamu programları ve **öğrenme programlarıyla desteklemeye çalışan bir projeden** söz ediyoruz. Bu şekilde bir odağı olduğu için SAHA, Bienal küratörleri tarafından yaklaşık bir buçuk-iki yıl önce **İstanbul Bienali'ne** davet edildi. Akabinde pandemi nedeniyle Bienal bir yıl ertelendi. İstanbul Bienali'nin üç uluslararası küratörüyle birlikte pandemi döneminde çevrimiçi toplantılarla diyalog halindeydik. **İstanbul Bienali'nin Türkiye'den iki katılımcısını SAHA Studio'ya** çalışmak üzere davet ettik. Ahmet Öğüt ve Silent University; yeni, katılımcı, çok ortağı olan bir program ve proje. Ve Atıf Akın. Her ikisi de Türkiye kökenli sanatçılar, uzun yıllardır yurt dışında yaşıyorlar. Bu vesileyle İstanbul'a ve İstanbul Bienali'ne davet edilmişken **İstanbul'da çalışacakları, diğer sanatçılarla** yeniden bağlantıya geçecekleri, İstanbul sanat ortamını tekrar tanımalarına aracılık edecek SAHA Studio'yu bir mekan olarak kullandılar. Yanı sıra birkaç yıldır ortaklık yaptığımız, bir parçası olduğumuz **Dünya Hava Durumu Ağı** (World Weather Network) içinde **ekoloji, küresel ısınma, iklim değişikliği** odaklı çalışan **üç sanatçıyı davet**

"İki ayda bir, Türkçe-İngilizce olarak Türkiye'den bir sanatçının metin temelli, iklim krizine cevap niteliğinde İstanbul'dan sanki hava durumu ya da hava tahmini yapıyormuşçasına görsellerle birlikte desteklediği yeni bir iş ortaya çıkıyor. Bu Dünya Hava Durumu Ağı'nın bütün ortaklarıyla da paylaşılıyor, web sitesinden de İngilizce olarak yayımlanıyor"

ettik. Böylelikle iki grup sanatçı, SAHA Studio bünyesinde bir araya gelerek İstanbul Bienali izleyicilerini ağırlamaya başladı.

SAHA Studio, yalnızca çarşamba ve cumartesi olmak üzere iki gün boyunca açık. Diğer günler ise sanatçılar SAHA Studio'yu ofis ve atölye olarak kullanıyorlar; ofis arkadaşlarımızla birlikte SAHA Studio'yu paylaşıyorlar. Tıpkı İstanbul Bienali'nin kavramsal çerçevesinde olduğu gibi **kompost** fikri burada da değer buluyor. Sanatçılar İstanbul Bienali'nin açılış tarihinden çok önce, Haziran ayında çalışmalarına başladılar. Bienal 20 Kasım'da kapanacak olsa da sanatçılar Bienal'den sonra, en az yıl sonuna dek burada çalışma imkanı bulabilecekler.

Dünyanın dört bir yanındaki sanatçılar ve yazarlar tarafından iklim krizine karşı yönetilen Dünya Hava Durumu Ağı ve işbirliğinin Türkiye tarafı hakkında neler söylemeyi istersiniz?

Dünya Hava Durumu Ağı, **Türkiye dahil olmak üzere 28 farklı sembolik hava durumu istasyonunu barındıran**, yazarları ve görsel sanatçıları **bir araya getiren bir program**. Biz de bu bağlamda metaforik hava durumu istasyonumuzu Galata Kulesi olarak konumlandırdık. Galata Kulesi, **İstanbul'un alame-tifarikası**; İstanbul'u temsil edecek sembolik-ikonik tarihi bir yapı. Üstelik yıllarca hava durumunu öğrenmek, yangınlara karşı önlem almak için bir gözlem kulesi olarak kullanılmış. **Öte yandan** Galata Kulesi, SAHA'nın bundan 11 yıl önce kurulduğu ve hâlâ ana mekan/merkez olarak kullandığı Galata ofisinin de tam karşısında yer alıyor. Ben ve ekip arkadaşlarım,

“Dünya Hava Durumu Ağı, Türkiye dahil olmak üzere 28 farklı sembolik hava durumu istasyonunu barındıran, yazarları ve görsel sanatçıları bir araya getiren bir program.

Biz de bu bağlamda metaforik hava durumu istasyonumuzu Galata Kulesi olarak konumlandırdık”

dünyanın dört bir tarafından gelen sanatçılarla Galata Kulesi'ne bakarak ve önünden geçerek çalışıyoruz. SAHA'nın kendi pratiği içinde de kulenin ayrı bir yeri var, diyebilirim.

SAHA'nın her zamanki yaklaşımına uygun olarak tüm içeriği ve programı bizzat yürütüp yönetmektenense alanda çalışan başka oluşumlara, özellikle de kâr amacı gütmeyen ve bağımsız sanat inisiyatiflerine alan açmayı istedik. Bu yüzden de m-est.org adlı Merve Ünsal ve Özge Ersoy'un kurdukları ve bizim de yine SAHA bünyesinde Türkiye'deki bağımsız sanat inisiyatiflerini desteklemek için kurduğumuz fonla da desteklemekte olduğumuz sanatçı merkezli bir yazı platformunu davet ettik. Merve Ünsal ve Özge Ersoy'la birlikte SAHA Studio'da çalışacak üç sanatçı. Onlar SAHA yazı dizisini tamamen **ekoloji** ve **hava durumu** odaklı yürütüyorlar. İki ayda bir, Türkçe-İngilizce olarak Türkiye'den bir sanatçının metin temelli, **iklim krizine cevap niteliğinde İstanbul'dan** sanki hava durumu ya da hava tahmini yapıyormuşçasına görsellerle birlikte desteklediği yeni bir iş ortaya çıkıyor. Bu Dünya Hava Durumu Ağı'nın **bütün ortaklarıyla da paylaşıyor**, web sitesinden de İngilizce olarak yayımlanıyor. Bizim sitemizde ve m-est.org'un kendi platformlarında da hem Türkçe hem İngilizce okumak mümkün. Şimdiye dek Yasemin Nur ve Merve Ünsal adlı sanatçılar tarafından iki yazı yayımladık. Devamı gelecek çünkü Dünya Hava Durumu Ağı'nın programı, en az 21 Haziran 2023'e kadar devam etmesini öngördüğümüz bir yıllık bir program.

Sanatçıların iklim krizini ortak konu edinerek kolektif üretimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? İklimi ve çevreyi odağına alan bir sanat üretiminin toplumdaki etkisi neler oluyor?

İklim krizi ve küresel ısınma müşterek sorunumuz. Dünya Hava Durumu Ağı'nın 27 ortağıyla -ki Yeni Zelanda'dan Bangladeş'e, Londra gibi büyük bir metropolden Mezopotamya'daki bataklık bölgelerdeki kırsal yerlere kadar çok farklı coğrafyalardan, çok farklı ölçekte ve konumdaki ortağımız ve onların çalıştıkları sanatçılar, topluluklar ve bilim insanlarından söz ediyorum. Hepimiz aynı şekilde tepki vermesek de, aynı şekilde çözmeye çalışmasak da bu müşterek sorunu birlikte yaşıyoruz. Tabiidir ki içinde bulunduğumuz aciliyet sanatçıların da gündeminde... Ve sanat kurumlarının da öncelik vermesiyle sanat giderek bu konulara daha fazla odaklanıyor.

Ortaya çıkacak sonuçlar toplumu kısa vadede dönüştürür mü, bilmiyorum. Belki politika yapıcılar, karar vericiler kadar, bir iklim anlaşması ya da Birleşmiş Milletler bünyesindeki İklim Zirvesi kadar somut ve kısa vadede geri dönüşleri, çözümleri, sonuçları ortaya çıkmayabilir. Bizim umduğumuz ve benim de inandığım şey sanatçılar, özellikle de farklı alanlardan insanlarla görüş alışverişinde bulunurlarsa ve işbirliği yaparlarsa yeni bir bakış açısı, alternatif sorular ya da çözüm önerileri getirip mevcut bakış açımızı aşağı edebilirler, **dönüştürebilirler ya da yeni perspektifler katabilirler. Buna çok ihtiyacımız var çünkü** ekolojik krizde biraz tıkanmışlık içindeyiz. Toplumca yer yer kötümserlik, yer yer yılgınlık yaşıyoruz. Taze bakış açlarına, farklı dillere ve yöntemlere ihtiyacımız var. Bu açıdan sanatın, hem bilim insanlarına hem de toplumun kendine yeni perspektifler sunabileceğine inanıyoruz. #

—“Açık Radyo.” 95.0

Çizim:
Ohannes Şaşkal

CANLILAR ÂLEMİNİ TEHDİT EDEN DEV KRİZLER
ACİLİYET VE ADİLİYET
ÇERÇEVESİNDE ELE ALINMALI.

ACİLEN DEVASA BİR
SOSYAL HAREKET
YARATIP ADİL SOSYAL NORMLAR OLUŞTURMALIYIZ.

BUNLAR İÇİNSE
FARKINDALIK
YARATMAK ZORUNDAYIZ.

Ebru TÜZECAN ve Servet YILDIRIM
Global Compact Türkiye Yönetim Kurulu Üyesi ve
Çevre Çalışma Grubu Eşbaşkanları

COP 27: Ortak Eylemi Hızlandırma Zamanı

Geçtiğimiz Birleşmiş Milletler İklim Konferansı'nda (COP26), tartışmalı geçen müzakerelerin ardından küresel iklim değişikliği mücadelesine yeni boyutların kazandırılmasını sağlayacak "ilk" niteliğinde kararlar alınmıştı. Konferans sonunda imzalanan [Glasgow İklim Paketi](#); tarafları, gelişmekte olan ülkelere hem azaltım hem de uyum konusunda mali kaynaklar başta olmak üzere teknoloji transferi ve kapasite geliştirme gibi destekler sağlamaya ve tarihte ilk kez aşamalı dahi olsa kömürden çıkmaya çağırıyordu. COP26, artan sayıda net sıfır taahhüdü ile özel sektörün ve hükümetlerin gündemlerini de birbirine yakınlaştırmayı başardı. Türkiye ise Glasgow öncesi Paris'i onaylayarak müzakerelerdeki yerini aldı. Tüm bu olumlu gelişmelere karşın COP26, mevcut Ulusal Katkı Beyanları ile 1,5 derece hedefinin tutturulamayacağı eleştirisi ile sona erdi. Nitekim Nisan ayında yayımlanan [Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli \(IPCC\) raporu](#) da sonucu doğrulayan verilerle küresel ısınmayı bu seviyelerde tutmak için fırsatımızın giderek azaldığını, iklim değişikliğinin getirdiği risklere karşı uyum ve dayanıklılık konusunda çabaların yetersizliğini ortaya koydu.

AZALTIM, UYUM, FİNANSMAN VE İŞBİRLİĞİ

Glasgow, 1,5°C'yi garanti edemese de hükümetlere Paris'le uyumlu, uzun vadeli hedefleri destekleyen kısa vadeli somut eylem planlarıyla COP27'ye gelmeleri yönünde bir çağrıda bulundu. COP27 Konferansı bu yıl da azaltım, uyum, finansman ve işbirliği

konularına odaklanacak. Geçtiğimiz yıldan bu yana alınan kararlar ve koyulan hedeflerdeki ilerlemeler masaya yatırılacak.

COP27'de;

Küresel sıcaklıkların 1,5 derecede tutulması için Ulusal Katkı Beyanları'nın (NDC) gözden geçirilerek güçlendirilmesi, Özellikle iklim değişikliğine karşı en savunmasız durumda olan ülkelere fon akışlarının sağlanması, Uyum önlemlerinin uygulanmasına yönelik çabaların artırılması, Kayıp ve hasar için güvenli finansmanın oluşturulması ve Paris Kural Kitabı'nın uygulanması yönünde güçlü sonuçlar elde edilmesi bekleniyor.

DAHA ÇOK ÇABA GÖSTERİLMESİ GEREKLİ

COP27'nin bu alanlarda hedeflenen sonuçlara ulaşması için geçmiş dönemlere göre daha çok çaba gösterilmesi gerekiyor. Zira son dönemde artan jeopolitik şoklar ve krizler verilen taahhütlerin tutulmasını zorlaştırıyor. Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş karbon yoğun enerjiye olan bağımlılığımızı bir kez daha ortaya koydu. Araştırmalara göre, işgalin ardından doğalgaz arzında yaşanan sıkıntılar ve artan fiyatlar nedeniyle Avrupa enerji santrallerinde kömür kullanımı bir önceki yılın aynı dönemine göre [%51](#) oranında arttı. Kimi ülkeler yükselen enerji fiyatları karşısında aldıkları önlemlerle mevcut net sıfır politikalarından taviz vermeye başladı. Öte yandan sa-

AR6 Synthesis Report: Climate Change 2022

vaşla birlikte enerji geçişinde kullanılan alüminyum, nikel gibi emtia fiyatlarındaki artış ve arz sıkıntıları net sifıra geçişi de giderek daha maliyetli ve karmaşık hale getiriyor. Alternatif kaynaklar bulunmazsa en iddialı ülkelerin dahi kısa vadede kömürden aşamalı olarak çıkması zor görünüyor.

Dünyanın iki süper karbon gücü ABD-Çin arasında COP26'nın momentumu ile oluşturulan iklim anlaşması, CO₂ ve metan gibi birincil emisyon kaynaklarındaki azaltım konusunda iddialı bir yol haritası çizmişti. Ancak geçtiğimiz Ağustos ayında iki ülke arasında yaşanan gerginlik, üstelik dünyanın birçok bölgesinde hava sıcaklıklarının rekor seviyelerde seyrettiği bir dönemde, Çin'in bu anlaşmadan geri çekilmesi ile sonuçlandı. Ne yazık ki bu durum, somut iklim politikaları açısından hayati bir önem taşıyan işbirliği ortamının dış politikadaki riskler karşısında ne kadar savunmasız kaldığının bir göstergesi.

İŞ DÜNYASINA HİÇ OLMADIĞI KADAR ÇOK SORUMLULUK DÜŞÜYOR

Bu dönemde iş dünyasının somut, ölçülebilir eylemlerle uyumlu cesur taahhütlerine ise eskisinden çok daha fazla ihtiyacımız var. Şirketler kendi emisyonlarını azaltmanın yanı sıra kaynakları, inovasyon kabiliyetleri ve geniş coğrafyalara yayılan değer zincirleri ile düşük karbonlu ekonomiye hızlı ve adil geçişin sağlanmasında önemli bir role sahip.

“Şirketler kendi emisyonlarını azaltmanın yanı sıra kaynakları, inovasyon kabiliyetleri ve geniş coğrafyalara yayılan değer zincirleri ile düşük karbonlu ekonomiye hızlı ve adil geçişin sağlanmasında önemli bir role sahip”

Geçtiğimiz yıldan bu yana net sıfır hedefi koyan şirket sayısında ciddi bir artış oldu. Ancak yapılan araştırmalar hedeflerin birçoğunun gerçekçi hedefler olmadığını; herhangi bir hedef yılı belirtmediğini, kısa vadeli aksiyon planları ile desteklenmediğini ya da ölçülebilir olmadığını gösteriyor. Dahası bu hedefler incelendiğinde net sıfırın ne anlama geldiği ve nasıl ölçüleceği konusunda ortak bir anlayışın olmadığı da ortaya çıkıyor. Öte yandan açıklanan hedeflerin birçoğu karbon salımını azaltmak yerine ofsetlemeye yani dengelemeye odaklanıyor. Bu açıdan şirketler “yeşil badana” (greenwashing) yapmakla eleştiriliyor. Yeşil badana riskini bertaraf etmek için hedeflerin izlenmesi, ölçülmesi, şeffaflıkla raporlanabilir ve belirli bir standardının olması gerekiyor. UN Global Compact, CDP, WRI ve WWF ortaklığında 2015 yılında kurulan **“Bilime Dayalı Hedefler inisiyatifi”** (Science Based Targets initiative-SBTi), küresel iklim hedeflerinin güvenilirliğini sağlayacak standartlar ve metodolojiler sunan küresel bir hareket haline geldi.

“UN Global Compact; iklim değişikliği ile mücadele konusunda yereldeki etkiyi büyütmeyi, şirketlere ihtiyaç duyacağı kaynakları, araçları ve işbirliği ortamını sağlamayı amaçlayan küresel programları hayata geçiriyor”

SBTi geçtiğimiz yıl dünyada ilk olma özelliğini taşıyan “Net-Sıfır Standardı”nı açıklayarak şirketlere bilime dayalı net sıfır hedefi koyabilmeleri için bir çerçeve sunmayı amaçladı. SBTi, yeni Net-Sıfır Standardı ile ortak bir net sıfır tanımı oluşturarak şirketlerin bilime dayalı kısa ve uzun vadeli hedeflerini belirlemesi için ihtiyaç duyduğu rehberlik ve araçları da sağlıyor. 2021 yılı itibarıyla dünya çapında 2000’den fazla şirket, Bilime Dayalı Hedefler inisiyatifi aracılığıyla emisyon azaltma taahhüdü verdi; bu şirketlerin 1200’e yakını emisyon azaltım hedefleri SBTi tarafından onaylandı. Onaylanan hedeflerin ise yaklaşık %68’i 1,5 derece senaryosu ile uyumlu hale getirildi; bu oran bir önceki yıl %41’di. Yalnızca 2021’de onaylanan hedeflerin %80’i 1,5 derece ile uyumlu. Türkiye’den SBTi kapsamında eyleme geçen şirket sayısı 39, bu şirketlerin yedisi ise hedeflerini belirlemiş durumda.

NET SIFIR HEDEFLERİ VE “İKLİM BİLİMİ”

UN Global Compact; iklim değişikliği ile mücadele konusunda yereldeki etkiyi büyütmeyi, şirketlere ihtiyaç duyacağı kaynakları, araçları ve işbirliği ortamını sağlamayı amaçlayan küresel programları hayata geçiriyor. 2021 yılında 50’den fazla ülkede uygulanmaya başlanan İklim Hedefi Hızlandırma Programı, net sıfır hedeflerinin “iklim bilimi” odağında belirlenmiş standartlara uygun bir şekilde verilmesi için özel sektörü harekete geçirmeyi hedefliyor. Programa geçtiğimiz iki yılda 49’u Türkiye’den olmak üzere top-

lamda 1500’e yakın şirket katıldı. Şirketler program kapsamında çevrimiçi akademi eğitimleri ile SBTi metodolojisine ve Net-Sıfır Standardı’na ilişkin teknik bilgi ediniyor, soru-cevap oturumlarında uluslararası uzmanlardan destek alıyor ve birbirlerinin deneyimlerden faydalanıyor; küresel oturumlarda ise uluslararası iyi uygulamaları dinleme şansı buluyor. Her geçen yıl programa ilginin ve başvuru sayısının artması konunun iş dünyası gündeminde önem kazandığını göstermesi açısından sevindirici. COP27’den beklentilerin gerçekleşmesi ve 1,5 derece hedefinin tutturulabilmesi, özellikle G20 ülkelerinin verdikleri sözleri tutup tutmamasının yanı sıra müzakerelerin kapsayıcı ve tüm paydaşların aktif katılımı ile gerçekleşmesine bağlı. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerini hafifletmeye yardımcı olacak yeni çözümler üretebilmek için hükümetler, özel sektör ve sivil toplumun birlikte hareket ettiği güçlü bir mutabakat ortamına ihtiyacımız var. COP26, konunun aciliyetinin ve aksiyona geçme zorunluluğunun tüm taraflarca kabul edildiği bir konferans oldu. Ancak verilen taahhütler yetersiz kaldı ve konferans ardından atılan geri adımlar hedeften bizi uzaklaştırdı. Ertelenen kararların ve zamanında alınmayan tedbirlerin sonuçlarının üstesinden gelmek sosyal, ekonomik ve politik açıdan her geçen gün daha da zorlaşacak. Bu bilinç ile COP27’de sözlerden eyleme geçmek ve tüm paydaşlara 1,5 derece yolundan şaşmamak için her zamankinden daha büyük bir sorumluluk düşüyor. #

Ekolojik Boya, Doğal Mürekkep Doğadan Renkler

YENİİNSAN

www.yeniinsanyayinevi.com

[f yeniinsanyayinevi](https://www.facebook.com/yeniinsanyayinevi)

[i yeniinsanyayinevi](https://www.instagram.com/yeniinsanyayinevi)

[t yeniinsanyayinevi](https://www.twitter.com/yeniinsanyayinevi)

İklim için Türkiye'nin Yeni ve Güçlü Bir NDC Açıklaması

Lazım:

2030'a Kadar En Az %35 Mutlak Emisyon Azaltımı!

 Bulut BAGATIR, Barış DOĞRU, Sena AKKOÇ

Seller, kuraklık, orman yangınları ve daha fazlası... Dünya üzerine oturduğu dalı güçlü ve hızlı bir şekilde keserken zaman da giderek azalıyor. Sanayi öncesi döneme göre 1,2 derece ısınan bir gezegende yaşıyoruz artık. Paris Anlaşması'nda belirtilen ve geçtiğimiz yıl Kasım ayında COP26 kapsamında gerçekleştirilen iklim müzakerelerinde üzerinde tekrar mutabakata varılan 1,5 derece hedefi için ise yapılacak belli: Fosil yakıtlardan hemen şimdi vazgeçilmeli. Böylelikle farklı sektörlerde karbonsuzlaşmayı sağlayabilir; daha adil ve sürdürülebilir bir geleceğe yelken açabiliriz. Bunun için de aslında ülkelerin Ulusal Katkı Beyanı (NDC) olarak da bilinen emisyon azaltım planlarını güçlendirmesine ihtiyacımız var. 1,5 derece hedefini sıkça duyduğumuz geçtiğimiz yılki iklim müzakerelerinden çıkan önemli kararlardan biri de bu yönde oldu. Her ülkeden, Mısır'da önümüzdeki Kasım ayında düzenlenecek olan bir sonraki iklim müzakerelerinden (COP27) önce emisyon azaltım planlarını güncellemesi bekleniyor. Paris Anlaşması'nı geçtiğimiz yıl onaylayan Türkiye'nin de bu doğrultuda, geçmişe nazaran daha güçlü bir NDC sunması elzem.

Halihazırdaki emisyon azaltım planı ne hedefliyor derseniz ortaya iç açıcı bir çerçeve çıkmıyor. Şöyle ki, Türkiye'nin 2015 yılında açıkladığı azaltım hedefi, artıştan azaltım hesaplamasına dayandırılıyor ve 2030 yılı için %21 azaltım öngörülüyor. Ancak bu öngörü dahilinde 2012 yılında 430 MtCO₂e olan emisyon miktarı 2030'da iki katından fazla artarak 929 MtCO₂e'ye ulaşıyor. Bu da, Türkiye'nin emisyonlarını azaltmak yerine iki kat artıracığı anlamına geliyor. Türkiye'nin daha sağlam bir emisyon azaltım planı sunması gerektiğini savunan, iklim konusunda çalışan 12 sivil toplum kuruluşu (STK) Türkiye'nin 2030'a kadar, 2020 yılına göre en az %35 mutlak emisyon azaltımına gitmesi gerektiğini geçtiğimiz günlerde açıkladı. %35 mutlak emisyon azaltımı hedefinin gerçekçi ve mümkün olduğunu ifade eden STK'lar, Türkiye'nin bu hedefe nasıl ulaşabileceğine yönelik önerilerini de sıraladılar. Geleceğimiz şimdi atacağımız adımlara bağlı. Elimizde, gidişatı değiştirebilecek her şey var. Bunu başarıp başaramayacağımız ise irademize, aklımıza ve vicdanımıza kalmış gibi...

“%35’lik Mutlak Emisyon Azaltım Hedefi Bilimsel, Gerçekçi ve Erişilebilir”

Sürdürülebilir Ekonomi ve Finans Araştırmaları Derneği (SEFiA) Direktörü Bengisu Özenç, Türkiye’nin yalnız güçlü bir emisyon azaltım hedefi belirleyerek küresel çabalara hakkaniyetli bir sorumluluk bölüşümü çerçevesinde katkı sağlayabileceğini, açıkladığı 2053 net sıfır hedefi konusundaki azmini bir kez daha vurgulayabileceğini ve bu hedefe ulaşırken zamana yayılmış bir eylemle daha az maliyetle karşılaşacağını ifade ediyor.

 Bulut BAGATIR

Aralarında SEFiA’nın da bulunduğu 12 STK, Türkiye’nin 2030’a kadar en az %35 mutlak emisyon azaltımına gitmesi gerektiğini belirtti. Bu hedef hangi kriterlere göre belirlendi?

Küresel ortalama sıcaklıkların 1,5 dereceyi aşmaması için 2030 yılına kadar seragazi emisyonlarında keskin bir düşüş sağlayacak acil ve güçlü azaltım önlemlerine, yani iddialı iklim hedeflerine ihtiyaç var. Aksi takdirde bugün de karşılaştığımız seller, kuraklıklar, fırtınalar gibi aşırı hava olaylarıyla daha sık ve daha şiddetli şekilde karşılaşmaya devam edeceğiz. Geçtiğimiz 20 yılda karşılaştığımız iklim değişikliği kaynaklı felaketlerin sayısı bir önceki 20 yıllık döneme göre büyük oranda arttı. Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi sellerin %44, fırtınaların %28 oranında arttığını raporluyor. Felaketler sağlık başta olmak üzere ekonomik maliyetleri de yükseltiyor. İklim değişikliğinin getirdiği maliyetler, doğrudan ve dolaylı, tüm etkileriyle birlikte değerlendirildiğinde, ülkeler için dönüşümün ihtiyaç duyduğu yatırım maliyetinden artık çok daha yüksek bir seviyeye gelmiş durumda. İklim krizinin bedelini de çoğunlukla söz konusu etkilere karşı kendini koruyacak finansal ve fiziksel imkanlara sahip olmayan, toplumun en kırılgan kesimlerinin ödediğini görüyoruz. Yakın zaman-

da Pakistan'da yaşanan sel felaketi bunun en net örneği. Küresel emisyonların yaklaşık olarak yüzde yarımından sorumlu olan Pakistan'ın üçte biri sel suları altında kalırken binlerce kişi hayatını kaybetti. Yani mevcut küresel ekonomik sistemin bizi sürüklediği, var olan adaletsizliği çoğalttığı bir iklim kriziyle karşı karşıyayız ve acil önlem almamız gerekiyor. Küresel olarak ortaklaşmış ve Paris Anlaşması'nın da hedefi olan 1,5 derece hedefini mümkün kılabilmek için yüzyıl ortası itibarıyla net sıfır emisyonlu yani insan faaliyetleri kaynaklı seragazi emisyonlarının yine insan kaynaklı yutak alanların restorasyonu, doğa tabanlı karbon tutma gibi faaliyetlerle dengelendiği bir düzene geçilmesi gerekiyor. 2050 yılına doğru çizilen bu patikanın karbondioksit emisyonlarının 2030 yılına kadar (2010 yılına kıyasla) %45 azaltılmasını gerektirdiği de tüm dünyadan binlerce bilim insanının katkı sağladığı Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporlarında vurgulanıyor. Türkiye de tam bir yıl önce hem Paris Anlaşması'nı onaylayarak hem de 2053 yılına kadar net sıfır emisyonu hedeflediğini açıklayarak küresel mücadelede

daha ciddi bir aktör olarak yer alma niyetini beyan etti. Çünkü Türkiye'nin 2015 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekretaryasına (BMİDÇS) sunduğu "niyet edilen" Ulusal Katkı Beyanı'nda azaltım senaryosu altında dahi emisyonlarını 2010 yılına göre iki katına çıkarmayı hedefliyordu. Bu beyan uluslararası kuruluşlar tarafından elbette "kritik seviyede" yetersiz olarak değerlendirilmişti. Türkiye şimdi BMİDÇS sekretaryasına güncellenmiş NDC'sini sunmak üzere hazırlanıyor. İklim alanında çalışan sivil toplum ve araştırma kuruluşları olarak bizim de talebimiz Paris Anlaşması'na taraf olan ve 2053 net sıfır hedefini açıklayan Türkiye'nin pozisyonunun sorumluluğunu üstlenerek net sıfır patikasıyla uyumlu, iddialı bir 2030 hedefi açıklaması. Bu talep Türkiye'nin 2015 yılında açıkladığı gibi "artıştan azaltım" ya da "göreceli" bir azaltım hedefini tümenden reddediyor ve bir "mutlak azaltım" hedefi ortaya koyuyor. Talebin altında imzası bulunan kurumlar olarak 2020 yılına göre %35'lik bir mutlak azaltım hedefinin bilimsel, gerçekçi ve erişilebilir olduğunu söylüyor ve bilimsel dayanaklarımızı da

"İklim hedeflerine ulaşabilmek için bugün acil ve güçlü azaltım önlemlerinin alınmasına ihtiyacımız var. Daha cesur bazı kararların alınmasını bekliyoruz ancak ne yazık ki çerçeve dokümanlarında bu yönde sinyalleri göremiyoruz"

“Her şeyden önce 2030’a kadar elektrik üretiminde istisnasız bir şekilde kömürden çıkılması gerekiyor. Karbon yakalama teknolojileri gibi, ticari olarak uygulanabilirliği ve karbon yakalamadaki verimliliği tartışmalı, yanıtıcı bazı çözümlerle fosil yakıt (özellikle de kömür) kullanımının planlara dahil edilmesi iklim hedeflerini de tehlikeye atıyor”

sıralıyoruz. Böylelikle Türkiye’nin küresel çabalara hakkaniyetli bir sorumluluk bölümü çerçevesinde katkı sağlaması, açıkladığı 2053 net sıfır hedefi konusundaki azmini bir kez daha vurgulaması ve bu hedefe ulaşırken zamana yayılmış bir eylemle daha az maliyetle karşılaşması muhtemel olacak.

Küçülme (degrowth) tartışmalarını bir kenara alırsak ekonomik büyümeyi devam ettiren karbon salımını azaltmak mümkün müdür ve nasıl başarılabilir? STK’ların belirlediği 2030 hedefi bu açıdan nasıl bir yaklaşıma sahip?

Talebimiz oldukça zamanlı bir şekilde hazırlanmış olan iki bilimsel çalışmaya dayanıyor. Bunlardan biri İstanbul Politikalar Merkezi tarafından hazırlanmış ve Türkiye’nin 2053 net sıfır hedefini açıklamasından yaklaşık bir yıl önce, 2050’de net sıfır olma hedefini bilimsel olarak temel alan [“Türkiye’nin Karbonsuzlaşma Yol Haritası: 2050’de Net Sıfır”](#) raporu. Diğer bir çalışma ise Türkiye’nin 2053 net sıfır hedefini mümkün kılacak bir elektrik sektörü dönüşümü yol haritasını değerlendiren [“Karbon Nötr Türkiye Yolunda İlk Adım: Kömürden Çıkış 2030”](#) raporu. Her iki rapor da Türkiye’nin büyüme hedeflerini ve bu büyümeyi sağlayacak enerji arzını tehlikeye atmadan bir dönüşümün, emisyon azaltımının mümkün olduğunu gösteriyor. Çalışmalar aynı zamanda sanayide, binalarda ve ulaşımda artan elektrifikasyon nedeniyle yükselecek olan elektrik talebini de dikkate alması bakımından önemli.

Bu çalışmalardan yola çıkarak bizi 2030’da %35’lik emisyon azaltımına ulaştıracak önlemleri şöyle sıralayabiliriz:

Her şeyden önce 2030’a kadar elektrik üretiminde istisnasız bir şekilde kömürden çıkılması gerekiyor. Karbon yakalama teknolojileri gibi, ticari olarak uygulanabilirliği ve karbon yakalamadaki verimliliği tartışmalı, yanıtıcı bazı çözümlerle fosil yakıt (özellikle de kömür) kullanımının planlara dahil edilmesi iklim hedeflerini de tehlikeye atıyor. Kömürden çıkılması ile enerji arz güvenliğini tehlikeye atmadan %75 oranında yenilenebilir kaynaklardan üretilen elektriği sisteme entegre etmek mümkün.

Elbette, bu seviyede bir karbonsuzlaşma için her ne kadar elektrik sektörü kilit önem taşısa da tek başına yeterli değil. Enerjinin diğer alanlarında da bazı adımların atılması gerekiyor. Ulaşım da binek araçlarda %20, toplu ulaşım ve yük taşımacılığında %10 oranında elektrikli araçlara geçiş sağlanmalı. Demiryolu taşımacılığının da toplam ulaştırma içerisindeki payı artırılmalı. %35 hedefi için demiryolunun payı bireysel ulaşım da %5, ulaştırma ve yük taşımada %10’a ulaşmalı. Sanayi ve tarımda enerji verimliliği, elektrifikasyon ve doğrudan yenilenebilir enerji kullanımı artırılırken binalarda ısınmada da büyük ölçüde elektrikli ısınmanın sağlanması gerekli.

Çokça dillendirilmemesine karşın şu an yaşanan enerji krizi aslında bir fosil yakıt krizi. Yani sıra genel olarak dünya ve özel olarak Türkiye yük-

sek enflasyonla da mücadele ediyor. Tüm bunların arasındaki bağ da nedense yeterince tartışılmıyor. Yenilenebilir enerjinin birbirine girmiş bu ekonomik düğümü çözmeye bir işlevi olabilir mi?

Aslında yaşadığımız krizin bir fosil yakıt krizi olduğu ve kısa vadede kömüre dönüş gibi bazı acil önlem planlarının alınmış olmasına karşın orta ve uzun vadede enerji verimliliği ve yenilenebilir enerjiye geçişi destekleyen önlemlerin de önünü açtığı artık daha da çok dillendiriliyor. Buna ilişkin işaretleri hem Avrupa Birliği'nin Mayıs ayında Rusya'ya olan fosil yakıt bağımlılığını 2027 yılına kadar sonlandırma ve yeşil dönüşümü hızlandırma motivasyonu ile yürürlüğe koyduğu REPowerEU planından ve Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Direktörü Fatih Birol'un son dönem konuşmalarından izlemek mümkün. REPowerEU planı kısa vadede enerji verimliliğini iyileştirmeyi ve fosil yakıt kaynak ülkelerini çeşitlendirmeyi hedeflerken orta ve uzun vadeye yönelik olarak da yeşil dönüşümü hızlandırmayı amaçlıyor. Fatih Birol ise geçtiğimiz günlerde Financial Times'da yayımlanan makalesinde içinden geçmekte olduğumuz krizin bir fosil yakıt krizi olduğunu üç önemli noktayı öne çıkararak vurguluyor: 1) Dünyanın en büyük fosil yakıt üreticilerinden biri olan Rusya, önemli bir güç kaybına uğramış durumda. 2) Bugünkü krizin nedeni yenilenebilir enerji kaynakları değil ve daha fazla yenilenebilir enerji kaynağının sistemde olması krizin etkisini hafifletebilir. 3) İçinden geçmekte olduğumuz kriz iklim değişikliği ile mücadeleyi yavaşlatmayacak, tam tersine hızlandıracak özelliklere sahip. Yüksek enerji fiyatlarının küresel enflasyon sorunundaki katkısı tartışılmaz. Türkiye'de enerji fiyatlarından kaynaklı enflasyona elbette bir de yanlış ekonomi politikaları eşlik etmekte ve bizi hiperenflasyon patikasına mahkum kılmış durumda. Enflasyonu yalnızca enerji fiyatları tarafından tartışacak olursak yeşil dönüşümün bu soruna açık bir cevap olabileceği de ortaya çıkıyor. Son 40 yılın en yüksek enflasyon oranıyla mücadele eden ABD, geçtiğimiz ay senatoda onayladığı Enflasyonla Mücadele Kanunu'nda iklim değişikliği ile mücadeleyi merkeze oturtmuş

durumda. Kanun kapsamındaki yatırımların %85'ini (370 milyar dolar) enerji güvenliği ve iklim değişikliğine aktaracak olan ABD, 2030 yılına kadar emisyonların 2005 seviyesine göre %43 oranında azaltılmasını hedefliyor. Böylelikle daha önce söz verdiği gibi 2030 yılına kadar emisyonlarını %50 oranında azaltma yönünde ciddi bir adımı da atmış oluyor. Kısacası, enerji krizi öncesinde ekonomik durgunluğa bir cevap olarak yeni bir büyüme stratejisi çerçevesinde popülerlik kazanmış olan yeşil dönüşümü, artık enerji bağımsızlığı ve enflasyonla mücadele gibi faydalarıyla birlikte daha geniş bir çerçeveden savunmak da mümkün.

Türkiye'nin 2053 hedefi Orta Vadeli Programa (OVP) dahil edildi. Karbon nötr olma hedefi böylelikle ilk kez bir ekonomik programda yer aldı. 2030 hedefi üzerinde de bunun olumlu bir yansımaları bekleyebilir miyiz?

Biz 2053 hedefini, açıklandığı günden bu yana olumlu bir işaret olarak kabul ettik ve bu doğrultuda, 2053'ü ulaşılabilir kılacak politika kararlarının alınmasına yönelik süreçleri ilgiyle takip ediyoruz. Şubat 2022'de yapılmış olan İklim Şurası ne yazık ki bu yöndeki beklentilerimizi karşılamadı, özellikle kömürden çıkış gibi zorlu kararların alınmasında iyi bir sınav verilmedi. İklim Şurası'ndan beklentilerimizi ve alınan tavsiye kararlarına ilişkin değerlendirmelerimizi iklim alanında çalışan STK'lar olarak daha önce de duyurmuştuk. Yeni açıklanan OVP de dahil olmak üzere mevcut politika dokümanları bizi 2053 hedefine ulaştırmanın henüz çok gerisinde. Başında da ifade ettiğim gibi iklim hedeflerine ulaşabilmek için bugün acil ve güçlü azaltım önlemlerinin alınmasına ihtiyacımız var. Daha cesur bazı kararların alınmasını bekliyoruz ancak ne yazık ki çerçeve dokümanlarında bu yönde sinyalleri göremiyoruz. Ancak 2053 net sıfır hedefinin bu dokümanlarda yer alması hepimiz için bir çıpa görevi görüyor ve politikaların tutarlılığını sorgulamamızı sağlıyor. Bu anlamda olumlu bir gelişme olduğunu söyleyebiliriz. 2030 hedefinin OVP ile ne kadar uyumlu olacağını ise bekleyip göreceğiz.

“Kömürden Çıkış Uzdıkça Maliyet Artıyor”

Kömürün Ötesinde Avrupa Kampanyacısı Duygu Kutluay, Türkiye'nin 2030'a kadar kömürden çıkışının mümkün olduğunu vurgularken, kaybedilen zamanın bize maliyet olarak döneceğini söylüyor. Kutluay'a göre, “Üstelik bu kadar yüksek potansiyele sahip yenilenebilir enerjide lider olma şansı kaybolacak.”

 Bulut BAGATIR

Türkiye COP27 öncesinde yeni emisyon azaltımını açıklamaya hazırlanırken STK'lar 2030 için %35'lik bir mutlak azaltım önerisinde bulundu. Türkiye bu hedef için nasıl bir dönüşüm gerçekleştirmeli?

Türkiye şu anda tüm dünyada olduğu gibi iç içe geçmiş iklim krizi ve enerji krizini aynı anda yaşıyor. Tüm krizler ortaya bir günde çıkmaz, geçmişte atılmayan adımların, verilen yanlış kararların bedeli bugün kriz olarak karşımıza çıkar. Türkiye, iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek ülkelerin başında geliyor ve ne yazık ki iklim krizinin etkilerini bir süredir kuraklık, yangın, su stresi, beklenmeyen aşırı hava olayları ve tarımsal faaliyetlerin sekteye uğraması ile deneyimliyoruz. Enerji krizi ise yüksek gelen faturalar ile cebimizi etkiliyor, üstelik ülke özelinde yaşanan ekonomik kriz bu bedeli daha da ağır hissetmemize neden oluyor. Bugün ödediğimiz bu bedel, yıllardır iklim krizinin sorumlusu fosil yakıtlara bağımlı olmamızın sonucu. Geçmişte yeteri kadar yapılmayan yenilenebilir enerji yatırımları, fosil yakıtlarda ısrar, bizi bugüne getirdi. Tüm dünyanın zor geçecek bir kışa hazırlandığı

bir dönemde, “her kışın sonu bahardır” söyleminin gerçekliğe dönüşeceğine dair nüveler görüyoruz. Yaşadığımız kriz, AB'de RePowerEU planında olduğu gibi ülkeleri, acilen daha iddialı yenilenebilir hedefleri ve enerji verimliliği önlemleri almaya itti. Paris Anlaşması'nı onaylamasının üzerinden bir yıl geçen Türkiye'nin de iddialı bir 2030 iklim hedefi koyması şart. Türkiye'nin 2030'a kadar en az %35 mutlak emisyon azaltım hedefi gerçekçi ve mümkün. Bunun için en hızlı ve etkili yöntemlerden biri olan elektrik üretiminde kömürden tamamen çıkılması ve elektrik üretiminde yenilenebilir enerji kaynakları payının %75'e çıkarılması gerekiyor. Bu dönüşüm, iklim krizinin önlenmesine sunduğu katkının yanında Türkiye'ye de birçok açıdan fayda sağlayacak.

Yeni büyüme patikaları yeşil dönüşüm üzerinden sunuluyor. Düşük karbonlu bir ekonomi nasıl kazançlar sağlayabilir?

Düşük karbonlu bir ekonomi beraberinde birçok kazancı da getirecektir. Enerjide %78 dışa bağımlı Türkiye, yenilenebilir enerji sayesinde dışa bağımlılığını ortadan kaldırarak enerji güvenliği sağlayabilir ve enerji maliyetleri de düşüş gösterir. Bununla birlikte rüzgarı ve güneşi merkeze alan yüksek teknolojili, katma değerli yatırım alanları gelişebilir. Herkesin sürece dahil olduğu planlı bir adil dönüşüm ile yeni iş olanakları yaratılabilir. Böylelikle yoksullukla mücadelede de edebilirsiniz. İşin bir de finansman boyutu var. Dünya çapında artan iklim finansmanlarına erişim sağlayabilir ve en önemli ihracat pazarı AB olan Türkiye için küresel düşük karbonlu dönüşüme karşı daha dayanıklı bir ekonomi kurabilirsiniz. Temelde düşük karbonlu bir ekonomi toplumun yaşam kalitesini artırır; hava kalitesi artar, toprak ve su kirliliğinin önüne geçilir, sağlık maliyeti azalır.

Kömür en önemli noktalardan biri. Paris Anlaşması'nı onayladıktan sonra geçen bir yıllık sürede kömürden çıkışa dair en ufak bir adım atılmadı. Kömürden çıkışın 2030 sonrasına bırakıldığı bir senaryo Türkiye için ne anlama gelir?

Kömürün Ötesinde Avrupa'nın (Europe Beyond Coal) derlemesine göre, halihazırda emekli olan veya 2030'a kadar kapatılması planlanan Avrupa'daki kömürlü termik santrallerin sayısı, bu yıl 171'e yükseldi. Kısa va-

deli kesintilere yanıt verme odaklı önlemler haricinde, hiçbir Avrupa ülkesi mevcut durumdaki 2030 yılına kadar kömürü tamamen kullanımdan kaldırma planını değiştirmede. [2030 Kömürden Çıkış Raporu](#)'muza göre Türkiye'nin de 2030'a kadar kömürden çıkması gerçekçi ve mümkün. Üstelik bu sayede, hem yenilenebilir enerji payı yükselecek hem enerjide bağımsızlık sağlanacak hem karbondioksit salımı azalacak hem hava kirliliğine bağlı hastalıklar azalacak hem de insanı şartlarda iş olanakları yaratılacak. Kömürden çıkış ne kadar ertelenirse ülkenin bu faydalara ulaşması gecikecek ve daha maliyetli olacak; üstelik bu kadar yüksek potansiyele sahip olan ülkemizin yenilenebilir enerjide lider olma şansı kaybolacak.

Kömürden çıkışla birlikte nasıl bir adil geçiş programı hayata geçirilmeli? İstihdam kömür lobisinin sıklıkla kullandığı bir sav. Ancak veriler kömürden çıkışın istihdama ciddi olumlu katkılar sunabileceğini gösteriyor...

Adil geçiş kavramının merkezinde "kimseyi geride bırakmama" anlayışı yatıyor. Bu da şu anlama geliyor: Net sıfır ekonomiye geçişte çevreye duyarlı, insana yakışır yeşil iş fırsatları yaratılırken ortaya çıkacak risk ve fırsatları birlikte yönetip kimsenin geride bırakılmamasını sağlamak. Bu nedenle kömürden çıkıştan etkilenecek en hassas gruplar belirlenmeli ve adil bir geçişin odak noktası olmalı. Bunun için de kamuoyu, sendikalar ve sivil toplumun da dahil olduğu bir adil geçiş süreci yürütülmeli.

“Net Sıfır Vaatleri 2030 Gibi Ara Hedeflerle Somutlaşmalı”

CAN Europe Türkiye İklim ve Enerji Politikaları Koordinatörü Özlem Katisöz, karbon nötr olma yolunda ara hedeflerin önemine dikkat çekerken, “Net sıfır vaatleri açısından önemli açıklamalar duyuyoruz ancak bu vaatlere giden yolun 2030 gibi ara yıl hedefleri ile somutlaşması şart” diyor.

 Bulut BAGATIR

12 STK'nın önerileri arasında, binalarda kömür ve sıvı fosil yakıt kullanımının sonlandırılması ve büyük ölçüde elektrikle ısınmaya geçilmesi de yer alıyor. Türkiye’de, her ne kadar oldukça tartışmalı yöntemleri olsa da bir dönem kentsel dönüşüm hızlanmıştı ancak görünen o ki o fırsatı bu bağlamda kaçırdık. Cumhurbaşkanı Erdoğan Türkiye’nin en büyük sosyal konut projesinin başlayacağını duyurdu. Sizin önerinizin önünde yeni bir fırsat kapısı olduğunu söyleyebilir miyiz?

Toplu konut projelerinin, fosil yakıt tüketimini azaltarak karbonsuzlaşmaya katkı vermesini sağlayacak öncelikli adım; yeni binalarda çatı üstü güneş kurulumlarının yaygınlaşması olmalı. Shura Enerji Dönüşümü Merkezi’nin hesaplamalarına göre Türkiye’de çatı üstü güneş potansiyeli 4,5 GW olarak ortaya çıkıyor. Bu potansiyele göre binalardaki yıllık elektrik ihtiyacının %17’si çatı üstü sistemlerle karşılanabilir. Potansiyelin değerlendirilebilmesi için

mevzuatın düzenlenmesi (Örneğin; yeni bina inşaatlarında çatı üstü güneş kurulumunu zorunlu kılmak) ya da kurulumun ve kurulum sonrası servis hizmetlerinin kolaylaştırılması (Örneğin, belediyelerin kurulum ve teknik servis hizmeti verebileceği sosyal girişimler kurması) gibi düzenlemelere ihtiyaç var.

Rusya’nın Ukrayna’ya saldırısı sonrası artan ve ekonomideki sorunlarla derinleşen enerji krizi ile yükselen enerji maliyetleri, şirketlerin güneş kurulumuna yönelmesini hızlandırdı. Şayet bireysel tüketiciler ya da bina/site yöneticileri için izin ve kurulum süreçleri kolaylaştırılırsa benzer bir ilgiyi görürüz.

Öneriler arasında dikkat çeken maddeler arasında elektrikli araçların payının güçlendirilmesi ve demiryolu yatırımlarının artması da bulunuyor. Ulaşımdaki dönüşümü nasıl başarılı bir şekilde gerçekleştirebiliriz?

Bugünden itibaren fosil yakıt tüketen her

“Elektrikli araçların yaygınlaşması önemli ancak kaynakların tahsisinde ya da teşviklerde öncelik raylı toplu taşımaya ya da karayolu toplu taşımının ve karayolu taşımacılığının elektrikli hale getirilmesine verilmeli”

bir aracın trafiğe çıkışının ya da fosil yakıtlı araçlara uygun altyapı inşasının, ulaşımdaki dönüşüm (ulaşımda karbonsuzlaşma) için ihtiyacımız olan yatırımdan çaldığını bilmemiz gerekiyor. Bu açıdan; dönüşümün hızı önemli bir başarı kriteri ki politika da tutarlılık gerektiriyor. İkincisi de adalet perspektifi, diğer bir ifadeyle dönüşümün kendisi kadar niteliği de önemli. Dönüşümün maliyeti düşük gelirli gruplara yansımamalı ve dönüşümde geniş toplum kesimlerinin faydası gözetilmeli. Elektrikli araçların yaygınlaşması önemli ancak kaynakların tahsisinde ya da teşviklerde öncelik raylı toplu taşımaya ya da karayolu toplu taşımının ve karayolu taşımacılığının elektrikli hale getirilmesine verilmeli.

Ulaşımındaki dönüşümün merkezinde elektrifikasyon var. Dolayısıyla şehirlerin yenilenebilir elektriği üreten yerler haline gelmesi de ulaşımdaki dönüşümün bir ayağı olarak planlanmalı.

Şunu belirtmekte fayda görüyorum; özellikle şehirlerde ulaşımdaki dönüşüm, kentsel hava kalitesinin artmasına katkı sağlayacak. Bu açıdan, kentlerde

ulaşımın fosil yakıtlardan arındırılması yalnızca bir iklim eylemi değil, aynı zamanda bir sağlık eylemi olarak değerlendirilmeli ve fayda-maliyetler buna göre hesaplanmalı.

Tüm bunların yanı sıra önümüzde önemli iklim müzakereleri de bulunuyor. Az bir zaman kalan iklim müzakerelerinden nasıl sonuçlar bekleyebiliriz? Ayrıca insan hakları ihlallerinin sıkça konuşulduğu bir ülkede düzenlenecek COP, ne derece başarılı olabilir?

COP27’de ülkelerin daha yüksek iklim hedefleriyle gelmesini bekliyoruz. Buna Türkiye de dahil. Net sıfır vaatleri açısından önemli açıklamalar duyuyoruz ancak bu vaatlere giden yolun 2030 gibi ara yıl hedefleri ile somutlaşması şart.

İnsan hakları ve iklim eyleminin arasındaki ilişkiye gelirse iklim politikası ve eylemlerinin tasarımında ve uygulamasında (yani hedeflerin belirlenmesi, izlenmesi, raporlanması ve denetlenmesi süreçlerinin tasarımında) **kapsayıcılık, bağımsızlık, bilim temellilik, uygulamada eşgüdüm, izleme ve denetimde şeffaflık, hesap verebilirlik** garanti altına alınmalı. Aksi halde iklim eyleminin, etkilenebilirliği yüksek olan gruplar başta olmak üzere geniş toplum kesimlerinin faydasına olması mümkün değil. Bu açıdan COP’a katılacak, başta Uluslararası İklim Eylem Ağı olmak üzere sivil toplumun gündemi iklim eylemi kadar insan hakları da olacak.

“Türkiye 1,5 Derece Yolunda Üzerine Düşeni Yapmalı”

WWF Türkiye İklim ve Enerji Programı Müdürü Tanyeli Sabuncu, Türkiye'nin halihazırdaki emisyon azaltım yolu olan artıştan azaltım yerine mutlak azaltım yolunu tercih etmesi gerektiğini belirtirken, “Yapılan analizler bütün ülkelerin Türkiye gibi hareket ettiği bir senaryoda küresel ısınmanın 4 dereceyi aşacağını ortaya koyuyor. Bu noktada mutlak azaltımı, yani emisyonların geçmişte belirlenen bir referans değere oranla mutlak olarak azaltılması gerekliliğini benimsiyoruz” diyor.

 Bulut BAGATIR

STK'lar 2030 hedefi için 2020'ye göre en az %35'lik bir emisyon azaltım hedefi belirledi. Bu hedefin içeriği nedir? 2030 hedefi nedir ve ne anlama geliyor?

Bildiğiniz gibi önümüzde 1,5 derece eşiği bulunuyor. Başta Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) olmak üzere bilim insanları iklim krizini durdurmak için küresel ısınmanın 1,5 derecede sınırlandırılması gereğine işaret ediyor. Bunu başarabilmek için küresel ölçekte seragazi emisyonlarının 2030'dan başlayarak her 10 yılda bir yarı yarıya azaltılması, 2050'de de sıfıra indirilmesi gerekiyor. Geçtiğimiz yıl COP26'da Türkiye'nin de dahil olduğu Paris Anlaşması'na taraf olan ülkeler orta ve uzun vadeli iklim hedeflerini bu amaca hizmet edecek şekilde gözden geçirmek üzere anlaştı. Bu çerçevede Türkiye'nin de yeni iklim hedefini açıklaması bekleniyor. WWF Türkiye'nin de yer aldığı 12 STK, Türkiye için iddialı bir iklim

lim hedefinin ne olabileceği üzerine çalıştı. “[Karbon Nötr Türkiye Yolunda İlk Adım: Kömürden Çıkış 2030](#)” raporu ve “[Türkiye'nin Karbonsuzlaşma Yol Haritası:2050'de Net Sıfır](#)” isimli iki farklı rapordan yola çıkarak yaptığımız çalışmanın sonucunda Türkiye'nin 2030 yılında seragazi emisyonlarını 2020 seviyesine kıyasla %35 oranında azaltmasının mümkün olduğunu gördük. Buradan hareketle Türkiye'nin 1,5 derece hedefine giden yolda uluslararası camiada üzerine düşeni yerine getirmek için iddialı bir hedef belirlemesi yönünde çağrıda bulunduk.

2020 seviyesine göre %35'lik bir azaltım öneriyorsunuz. 2020 tarihini seçmenizin nedeni nedir?

Paris Anlaşması çerçevesinde ortaya konan hedefleri incelediğimizde üç farklı kategoride hedef konduğunu görüyoruz. Bunlardan biri artıştan azaltım. İkincisi

tavan yılı. Bir diğeri de mutlak azaltım. Tavan yılı olarak bir hedef belirlendiğinde emisyonların o tarihte en yüksek seviyeye ulaşip sonrasında düşüşe geçeceği öngörüsü yapılıyor. Artıştan azaltım söz konusu olduğunda, ülkeler seragazi emisyonlarında hiçbir önlem alınmadığı takdirde ulaşılacak seviye için bir öngöründe bulunuyor, alacakları önlemlerle bu artışı belirli oranda sınırlamayı taahhüt ediyorlar. Nitekim Türkiye'nin 2015 yılında verdiği azaltım hedefi artıştan azaltım hesaplamasına dayandırılmış ve 2030 yılı için %21 azaltım öngörülmüştü. Ancak bu öngörü dahilinde 2012 yılında 430 MtCO₂e olan emisyon değerinin, %21 oranında sınırlama hedefine karşın 2030'da iki katından fazla artarak 929 MtCO₂e olacağı anlaşılıyor. Başka bir deyişle Türkiye emisyonlarını azaltmak yerine iki kat artıracığını söyledi.

Günümüzde ise karşı karşıya olduğumuz durum, artıştan azaltım veya tavan yılı gibi yavaş seyirde emisyonları azaltma yollarının bizi 1,5 derece hedefinin çok uzağına götüreceğini gösteriyor. Yapılan analizler bütün ülkelerin Türkiye gibi hareket ettiği bir senaryoda küresel ısınmanın 4 dereceyi aşacağını ortaya koyuyor. Bu noktada mutlak azaltımı, yani emisyonların geçmişte belirlenen bir referans değere oranla mutlak olarak azaltılması gerekliliğini benimsiyoruz. İklim STK'ları olarak açıkladığımız hedefte 2020 seviyesini seçmemizin nedeni de Türkiye'nin en güncel seragazi emisyon istatistiklerinin 2020 yılına dair olması. Çalışmalarımız bize, 2020 yılı itibarıyla 524 MtCO₂e seviyesinde olan seragazi emisyonumuzu,

2030 yılında 340 MtCO₂e'ne indirmenin mümkün olduğunu gösteriyor.

Böyle bir emisyon azaltım hedefi birçok sektörün dönüşmesini gerektirecek. Yaptığınız çalışmada hangi sektörler için nasıl öneriler sundunuz?

Dört temel alandan bahsediyoruz aslında. Bunlar; elektrik üretimi, ulaşım, sanayi ve binalar. Elektrik sektöründe kömürden tamamen çıkışa yönelik bir adım atılmalı. Bu çerçevede elektrik üretiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payının %75'e çıkarılması gerekiyor.

Ulaşım tarafına baktığımızda ise tıpkı elektrik üretiminde olduğu gibi, fosil yakıtların kullanımının azaltılmasının ve mümkün olduğunca elektrikli araç sayısının artırılmasının hedeflenmesi gerekiyor. Bu çerçevede de elektrikli araç sayısının toplam araç sayısı içerisindeki oranının binek araçlarda %20'ye, toplu ulaşımda ise %10'a çıkarılmasını öngören bir yaklaşıma ihtiyaç var.

Demiryolu yatırımlarının artırılması da elzem. Bu yatırımlar artırılarak bireysel araç kullanımında %5, toplu ulaştırma ve yük taşımacılığında ise %10 oranında raylı sisteme geçiş yönünde tercih değişikliği sağlanması gerektiğini düşünüyoruz.

Sanayi tarafına baktığımızda enerji verimliliği çok kritik bir unsur olarak karşımıza çıkıyor. Özellikle çimento ve demir-çelik gibi karbon yoğun ağır sanayi kollarında kömür gibi fosil yakıtlardan elektrikli sisteme geçişin önceliklendirilmesi gerektiğini belirti-

"Kömürden çıkış son derece kritik çünkü kömürden elektrik üretimine baktığımızda Türkiye'deki emisyonların dörtte birinin buradan kaynaklandığını görüyoruz. Bu noktada çok daha ucuz ve akılcı kaynaklar olan rüzgara ve güneşe yatırımların artırılması gerekiyor"

yoruz. Benzer şekilde hizmet sektöründe de petrol yerine elektrik enerjisinin kullanılması ve doğrudan yenilenebilir enerji kullanımının artırılması elzem. Öte yandan sanayide elektrik fiyatlarının çok yoğun bir şekilde artmasıyla birlikte gördüğümüz solar çatı gibi öz tüketim yatırımlarının daha da artırılması gerekiyor. Binalarda, konutlarda ve ticari binalarda ısınma amaçlı kömür ve sıvı fosil yakıt kullanımının sonlandırılması ve büyük ölçüde elektrikli ısınmaya geçilmesi öngörülüyor.

STK'lar tarafından sunulan hedef arasında kömürden tamamen çıkılması önerisi vurgulanıyor. Türkiye, bu hedef doğrultusunda kömürden ne zaman ve ekonomik anlamda darbe almadan nasıl çıkabilir?

Kömürden çıkış son derece kritik çünkü kömürden elektrik üretimine baktığımızda Türkiye'deki emisyonların dörtte birinin buradan kaynaklandığını görüyoruz. Bu noktada çok daha ucuz ve akılcı kaynaklar olan rüzgara ve güneşe yatırımların artırılması gerekiyor. Geçtiğimiz yıl yayımladığımız ve farklı STK'ların ortak bir çalışması olan "Kömürden Çıkış 2030" raporunda mevcut durum, nükleer ile birlikte yenilenebilir enerji yatırımlarının arttığı kömürden çıkış ve nükleersiz kömürden çıkış senaryolarına baktık. Burada da mevcut kömür teşviklerinin kaldırıldığı ve kirleten öder prensibi çerçevesinde karbon emisyonlarının fiyatlandırıldığı durumda en geç 2030 yılına kadar kömürden çıkışın mümkün olduğunu görüyoruz.

Bu hedef doğrultusunda rüzgarın ve güneşin üretim kapasitesini artırmak da kritik önem taşıyor. Her iki kaynak için mevcut hedeflere baktığımızda yılda 1-2 GW düzeyinde bir artış hedeflendiğini görüyoruz. Bu artışın yılda 6-7 GW seviyesine çıkarılması gerekiyor. Bu sayede 2030 itibarıyla yenilenebilir enerji kaynaklarının payını %75'e çıkarmak mümkün. Burada şunu da not düşmek lazım: Sistem esnekliği. Bunu sağlayabilmek için batarya yatırımlarını artırmak ve güçlendirmek gerekiyor.

Kömürden çıkış ile birlikte adil geçiş tartışmaları da hız kazanıyor. Enerji dönüşümünün gerçek-

"Kömürden çıkış son derece kritik çünkü kömürden elektrik üretimine baktığımızda Türkiye'deki emisyonların dörtte birinin buradan kaynaklandığını görüyoruz. Bu noktada çok daha ucuz ve akılcı kaynaklar olan rüzgara ve güneşe yatırımların artırılması gerekiyor"

leştirildiği bir senaryoda istihdamda bir artıştan söz edebilir miyiz?

Evet çünkü kömür yerine yenilenebilir kaynaklara yatırım yapıldığında çok daha yüksek istihdam üretmenin mümkün olduğunu bize çeşitli çalışmalar gösteriyor. Bunlardan en sonuncusu Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Türkiye özelinde yayımladığı bir rapor. Burada öngörülen rakamlara göre hem yenilenebilir enerji hem de enerji verimliliği alanlarında yapılacak yatırımlarla ilave 300 bin istihdam sağlamak mümkün.

Adil geçişi sağlamak için işgücü piyasasının dönüşümünün nasıl olacağını, başta sendikalar olmak üzere tüm paydaşlarla birlikte planlanması gerekiyor. Bu çerçevede bu alanda çalışan kişilerin tercihlerinin önceliklendirilmesi lazım. Yanı sıra destekleyici mekanizmalara ihtiyaç var. Buna yönelik bir çerçeve önerisi ile yakın zamanda karşınıza çıkacağız.

Türkiye Paris Anlaşması'nı onaylamasından sonra ilk kez bir iklim müzakeresine katılıyor. Afrika COP'unda iklim finansmanı konusunun başat konulardan biri olması bekleniyor. Bu çerçevede Türkiye ve küreselde ayrı ayrı değerlendirilmek üzere nasıl bir iklim müzakeresi süreci bizi bekliyor?

Finansman en önemli konulardan biri. 2009 yılından

bu yana devam eden bir süreç var. Kopenhag'da verilen yıllık 100 milyar dolarlık yardım sözü halen yerine getirilemedi. Gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelere iklim krizinin etkilerini hafifletmede yardım edecekleri taahhüdünü vermişlerdi ancak bu sözü şimdiye dek tam anlamıyla yerine getirmediler. Önümüzdeki döneme ilişkin ilave finansman mekanizmalarının oluşturulması konusu da önemli. Teknoloji aktarımını sağlayan ve emisyonların azaltılmasına imkan sağlayan finansmanın yanı sıra iklim krizinin gelişmekte olan ülkelerde halihazırdaki etkilerine uyumun finansmanının da artırılması kritik önem taşıyor. Geçtiğimiz yıl yapılan çağrılarda emisyon azaltımına yönelik finansman ile uyum finansmanı oranının %50-50 olacak biçimde kurgulanması yönünde bir irade ortaya çıkmıştı.

Diğer tarafta finansmanla ilişkili bir başka konu da kayıp ve zarar konusu. İklim krizine en az katkı yapan ancak iklim krizinden en çok etkilenenlerin kayıp ve zararlarının nasıl önleneceği, daha da önemlisi bunların nasıl tazmin edileceğine dair tartışmalar sürüyor. Zararların tazmin edilmesine yönelik yoğun finansman talepleri var ancak buna dair bir gelişme yok.

Emisyon azaltımına yönelik daha güçlü hedeflerin ortaya konması gerekiyor. COP26'ya giderken özellikle 1,5 derece hedefinin uzağında olunması, ülkelerin bu anlamdaki hedeflerini güçlendirmesi taleplerini artırmıştı. Müzakerelerin sonunda da ülkelerin orta ve uzun vadeli hedeflerini gözden geçirmeleri ve güçlendirmelerine yönelik bir madde kabul edilmişti. Bu yıl yine bunlara yönelik tartışmalar devam edecek.

Gıdada ise gıda ürünlerinin üretiminden dağıtımına ve tüketimine kadarki süreçte kayıpların önlenmesi, emisyonların üretim aşamasında azaltılması ve iklim krizinin etkileriyle birlikte tarımsal verimliliğin azal-

"Paris Anlaşması'nda ortaya konan hedeflere ilişkin adımların düzenli olarak gözden geçirilmesi öngörülmüştü. Bu yıl gözden geçirme süreci başlıyor"

masının nasıl yönetileceğine dair tartışmaları da görebiliriz. İlk kez bu yıl gıda sistemlerinin bir bütün olarak ele alınabileceğinin işaretlerini görüyoruz.

Paris Anlaşması'nda ortaya konan hedeflere ilişkin adımların düzenli olarak gözden geçirilmesi öngörülmüştü. Bu yıl gözden geçirme süreci başlıyor. Şimdiye kadar ülkeler tarafından emisyon azaltımı, uyum ve finansman gibi anlaşmanın belli başlı

alanlarında atılan adımlar bir bütün olarak ele alınacak. Ortaya konan amaçlarla, bugüne dek atılan adımlar arasında nasıl bir boşluk olduğu değerlendirilecek.

Türkiye ise geçtiğimiz yıl anlaşmaya taraf olarak bu yöndeki iradesini açıkladı. Uzun vadede ise 2053'te net sıfır ülke olma sözü verdi. Bu taahhütleri yerine getirme yolunda yeni azaltım hedefi açıklayacak. Bu, Türkiye için en kritik konu. Bu hedeflerinde ve ortak çabalarda Türkiye üzerine düşeni yapmaya kararlı mı, bunu göreceğiz.

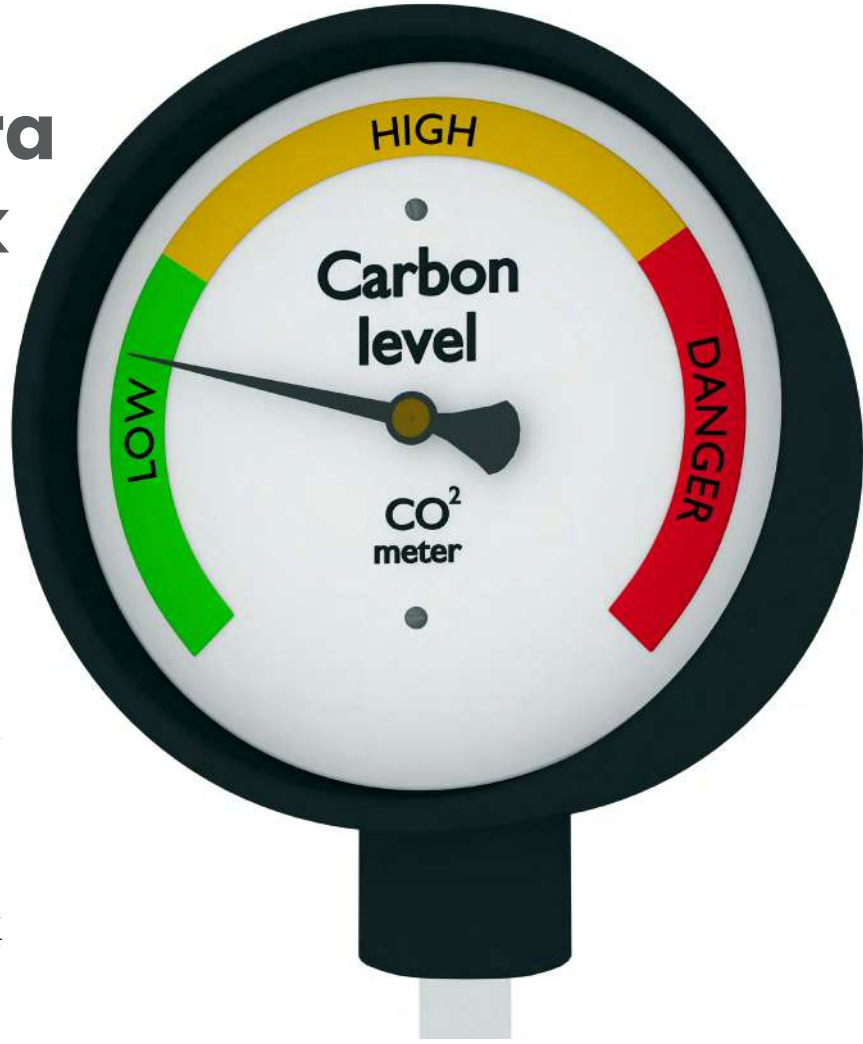
Finansman kısmında Türkiye'nin önemli çekinceleri vardı. Ancak geçtiğimiz yıl anlaşmaya taraf olmadan önce imzalanan bir mutabakatla 3,5 milyar dolarlık bir finansman elde etti. Bu yöndeki çekinceleri büyük ölçüde hafifledi. Diğer yandan bir kritik unsur daha var: Emisyon azaltımına giden yolda ülkelerin ortaya koyduğu çabaya yönelik işbirliği mekanizmalarının oluşturulması. Türkiye'de bir emisyon ticaret sisteminin devreye gireceğini biliyoruz. Kyoto Protokolü kapsamında küresel ölçekte emisyon azaltımına yönelik çabalar sonucunda ortaya çıkan sonuçların sertifikalandırılıp ticaretinin yapıldığı bir mekanizma vardı. Paris Anlaşması çerçevesinde de yine bu amaca hizmet eden mekanizmaların oluşturulması öngörüldü. Bu kapsamda bunun nasıl hayata geçirileceğine dair müzakereler de devam edecek. Türkiye'nin bu konudaki pozisyonu da kritik bir nokta olacak.

“Negatif Salımlara Çok Ciddi Ağırlık Verilmeli”

Prof. Dr. Murat Türkeş, Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu ve TEMA Vakfı Bilim Kurulu Üyesi

Türkiye'nin ağırlıklı olarak negatif salımlar kısmına çalışması gerektiğini düşünüyorum. Negatif salımlar birçok insanın düşündüğü gibi yalnızca ormanların tuttuklarıyla yeterli olmuyor çünkü biliyorsunuz ki fazlamız var. Sektörlerde, fosil yakıtları terk etmenin ve yenilenebilir enerji ikamesinin dışında sağlanacak her çeşit ekonomik ve teknolojik dönüşüm, negatif salımlar konusunda büyük önem arz ediyor. Atmosferden doğal karbon döngüsü süreçleri yoluyla gerçekleşecek olan giderilmeye-uzaklaştırılmaya ek olarak başta ormancılık, tarım, atık yönetimi gibi çeşitli sektörlerde planlı etkinliklerle seragazlarının atmosferden uzaklaştırılması, yani yeryüzünde yeniden tutulması negatif salımlar olarak adlandırılıyor. Var olanlar yetmediği için ek olarak insan etkinlikleriyle atmosferden karbondioksiti daha çeşitli yollarla uzaklaştırabiliriz: Ağaçlandırma, ormanlaştırma, yeniden ağaçlandırma, yeniden ormanlaştırma, sürdürülebilir tarım yönetimi, biyokömür ve okyanusların-denizlerin alkalileştirilmesi.

Yanı sıra mutlak azaltım hedefi, yani net sıfır üzerinden gidildiği için 2030 yılına kadar %35 düzeyini ciddi bir azalış olarak görüyorum. Burada geçen %35 ifadesine karşı değilim ancak açıkçası 2030 tarihi bana göre biraz erken bir tarih. Türkiye'nin Paris Anlaşması'ndaki altı yıllık gecikmesini ve 2053 net sıfır hedefini de dikkate alırsam gönlümden değil, iklimden geçen 2035'e kadar %45'e varan bir seragazi azaltımı. Çok daha anlamlı ve daha yapılabilir görü-

nüyor, çünkü 2030 çok yakın bir tarih. Türkiye, biraz gecikmeli ilerliyor ve henüz yasal hazırlıkları sürüyor. Üstelik 2022'yi bitiriyoruz. Türkiye'de STK'ların 2030'a kadar %35'lik mutlak karbondioksit eşdeğer salımlarında mutlak bir azaltım yapma hedefine dönecek olursak başta enerji sektörü olmak üzere tüm sektörlerde fosil yakıt kullanımının terk edilmesi gerekiyor. Güneş ve rüzgar enerjisinin birincil enerji içindeki payının hızla artırılması çok önemli. Enerjide, ulaşıtımda, sanayide, tarımda, hizmet sektöründe, atıkta, kentlerde ve konutlarda yenilenebilir kökenli elektrik enerjisi kullanımı olmak zorunda. Ve öncelikle bizim çok hızlı bir şekilde, enerjide fosil yakıt kullanımını terk etmemiz gerekiyor. Bunun için de hızlıca, 2030'a kadar termik santralleri devreden çıkarılmamız. Termik santraller devreden çıkarıldıktan sonra bir açık yaşanmaması ve sıkıntıya girilmemesi için onların ürettiklerinin yerine rüzgar ve güneş enerjisine daha fazla öncelik vermek lazım. Bu konuda özellikle daha küçük işletmelerin, hatta

tek tek evlerin kendi ürettiklerinin fazlasını satabilecekleri bir düzenlemeye ağırlık verilmesi gerekiyor. Bütün sektörlerde ilk adım bu olmalı.

Fosil yakıt kullanımını terk etmek, yenilenebilir kökenli elektrik enerjisinin yaygın kullanımını sağlamak dönüşümün altyapısını oluşturacak. Elektrik enerjisini yaygın kullanmak için de bütün dünyada olduğu ve Uluslararası Enerji Ajansı'nın belirttiği gibi ciddi bir ekonomik ve teknolojik dönüşüm gerekiyor. Elektrikli araçlar, piller, bataryalar çok daha yaygın, ucuz ve kolay ulaşılır olmalı. Özel sektör çok ciddi yatırımlar yapmalı. Bunlar yapılabilsen sivil toplumun önerdiği hedef de tutturulmayacak bir hedef değil. Öncelikle İklim Yasası'nın çıkarılması gerekiyor. Kamu bu adımları atarken tek başına kalmamalı. Sanayiden

tutun enerjiye ve ulaştırmaya kadar genel olarak iş dünyası yasal yükümlülüğü paylaşmak durumunda. Başta büyükşehir belediyeleri, yerel yönetimler, su birlikleri, tarım birlikleri, üretici birlikleri de destek olmalı.

Ancak, daha iyi bir planlama ile zamanı göz önünde bulundurarak ve birtakım palyatif çözümlerin olma olasılığını da dikkate alarak 2035'e kadar %45'lik mutlak emisyon azaltımını öngörüldüm. Ve negatif salımlar konusuna da çok ciddi ağırlık verdim. Hemen şimdi, ağaçlandırma bayramı olarak değil; hesaplanabilir, hesap verilebilir, ölçülebilir, ciddi metriklerle gözden geçirilebilir bir negatif salımlar mücadelesinin net sıfır salımları destekleyecek şekilde sürdürülmesini isterdim.

“Türkiye Termik Santralleri ve Akkuyu’yu Kapatarak da Elektrik İhtiyacını Karşılatabilir”

Prof. Dr. Sevil Acar, Boğaziçi Üniversitesi

Türkiye'nin 2030'a kadar en az %35 mutlak emisyon azaltım hedefi gerçekçi ve gerekli, aksi halde 2053'te “net sıfır” hedefine erişmek imkansız hale gelecek. Bunun için kömürden aşamalı çıkış ve bu çıkıştan etkilenecek kesimlerin refah kayıplarını önlemek, karbonsuz ekonomiye geçiş adil kılmak elzem. Bilimsel çalışmalar kömürden çıkışın Türkiye için 2030-2035 döneminde mümkün olabileceğini kanıtıyor. Örneğin geçen yıl yayımlanan “Karbon Nötr Türkiye Yolunda İlk Adım: Kömürden Çıkış 2030” raporu da gösteriyor ki Türkiye 2030 yılı itibarıyla kömür santrallerini ve yapımı süren Akkuyu Nükleer Santralini çalıştırmadan kapatarak elektrik ihtiyacını karşılamada bir sorunla karşılaşmadan seragazi emisyonlarını azaltabilir.

Allianz Türkiye Üçüncü Entegre Raporunu Yayımladı

2020 yılında yatırıma açık olmayan şirketler arasında ve sigorta sektöründe bir ilke imza atarak GRI tabanlı entegre raporlamaya geçen Allianz Türkiye, bu yıl itibarıyla üçüncü entegre raporunu yayımladı.

Allianz Türkiye, varoluş amacı “Allianz Seninle”yi, sürdürülebilirliğin çevresel, sosyal ve yönetimsel katmanlarına taşıyarak kaydettiği ilerlemeyi kamuoyuna duyurmak amacıyla hazırladığı 2021 entegre raporunu yayımladı. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) tarafından önerilen Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ve Küresel Raporlama Girişimi (GRI) standartlarına göre hazırlanan ve finansal olmayan verileri de kapsamlı dış denetimden

geçirilen Allianz Türkiye 2021 Entegre Raporu’nda, bu yıl ilk kez Paydaş Kapitalizmi Göstergeleri ve İklimle Bağlantılı Finansal Beyan Görev Gücü (TCFD) raporlaması da yer alıyor.

İÇİNDE BULUNDUĞU EKOSİSTEMİN DÖNÜŞÜMÜNE KATKI SAĞLIYOR

2016 yılından bu yana hayata geçirdiği projeleri ve kaydedilen ilerlemeyi basın, iş dünyası, sivil toplum

örgütleri ve kamuoyu nezdinde paylaşmak üzere istikrarlı bir sürdürülebilirlik politikası izleyen Allianz Türkiye yetkilileri, kabul edilebilir tek iş modelinin sürdürülebilir değer yaratma olduğuna inandıklarını vurguluyorlar. 2016 yılından bu yana yıllık olarak GRI tabanlı sürdürülebilirlik raporu yayımlayan Allianz Türkiye, 2019 yılı verilerini paylaştığı ve 2020 yılında yayımlanan ilk entegre raporuyla yatırıma açık olmayan şirketler arasında bir ilki gerçekleştirmişti. İkinci entegre raporuyla ilk kez finansal olmayan verilerini de kapsamlı bağımsız dış denetimden geçiren Allianz Türkiye, yeni yayımlanan üçüncü entegre raporunda ise ilk kez TCFD raporlamasına da yer veriyor. Yalnızca organizasyon olarak değil, finansal bir kuruluş olarak da içinde bulunduğu ekosistemin dönüşümüne sağladığı katkıları ortaya koyan Allianz Türkiye, son entegre raporunda gelecekte atmayı planladığı adımları da ön plana çıkarıyor.

“ÜSTÜMÜZE DÜŞENDEN DAHA FAZLASINI YAPMALIYIZ”

Allianz Türkiye CEO’su Tolga Gürkan, pandemi süreciyle başlayan ve üst üste yaşanan doğal afetlerle yükselen farkındalığın, çevre ve iklim konusunda bireysel ve kurumsal fayda çabalarının önemini bir kez daha gösterdiğini vurguladı. Gürkan, “Özellikle küresel anlamda yaşanan iklim krizi, doğal kaynakların hızla tükenmesi ve küresel ısınmaya bağlı olası yeni krizlerin, dünyaya pandemiden daha fazla zarar vereceği kabul ediliyor. Dünyanın dört bir yanından orman yangınları, aşırı sıcaklar ve ani sağanakların yol açtığı sel haberleri gelirken hava olaylarıyla ilgili de üst üste

Allianz Türkiye 2021 Entegre Raporu’nda Öne Çıkan Veriler

İyi Çevre

- Kesilen poliçe başına kağıt tüketimi %6,9 azaldı.
- Çalışan başına düşen emisyonlar %37,7 azaldı.
- Çalışan başına düşen su tüketimi %15 azaldı.
- Yenilenebilir enerji kullanım oranı %57 oldu.
- Yenilenebilir enerji yatırımlarıyla üretilen enerjinin toplam tüketimdeki oranı %3 seviyesine ulaştı.
- Konut sigortası ürünü “Yuvam” sürdürülebilir bir ürün olarak yeniden tasarlandı.
- 15,417 fidan bağışında bulunuldu.
- Dünya Temizlik Günü’nde dijital temizlik yaparak elektronik atıklar TEGV’nin “Atma Bağışla” kampanyasına bağışlandı.

İyi Toplum

- Allianz Motto Hareket kapsamında 2021 yılında 21 ilden, 708 çocuğa toplamda 9.273 saat eğitim verildi.
- 2021 yılında Allianz Motto Müzik Youtube kanalının izlenme süresi 921.226 saate, tekil görüntülenme sayısı ise 8,1 milyona ulaştı.
- 2021’de toplam 8.816 saat gönüllü aktivitesinde bulunuldu.
- Allianz Türkiye Kurumsal Koşu Takımı, 43. Sanal İstanbul Maratonu’nda birçok sivil toplum kuruluşu adına toplam 70.000 TL bağış topladı.
- Allianz World Run’da takım, 39.874 km koştu.
- Allianz Teknik TEGV işbirliğinde beş ilden 50 çocuğa deprem farkındalığı eğitimi verildi.

İyi Kurum

- Allianz Türkiye, net tavsiye skorunda tüm alanlarda pazar lideri oldu.
- Çevik dönüşüm oranı %70’e çıktı.
- Kadın çalışanların toplam işgücündeki payı %60 oldu.
- Kadın çalışanların yöneticiler arasındaki oranı %44 oldu.
- Sürdürülebilir çözümlerden 72,6 milyon TL gelir elde edildi.
- Risk iyileştirme yatırım desteği miktarı 550.000 TL olarak gerçekleşti.
- Çalışan Bağlılığı Endeksi skoru %81 olarak gerçekleşti.
- İyi Çalışma Endeksi skoru %71 seviyesinde gerçekleşti.
- Performans Kültürü Endeksi skoru %81’e ulaştı.
- Kurum İçi Girişimcilik Programı’na gelen yeni iş fikri sayısı 72 oldu.
- Allianz’ım mobil uygulama indirilme sayısı 757.414 oldu.
- Çalışanlara 131.692 kişi*saat eğitim sağlandı.

“Finansal bir kuruluş olarak iyi bir çevre için iklim değişikliğinin yarattığı riskleri yönetiyor, düşük karbon ekonomisine hizmet eden iş modellerini sigortalıyoruz. Kendi varlıklarımızın yatırım sürecinde yer alan özel sektör tahvillerinde net sıfır karbon ilkesiyle ilerliyoruz. Hasar süreçlerimizde de çevreye verilen olumsuz etkiyi azaltmaya çalışıyoruz”

yeni rekorlar kırılıyor. Son dönemde etkilerini daha fazla hissetmeye başladığımız iklim krizi, üstümüze düşenden daha fazlasını yapmamızı kaçınılmaz hale getiriyor” dedi.

Allianz Türkiye olarak kendilerini dönüştürerek çevrelerine öncülük etmekten öteye geçmeyi, finansal bir kuruluş olarak içinde buldukları ekosistemin de dönüşümüne katkı sağlamayı hedeflediklerine dikkat çeken Tolga Gürkan, “2016 yılında çıktığımız sürdürülebilirlik yolculuğunda 2020 yılı itibarıyla finansal bir kuruluş olarak ekosistemimizin çevresel, sosyal ve yönetişimsel dönüşümüne katkı sağlamayı odağımıza almaya başlamıştık. Bu süreci desteklemek ve geleceğe dair daha cesur kararlar almak için sürdürülebilirlik komitemizi icra kurulu seviyesine taşımıştık” şeklinde konuştu.

“İKLİM ODAKLI HEDEFLERİMİZDE HIZ KESMEDEN İLERLİYORUZ”

Raporlama sonucunda bu hedeflerinde ilerlediklerini görmenin mutluluğunu yaşadıklarını ileten Tolga Gürkan, “Finansal bir kuruluş olarak iyi bir çevre için iklim değişikliğinin yarattığı riskleri yönetiyor, düşük karbon ekonomisine hizmet eden iş modellerini sigortalıyoruz. Kendi varlıklarımızın yatırım sürecinde yer alan özel sektör tahvillerinde net sıfır karbon ilkesiyle ilerliyoruz. Hasar süreçlerimizde de çevreye verilen olumsuz etkiyi azaltmaya çalışıyoruz. Polİçe üretimi süreçlerimizde Allianz Grubu İklim Değişikliği Programı kapsamında 2018 yılından itibaren Allianz

Türkiye olarak kömür işlerini sigortalamamaya ve polİçe yenilemesi yapmamaya başladık. 13 hassas işkolunu alt kriterlere göre değerlendiriyor, çevreye ve ekosisteme zarar veren işlere teminat sağlamıyoruz. Yenilenebilir enerjiyi destekleyen, çevre kirliliğini önlemeyi amaçlayan sürdürülebilir çözümlerimizden elde ettiğimiz toplam gelir, 72,6 milyon lirayı buldu. Konut sigortası ürünümüz olan **Yuvam**’ı sürdürülebilir bir ürün olarak yeniden tasarladık” dedi. Operasyonlarında da gelişime her zaman devam ettiklerini belirten Gürkan “Operasyonlarımızda kullandığımız enerjiyi 2023 yılına dek %100 yenilenebilir enerji kaynaklarından elde etme hedefimize bir adım daha yaklaştık. 2021 yılında bu oran %57’ye yükseldi. Yenilenebilir enerji yatırımlarıyla kendi bünyemizde ürettiğimiz enerjinin, toplam tüketimimizdeki oranı %3 seviyesine ulaştı. Raporlama yılında 15 binin üzerinde fidan bağışında bulduk. Allianz Türkiye olarak her adımımızı geleceğe iyi bir dünya bırakma sorumluluğumuzun bilinciyle atıyoruz” şeklinde konuştu. #

SMA Önlenebilir Bir Hastalıktır

Siz de düzenli bağışçımız olarak daha fazla SMA hastasının hayata etkin katılımı için yürüttüğümüz çalışmalara destek olabilirsiniz.

Toplumda SMA farkındalığını artırmak, hasta ve hasta ailelerinin tedavi, eğitim ve sosyal haklara erişimini sağlamak üzere çıktığımız yolda, destekçilerimiz ve bağışçılarımızdan aldığımız güçle geleceğe umutla bakıyoruz.

TÜRKİYE SMA VAKFI

www.sma.org.tr

Bağış sayfası için
QR'i okutunuz.

Elif Gökçe ŞAHİN
Gsahingalummi.harvard.edu

Ortadoğu ve Afrika'da Deniz ve Hava Kirliliği

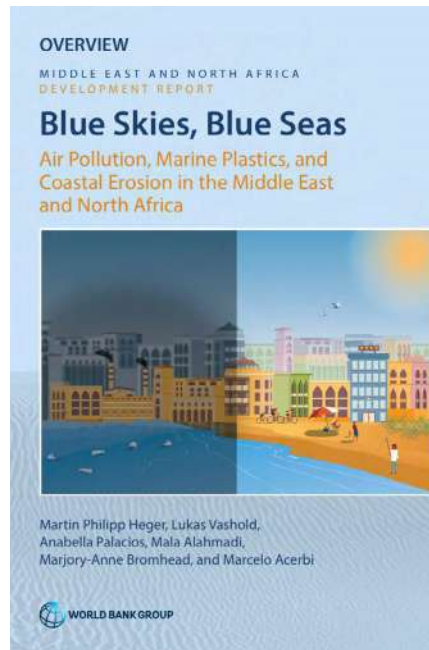
Dünya Bankası geçtiğimiz Şubat ayında "[Mavi Gök-yüzü, Mavi Denizler](#)": Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da Hava Kirliliği, Deniz Plastikleri ve Kıyı Erozyonları" adlı bir rapor yayımladı. Raporu konu olan bölgede son 30 yılda, ekonomik ve sosyal açıdan görülen gelişmeler, temiz hava, sağlıklı denizler ve kıyılar konusunda paralellik gösteremedi. Bölgedeki kirli havaya sahip şehir sayısı dünyanın en yüksek yoğunluğuna sahip, yanı sıra denizlerdeki plastik atıklar deniz hayatını ve kıyıları tehdit ediyor. Kirlenen hava ve denizlerin Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesine maliyeti bazı ülkelerde GSMH'nin %3'ünden daha yüksek olarak hesaplanıyor.

Bölgenin en büyük kentlerinden bazılarında yaşayanlar, DSÖ'nün güvenli bulduğu hava kirliliği sınırından 10 kat daha kirli hava soluyor. Bölgede her yıl yaklaşık 270 bin kişi hava kirliliği kaynaklı nedenlere bağlı olarak ölüyor. Ortadoğu, Kuzey Afrika bölgesinde yaşayan bir kişi hayatının ortalama 60 gününü kirli havaya bağlı hastalıklar ile geçiriyor. Hava kirliliğinin bölgeye ekonomik maliyeti yılda 141 milyar ABD Doları seviyesinde; bu da bölgenin ortalama GSMH'sinin %2'sine denk geliyor. Bölgedeki denizlerin kirliliği de tehlike boyutlarını aşmış durumda. Ortalama bir bölge yaşayanı denize yıllık yaklaşık 6 kilogramdan daha

fazla plastik atık sağlıyor; bu da küresel ölçekte en yüksek seviye. Rapora göre, denizlere atılan plastik atıkların yıllık maliyeti yaklaşık GSMH'nin %0,8'ine denk geliyor. Denizlerdeki plastik atıkların başlıca nedeni katı atık yönetiminin iyi yapılamaması. Diğer bir nedeni ise alternatifi az olduğu için plastik kullanımının çok fazla olması. Tunus, Cezayir, Fas ve Batı Sahra'yı içeren Mağrip ile Akdeniz ve İran arasındaki Arap devletlerini kapsayan Maşrik bölgeleri, atıkların %60'ını yönetemiyor ve bunlar doğrudan denize atılıyor. Bölgedeki toplam atık üretiminin 2050 yılına dek iki katına çıkarak 255 milyon ton seviyesine (2016 seviyesi 129 milyon ton idi) ulaşmış var olan sorunu daha da kritik bir noktaya çıkarması öngörü-

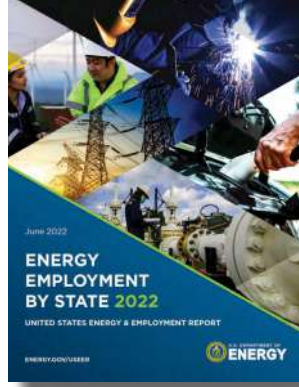
lüyor. Ayrıca bölgedeki bazı kıyılar da her yıl 15 cm seviyesinde eriyor; bu da dünya ortalaması olan 7 cm seviyesinin iki katından daha fazla.

Dünya genelinde son 60 yılda, 8,3 milyar ton plastik üretilmiş ve bunun yalnızca %9,5'u geri dönüştürülmüş. Geriye kalan 7,5 milyar ton ise toprak üstünde toplanıyor ve su yollarını tıkamaya devam ediyor. Üretilen plastiğin büyük çoğunluğu ise tek sefer kullanımı amaçlıyor. Plastik üretimi ve atıkları konusunda gidilecek daha çok yol var ve Dünya Bankası bu raporda bazı öneriler de sunuyor.

ABD’de İstihdam Artışı Yeşil Enerjiden

ABD Enerji Bakanlığı Temmuz ayında “[ABD Enerji ve İstihdam Raporu](#)”nu yayımladı. 2016’dan bu yana yayımlanan rapor serisinde eyalet ve ulus bazında istihdam seviyeleri, iş tanımları, alt sektörler, sendikalaşma, demografi ve işe alım bilgileri enerji teknolojileri gruplarına göre analiz ediliyor. 2020 yılında Covid-19 pandemisine ve beraberinde gelen ekonomik düşüşe bağlı olarak 840 bin kişi düşen enerji sektörü istihdamı yeniden artışa geçti. 2021 yılında enerji istihdamı 2020 yılına göre %4 oranında arttı. ABD’deki genel istihdam ise aynı dönemde %2,8 oranında artış göstermişti. 2021 yılında enerji sektöründeki istidam 300,000 artarak toplamda 7,8 milyon seviyesine ulaştı. Bu toplamın 3 milyondan fazlasını ise ABD’nin 2050 yılına kadar karbon nötr olmasına yönelik olan alt sektörlerdeki istihdam oluşturuyor. Yani 2021 yılında toplam enerji istihdamının %40’i yenilenebilir enerji işlerine ait.

Raporda enerji sektörü; elektrik güç üretimi, transmisyon, dağıtım ve saklama, yakıtlar, enerji verimliliği ve motorlu araçlar olarak gruplandırılıyor. Yakıtlar dışındaki tüm alt sektörlerde belirgin istihdam artışı görülürken temiz enerji sektörlerinde en yüksek istihdam artışı güneş, rüzgar ve elektrikli araçlar gruplarında geldi. En çok istihdam artışı görülen güneş enerjisi sektöründeki büyüme 17.000’den fazla yeni istihdam

ile %5,4 artış gösterdi. Yakıt sektörü içindeki biyoyakıtlar alt sektöründe %6,7 oranında istihdam artışı kaydedildi. Kömür alt sektörü %0,8 istihdam düşüşü yaşarken doğalgaz ve petroldeki istihdam %1,6 ve 0,5 oranlarında arttı. Motorlu araçlar sektöründe ise en büyük artışı 23.577 yeni istihdam ile hibrit elektrikli araçlar oluşturdu. Bu da toplamda karbon azaltıcı motorlu araçlar ve parçaları sektöründe %25 oranında bir sızramayı sağladı.

“Yağmur Bombaları”na Dikkat!

İklim Konseyi, Mart ayında “Aşırı Yüklenmiş İklim: Yağmur Bombaları, Seller ve Yıkımlar” adlı bir rapor yayımlayarak iklim değişikliğinin yağışları nasıl yoğunlaştırdığını ve sıklaştırdığını ortaya koydu. Rapor, Avustralya özelinde hazırlanmış olsa da küresel ölçekte de bilgi ve örnekler mevcut.

Avustralya’nın Queensland ve New South Wales bölgelerinde gerçekleşen aşırı yağışlar iklim değişikliğinin atmosferi daha sıcak ve daha nemli yapmasından kaynaklanıyor ve bölge halkını çok olumsuz etkiliyor. Onlarca kişinin ölmesine de neden olan yağışlar, on binlerce kişiyi de yerlerinden etti. Son 30 yılda, Avustralya’da kısa süreli yoğun yağışların sıklığı en az %10 oranında arttı.

Atmosferdeki her 1 derece ısı artışı, atmosferin %7 daha fazla nem tutmasını sağlıyor. Daha sıcak bir at-

mosfer aynı zamanda fırtına ve şimşekler için daha fazla enerji birikmesine de neden oluyor. Küresel ölçekte, her bir derece sıcaklık artışıyla, yoğun yağışların sıklığı yaklaşık iki kat artıyor. Brisbane kentinde yalnızca üç günde tüm yıllık yağış ortalamasının %60’ını bırakan “yağmur bombası” Londra’nın bir yıllık yağış miktarını üç güne sığdırdı.

Aşırı yağışlar toplulukları olumsuz etkilemesinin yanı sıra ekonomileri de zorluyor. 2022 yılında Queensland ve New South Wales bölgelerinde gerçekleşen aşırı yağışlar nedeniyle sigortalardan istenen geri ödemeler 1,5 milyar Amerikan Doları seviyesine yaklaşmış.

İklim Konseyi, Avustralya’daki bu aşırı olaylar nedeniyle ülkenin seragazi salımlarını 2030 yılına dek %75 oranında azaltmasını öneriyor.

“Brisa Olarak Sürdürülebilir Geleceğe Yatırım Yapmaya Devam Edeceğiz”

Brisa'nın ortakları Bridgestone Corporation ve Sabancı Holding'in vizyonuyla sürdürülebilirliği kurum kültürlerinin ve tüm faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirdiklerini belirten Brisa Genel Müdürü Haluk Kürkçü, “Kuraklık tek global problemimiz değil; iklim krizi, dünya kaynaklarının etkin kullanımı hepimizin ortak gündemi. Tüm dünya olarak ivedilikle aksiyon alınmazsa çok yakında yaşayacak bir dünyamız olmayacak” dedi.

Türkiye lastik pazarının önemli isimlerinden biri Brisa. İklim krizi açısından önemli sektör ve başlıklardan biri olan mobilite alanında çalışıyorsunuz. Ama o konuya gelmeden önce açıklanan Karbon Saydamlık Projesi'nin (CDP) İklim Değişikliği ve Su programı üzerine konuşalım biraz. Bu konuda uzun zamandır çalışıyorsunuz sanırım. Biraz bilgi verebilir misiniz?

Brisa'da biz, şirketimizin ortakları Bridgestone Corporation ve Sabancı Holding'in vizyonuyla sürdürülebilirliği kurum kültürümüzün ve dolayısıyla tüm faaliyetlerimizin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendiriyoruz. Karbon yol haritamızı ve su politikalarımızı Bridgestone'un sürdürülebilirlik vizyonuyla paralel olarak yürütüyoruz. “Birimiz Hepimiz İçin” anlayışımızla, iklim değişikliğiyle mücadele programımızı 2005 yılından bu yana somut projelerle, çevre odaklı, toplumsal ve yönetim sistemleri kurarak istikrarla sürdürüyoruz. Sürdürülebilirlik yolculuğumuzda, daha 1990'lı yıllarda, Türkiye'nin ilk, Avrupa'nın ikinci ISO14001 Çevre Yönetim Sistemleri belgesini almış bir firmayız. 2017 yılında ISO14046 Su Ayak İzi Standardı'nı almaya hak kazanan Türkiye'deki ve Avrupa'daki ilk şirket olduk.

İklim değişikliğiyle mücadele ve doğal kaynakların kullanımı konusundaki adımlarımızı şeffaf ve ölçülebilir biçimde takip edebilmek için 2011 yılından bu yana Karbon Saydamlık Projesi Türkiye'de (Carbon Disclosure Project-CDP) tarafından değerlendiriliyoruz. 2021 yılında, altıncı kez **İklim Değişikliği Lideri**, üçüncü kez **Su Lideri** olduk. Şirketlerin tedarikçilerini iklim değişikliğiyle mücadele sürecine ne kadar dahil ettiğini ölçen Tedarikçi ilişkileri

 Barış DOĞRU

“Enerji verimliliği projelerimiz kapsamında yürüttüğümüz sistematik iyileştirme çalışmalarımız sayesinde son 10 yılda %23 enerji tasarrufu sağladık. Yalnızca son iki yılda 625 verimlilik projesini hayata geçirdik. 2021 yılında ise 1.182 ton karbon emisyonu salımını engelledik”

Değerlemesi’nde ise A notu ile üçüncü kez Küresel Liderler listesinde yer aldık.

Emisyon azaltım hedeflerimizi 1,5 derece senaryosuna göre, Bilim Temelli Hedefler Girişimi’ne onaylatan, Türkiye’den ilk ve şimdiye kadarki tek şirketiz. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNGC) girişimi olan CEO Water Mandate’in Türkiye’den imzacısı olan sekiz şirket arasındayız.

İklim konusu, mobilite alanı dolayısıyla doğrudan sizinle ilgili. Peki su programı konusunda neden çalışıyorsunuz? Su sizin için neden öncelikli?

Geçtiğimiz yıl Birleşmiş Milletler, dünyadaki kullanılabilir temiz suyun oranının yalnızca %0,5 olduğunu raporladı. 2000’den bu yana sel bağlantılı afetler 20 yıl öncesine oranla %134, kuraklık sayısı ve süreleri ise %29 oranında arttı. Birleşmiş Milletler’e bağlı Dünya Meteoroloji Örgütü’nün konuya ilişkin yayımladığı raporda, su kıtlığının en fazla görüldüğü ve en çok risk altındaki bölgeler arasında Türkiye’nin batı ve güney kesimleri de yer alıyor. Kuraklık tek global problemimiz değil; iklim krizi, dünya kaynaklarının etkin kullanımı hepimizin ortak gündemi. Tüm dünya olarak ivedilikle aksiyon alınmazsa çok yakında yaşayacak bir dünyamız olmayacak. Bu tablo karşısında hiçbirimiz kayıtsız kalamayız. İşimiz, konumuz ne olursa olsun hepimizin elimizi taşın altına koymamız gereken kritik bir dönemdeyiz.

Hem bugüne kadarki başarılarımızın verdiği motivasyon hem de ortaklarımız olan Bridgestone ve Sabancı Holding’den aldığımız vizyonla, biz de şirketimizde enerji verimliliği ve emisyonların azaltılması ile kaynakların etkin kullanımına yönelik zorlayıcı he-

defler koyarak kararlılıkla gerçekleştiriyoruz. Enerji verimliliği projelerimiz kapsamında yürüttüğümüz sistematik iyileştirme çalışmalarımız sayesinde son 10 yılda %23 enerji tasarrufu sağladık. Yalnızca son iki **yılda 625 verimlilik projesini hayata geçirdik. 2021 yılında** ise 1.182 ton karbon emisyonu salımını engelledik. 2023 yılı sonuna dek İzmit fabrikamızda %23, Aksaray fabrikamızda %29 yenilenebilir enerji kullanma hedefimiz var. 2022 yılı başında Aksaray fabrikamızın çatısına kurulan solar paneller üretime geçti. Bu sayede elde edilen elektrik ile yıl ortalamasında fabrika tüketiminin 5’te 1’inden fazlası yenilenebilir enerji olacak. İzmit fabrikamızdaki akıllı ısıtma sistemleri ile 6 bin ton buhar tasarrufu sağladık. Yüksek verimli hava kompresörleri ile 494 ton karbon emisyon azaltımı sağladık. Ayrıca, forkliftlerimizi elektrikli modellere **dönüştürmek için yatırımlar yapıyoruz**. Yalnızca bu proje ile 200 ton üzerinde karbon emisyonu azaltımı hedefliyoruz. Su yönetimi konusuna gelirse en önemli günde-

mimiz daha az su kullanmak. Kuyu suyu tüketimini 2008 yılına göre **İzmit fabrikamızda 2025 yılında** %75, Aksaray fabrikamızda 2030 yılında %70 azaltmayı hedefledik. İzmit fabrikamızda 2021 yılı sonu itibarıyla, %63 azaltmayı başardık. Aylık makine inceleme ziyaretleriyle, su kaçaklarının önüne geçiyoruz. 9.500 m³ su toplama kapasiteli "Yağmursuyu Toplama Göleti Projesi"ni devreye aldık. Toplanan yağmur suyunu, boru hatları ile yeni proses arıtma tesisine göndererek gerekli iyileştirmeler ile geri kullanıma kazandırıyoruz. Kuyu suyu filtreleme sisteminin atıklarını geri kazanmak için de MBR membran filtre teknolojisini kullanmaya başladık. Böylelikle %95 verimle filtreleme sisteminin atıklarını geri kazanarak su döngüsüne tekrar katıyoruz.

Operasyonlarımızı sürdürürken biyolojik çeşitlilik üzerinde negatif etkimiz olabilecek süreçlerden de kaçınıyor ve **ağaçlandırma çalışmalarıyla karbon dengesini korumayı hedefliyoruz**. Biyoçeşitliliği koruma ve karbon salımlarımızın giderilmesi için yutak alanları oluşturma çalışmaları da yürütüyoruz. 2020 yılında İzmit fabrikamızda yer alan serada, tohumdan 20.000 adet ağaç fidanı yetiştirdik; 7.500 fidanı toprakla buluşturduk. 2021 yılındaki orman yangınları sonrası ise Hatay Ormanları'na 4.000 adet fidan bağışında bulunduk. Yangın ve sel bölgelerine destek olmak için Sabancı Topluluğu'nun "1 milyon fidan ve 41 su tankeri ile Yarınlarımıza Nefes Oluyoruz" kampanyasıyla katkı sağladık. Aksaray fabrikamıza 2.500 ağacı yetiştirdik ve 2021 yılı Cumhuriyet Seferberliği'nde 1.700 fidan daha ettik. Bu ağaçların sulanması için gerekli olan suyu, fabrika alanında bulunan yağmur suyu göletimizden karşılıyoruz. Tema Vakfı işbirliğiyle başlattığımız Dijital Orman projemiz ile dijitalorman.org adresindeki bilgi formunu dolduranlar adına yıl boyunca İzmir Bademli-2 ağaçlandırma sahasında isme özel fidan dikimi gerçekleştirdik. 8.620 adet ağaç hayat buldu. **Çalışanlarımızın bu alandaki farkındalıklarının artması için de destek verdik**. Brisa Akademi'de e-egitimler açarak tamamlayanlara Ecoding Tohum Kiti hediye ettik.

"Yalnızca Faaliyetlerimizden Kaynaklanan Karbon Salımlarımıza Odaklanmıyoruz"

Temel faaliyetlerimiz dışındaki değer zincirindeki diğer tüm salımlarımızı azaltmaya özen gösteriyoruz. Bu amaçla, tedarik zincirimizde sürdürülebilirlik bilincini artırmayı, sürdürülebilirlik anlayışımızı geniş değer zincirimizde yaygınlaştırmayı da sorumluluklarımızdan biri olarak görüyoruz. Bu doğrultuda küresel sürdürülebilirlik bakış açısıyla oluşturduğumuz Sorumlu Satın Alma Politikamıza ve Yolsuzlukla Mücadele Politikamıza tedarikçilerimizden %100 uyum ve yıllık bazda beyan bekliyoruz. Sorumlu Tedarik Zinciri programlarıyla tedarikçilerimizin performanslarını değerlendiriyor, iş yapış şekillerine olumlu katkı sağlıyoruz. Bu kapsamda Global Bridgestone tedarikçilerinin %48'i EcoVadis ile değerlendirme sürecini tamamladı. İncelenen tedarikçilerin %55'i, sürdürülebilir tedarik uygulamalarına uygunluğunu teyit eden EcoVadis Madalyası kazandı. Yerel tedarikçiler içinse bu alandaki farkındalıklarını artırmak amacıyla e-egitim desteği veriyoruz. Kategoriler bazında değerlendirme sistemimize tabi tutuyoruz. Sistemimizdeki sorularla, tedarikçilerimizi iklim değişikliğine duyarlı, enerji verimliliği çalışmaları yürüten, çalışanlarına sağlıklı ve güvenli işyerleri sunan ve temel insan haklarına saygılı kuruluşlar olma yolunda yönlendirmeler yapıyoruz. Periyodik tedarikçi denetimleri kapsamında sosyal, çevresel ve ekonomik alanlardaki performansını ve ISO 9001 ve IATF 16949 kalite standartlarını arıyoruz. Üçüncü adım olarak bu denetim raporuna göre sonuçları tedarikçilerimizle paylaşıyor, gelişim planları oluşturuyor, iyileştirme aksiyonlarını takip ediyoruz. Çevresel etkilerine yönelik hedefler konusunda ise birlikte çalışıyoruz. Sistemin son adımı olarak tüm bu aşamaları tamamlayan ve en iyi performanslı tedarikçilerimizi onurlandırıyoruz.

“En önemli gündemlerimizden biri de daha az su kullanmak. Kuyu suyu tüketimini 2008 yılına göre İzmit fabrikamızda 2025 yılında %75, Aksaray fabrikamızda 2030 yılında %70 azaltmayı hedefledik. İzmit fabrikamızda 2021 yılı sonu itibarıyla, %63 azaltmayı başardık”

Biraz da mobilite ve iklim krizi üzerine konuşmak istiyoruz. Buraya kadar anlattıklarınız daha çok sizin üretim ve iş süreçlerinizle bağlantılı. Ama bir başka önemli başlık da ürünleriniz aslında. Önemli bir fosil yakıt kaynağı olan petrol bugünkü ulaşım alanının temellerini oluşturuyor. Ancak bu konuda da iklimi krizi ve diğer kirlilikler nedeniyle önemli bir dönüşüm hazırlığı var tüm dünyada. Siz ürünlerinizle bu dönüşüme hazır mısınız? Neler planlıyorsunuz önümüzdeki süreç için?

Mobilite ve iklim krizi konusunda ürünlerimizin yaşam döngüsü boyunca yaratacakları çevresel etkileri dikkate alıyoruz. Ayrıca ürün ve hizmetlerimizin “çevre dostu” olması için çaba gösteriyoruz. Pazara daha düşük yuvarlanma direncine ve daha düşük gürültü seviyesine sahip, daha hafif, enerji tasarrufu sağlayan, içinde geridönüşümlü malzeme kullanılan, ömrü uzun lastikler sağlamaya ve bunların portfolyomuz içindeki payını artırmaya çalışıyoruz. 2021 yılında, toplam Ar-Ge harcamalarımız içinde sürdürülebilirliğe katkı sağlayan ürünlere yönelik harcamaların payı %60. **Sürdürülebilir ve kolaylaştırıcı ürün ve hizmetlerimiz ise toplamda 484 adede ulaşırken bunlardan elde ettiğimiz gelirler 2,9 milyar TL ile ciromuzun %45’ini kaplıyor.**

Burada bir parantez açmamız gerekir; sürdürülebilir ürün tanımını 2021 yılında yaptığımızda lastik sektöründe sürdürülebilir ürünler için bir uluslararası tanım ne yazık ki yoktu. Yalnızca “doğası gereği sürdürülebilir kabul edilmeyen teknoloji ve faaliyetlerde, çevresel kaynak kullanımının karbon emisyonlarının azaltımına ilişkin ürünler” yani geçiş ürünleri tanımı üzerinden ilerleniyordu. Biz de bu tanımı kullanarak ve AB Etiketleme regülasyonu temelinde ürünlerimizin iklim dostu verilerini somutlaştırdık. Bu metodolojinin doğrulamasını ISAE3000 standardına göre gerçekleştirdik.

Lastik etiketleri üzerinde trafikte tüketimi azalatarak karbon salımını azaltmak için yakıt verimliliği değeri verilir. Lastik yuvarlanma direnci testleri baz alınarak belirlenen bu değer, “A” seviyesine ne kadar yaklaşırsa ürünün yakıt verimliliğine katkısı, yani karbon emisyonunun azaltımına dair etkisi o kadar yüksek olur. Örneğin testlerde yakıt verimliliği **A olan bir lastik** ile G olan diğer bir lastik arasında yakıt tasarrufu açısından %7,5’lik bir fark oluşur. **Ürünü 1 seviye yükseltebilmek için 1000 km’de 1 lt yakıt tasarrufu sağlaması gerekir.** Bu değer 50.000 km’de 50 lt yakıt tasarrufuna denk gelir. Biz **ürün portfolyomuzu** sebep oldukları karbon emisyonu göstergeleri açısından da takip ediyor ve raporluyoruz.

Çevre dostu portfolyomuzda ürünlerimizin yanında sunduğumuz servislerimiz de var. Örneğin, Mobilfix hizmetimizle filolara yerinde servis vererek araçların servise giderken yolda harcayacağı yakıt ve zamandan tasarruf sağlıyoruz.

Özetle, emisyon azaltımı konusunu her boyutuyla ciddiyetle ele alıyoruz. Bu konudaki kararlılığımızın bir teyidi olarak emisyon azaltım hedeflerimizi CDP, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi, Dünya Kaynakları Enstitüsü (WRI) ve Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) arasında bir işbirliği olan **Bilim Temelli Hedefler Girişimi**'ne onaylattık. Buna göre, 2030 yılına dek doğrudan emisyonlarımızı %56 azaltmayı, 2050 yılında ise net sıfır emisyona ulaşmayı hedefliyoruz. Yol haritamızın garantörlüğü için de bu alanda dünya lideri olan uluslararası firmalardan düzenli olarak danışmanlık hizmetleri alıyoruz.

Sürdürülebilir mobilite konusunda elektrifikasyon giderek önem kazanıyor. Elektrikli araçlarla ilgili olarak kendinizi nasıl hazırlıyorsunuz?

Biz Türkiye'deki ilk elektrikli araca lastik geliştirdik. Ortağımız Bridgestone ise dünyadaki lider elektrikli araç üreticilerinin lastiklerini sağlıyor. Dolayısıyla otomotiv üreticilerinin elektrifikasyonla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarına cevap verebilecek birikime sahibiz ve projeleri ardı ardına gerçekleştiriyoruz. Burada sürtünme direnci önemli bir parametre. Gelecekteki elektrifikasyon çalışmalarına hem OE hem de yenileme kanalında hazırız.

Yüksek performanslı ürünlerimiz, müşteri odaklı hizmetlerimiz ve filo çözümlerimizle müşterilerimizin yolculuğunu sağlama alma vizyonuyla çalışıyoruz. **Türkiye'de mobilitenin** lideri olmak için lastiğin ötesinde hizmetler sunuyoruz. Elektrikli araç kullanımının yaygınlaşmasında önemli bir kriter olan şarj istasyonu ihtiyacına çözüm sunmak için, 2019 yılının son çeyreğinde, 360 derece servis ve bakım hizmetleri sunan Otopratik mağazalarımızda, E-Şarj ile birlikte elektrikli araçlar için şarj hizmeti sunmaya başladık. 2021 sonunda İstanbul, Bursa, Denizli, Antalya, Tekirdağ, Trabzon, Adana, Mersin ve Diyarbakır'da olmak üzere 11 istasyona ulaştık. 2022 yı-

lında ise **şarj istasyonu ağına İzmir, Amasya, Aydın ve Kocaeli illerini de ekleyerek yedi yeni yüksek hızlı şarj özellikli istasyon açtık. Toplamda ise 20 noktaya ulaştık. İlk hedefimiz hızla 40 istasyona ulaşmak.**

Döngüsel ekonomiye yönelik çalışmalarınız, ürün ve hizmetleriniz var mı?

Lastik sektörünün önde gelen oyuncularından biri olarak döngüsel ekonomiye katkı sağlamak konusunda da sorumluluk alıyoruz. **Öncelikle, döngüsel ekonomiyi destekleyen üretim modelleri uygulayarak sürdürülebilir doğal kaynak yönetimine katkıda bulunuyoruz.** Örneğin üretim esnasında oluşan lastik atıklarımızı geridönüştürmek için kurduğumuz makine, bunun bir örneği. Elde ettiğimiz çelik ve kauçuğu farklı geridönüşüm yöntemleriyle tekrar ekonomiye kazandırıyoruz. Biz bu alana **Geri Dönüşüm Tarlası** diyoruz. Hedefimiz bu alanda birçok döngüsel ekonomi projemizi hayata geçirmek. **Üretim sahamız dışında ise** Bandag kaplama hiz-

metimizle lastiklerin kaplanması ve tekrar kullanılmasını sağlıyoruz. Döngüsel ekonomi modeline uyumlu hizmetimiz ile lastiğin ömrünü uzatıyoruz. Bir kamyon veya otobüs lastiğinin kaplanması sayesinde hammadde kullanımında 55 kg'lık bir tasarruf sağlayabiliyor, 60 kg'lık atık oluşmasını önleyebiliyor, karbon salımını %30 azaltabiliyoruz. Üstelik kaplama işlemi, üretim sürecine göre yaklaşık %70 oranında daha az petrol kullanımı anlamına geliyor. Bandag filoların lastik maliyetlerinde %40'a varan tasarruf ve hatta %80'e kadar karbon emisyon miktarında azaltım sağlıyor. **Lastiklerin kaplanması ve tekrar kullanılması sayesinde ömrünü üç katına çıkarıyoruz ve daha az lastik atığı ile çevre korunmasına katkıda bulunuyoruz.**

Bir de en son aşama diyebileceğimiz ömrünü tamamlamış lastiklerin bertarafını sağlıyoruz. Ömrünü tamamlamış lastiklerin piyasadan toplanarak üretime tekrar kazandırılmasını kurucu üyesi olduğumuz Lastik Sanayicileri Derneği (LASDER) çalışmalarıyla

“Operasyonlarımızı sürdürürken biyolojik çeşitlilik üzerinde negatif etkimiz olabilecek süreçlerden de kaçınıyor ve ağaçlandırma çalışmalarıyla karbon dengesini korumayı hedefliyoruz. Biyoçeşitliliği koruma ve karbon salımlarımızın giderilmesi için yutak alanları oluşturma çalışmaları da yürütüyoruz”

sağlıyoruz. Bu lastikler, granül olarak çocuk parkları, yürüyüş yolları zeminlerinde, suni çim futbol sahalarında, pirolitik yağ olarak elektrik üretiminde ve ek yakıt olarak çimento sektöründe kullanılıyor.

Binalarınızdan/ tesislerinizden herhangi biri yeşil sertifikaya sahip mi?

WWF Türkiye bünyesinde sunulan Yeşil Ofis programı kapsamında **İzmit İdari binamız ve Altunizade binamız Yeşil Ofis Diploması'na** sahip durumda. Aralıksız iyileştirme çalışmaları gönüllüler liderliğinde yürütülüyor. 2013 yılında İzmit fabrikamızın yanında hizmete aldığımız Brisa Akademi ve Müze, **sürdürülebilir-akıllı** bina konseptinde. Dünya genelinde çevre dostu, sürdürülebilir yapıları sertifikalanan en prestijli kuruluşlar arasında yer alan LEED (The Leadership in Energy and Environmental Design/ Enerji ve Çevre Tasarımında Öncülük) tarafından da GOLD seviyede sertifikaya sahip. Bina, enerji ihtiyacının %20-25'lik bir bölümünü kendi bünyesinde üretebiliyor.

Eklemek ve vurgulamak istedikleriniz...

Brisa, ülkemize her zaman ilkleri getiren bir şirket oldu. Sürdürülebilirlik alanındaki performansımızı daha ileri seviyelere çıkarmak için de önümüzdeki dönemlere hazırlıklarımızı tüm değer zincirimizi de kapsayacak şekilde eksiksiz olarak sürdürüyoruz. Bu başarıların ise ancak paydaşlarımızın katkıları ile mümkün olduğunun bilincindeyiz. Öncelikle bu başarıları mümkün kılan Brisalılara ve tüm paydaşlarımıza teşekkürlerimi sunuyorum. Gönülden bir yaklaşımla çözümün bir parçasıyız ve kararlılıkla sürdürülebilir geleceğe yatırım yapmaya devam edeceğiz. #

Doç. Dr. Ahu ERGEN, Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyesi
ahu.ergen@vs.bau.edu.tr

Markalar Neyin Peşinde?

Markaların rolü hızla değişiyor. Geçmişte fonksiyonel ihtiyaçları karşılamaktan yola çıkan markalar (*ferahlatan içecek, dişleri beyazlatan macun*) sonraki yıllarda tüketicilere duygusal fayda (*sevdiklerinize ulaştıran otomobil, mutluluk veren çikolata*) sağlar hale geldi. Daha sonraları ise değerlerine (*yerli ve milli marka, gezegen dostu marka*) hitap ederek tüketici için anlam yaratmaya, onları ideal benliklerine ulaştırmaya, toplum içinde itibar kazanmalarını sağlayacak farklı ihtiyaçlarını gidermeye başladılar.

İNSANI ANLADIKÇA

İnsanı anladıkça, özellikle büyük veri ve nörobilim temelli tüketici araştırmalarının da yardımıyla markalar farklı tipte faydalar sağlamada daha da başarılı hale geldi. Oysa bugün bulunduğumuz noktada, bir grup tüketici ancak temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği fiyattaki ve kalitedeki markaları tercih edebiliyor. Ve sözünü ettiğim grup oldukça büyük. Pandemi ve sonrasındaki ekonomik sıkıntıların yanı sıra geleceğe dair tahminler de ortada. Diğer tüketici grubu ise artan çevresel ve toplumsal sorunların çözümüne ortak olabilecek markaları tercih ediyor. Bir başka deyişle bir nevi çözüm ortağı olmanın peşinde.

“İYİ KALPLİ, CESUR VE SAMİMİ” MARKALAR

Özellikle gençlerin markalardan beklentisi 10 yıl öncekinden çok farklı. Amacı olan, eşitsizliklerin önüne geçmede aktif, çevreye ve hayvana, insan haklarına ve etik değerlere duyarlı, iklim krizini gündemine koymuş, “iyi kalpli, cesur ve samimi” markaları tercih ediyorlar. 2021 Deloitte araştırmasına göre, markaların sürdürülebilir eylemleri arasında tüketiciler tarafından önemli görü-

lenler şunlar: Atığı ve karbon ayakizini azaltmak, sürdürülebilir ambalaj ve etik iş yapmak, insan haklarına saygılı olmak. Öte yandan özellikle gelişmiş ülkelerde ve diğer ülkelerde de yüksek sosyoekonomik sınıflarda, markaların tüketiciden yüksek fiyat talep etmede zorlandığı görülüyor çünkü bu tüketiciler bilinçli ve ürünler arasındaki ufak farkları ayırt edebiliyor. Dijital teknolojiler de buna yardımcı oluyor. Aynı zamanda bilinçli tüketici başkaları ve gezegen için de kaygılı. İklim krizini, eşitsizlikleri, biyoçeşitlilik kaybını, yoksulluğu, göçü, gıda krizini biliyor ve endişeleniyor. Kaynakları verimli kullanma sorumluluğu içinde. Tüm bunlar pek çok toplumda markalar için yeni bir kapı açıyor: Amacı olan marka olma çabası. Toplumsal ya da çevresel amacı olan marka, aynı zamanda uzun vadeli avantajlar elde ediyor (yüksek gelir, marka sadakati, sadık ve yetkin çalışanlar, yüksek marka değeri gibi).

“Bilinçli tüketici başkaları ve gezegen için de kaygılı. İklim krizini, eşitsizlikleri, biyoçeşitlilik kaybını, yoksulluğu, göçü, gıda krizini biliyor ve endişeleniyor. Kaynakları verimli kullanma sorumluluğu içinde”

AMACI OLAN MARKA YOLCULUĞU

Amacı olan marka yolculuğu kısa vadeli kâr odaklı olmamakla birlikte vizyon sahibi liderle başarılabilen bir iş. Liderin, kurumdaki değişimi hızlandıracak, ilham verebilecek becerileri ve kişiliği son derece önemli. Ülkemizden ve dünyadan iyi örnekler mevcut. Bu markaların kültüründe inovasyon, şeffaflık, etik ve sorumlu davranış olduğunu; tüm paydaşlarıyla işbirliği içinde değer zincirine katkı sağladığını görüyoruz. Sürdürülebilirlik, amacı olan marka için yalnızca bir iletişim aracından ziyade iş modeli haline geldiğinde başarı da beraberinde geliyor.

Sürdürülebilirliğin, sahip olunan çevresel ya da toplumsal amacın iletişimini yapmak elbette önemli. İyi işlerin iletişimi yapılmalı ama öncelikle işin sürdürülebilir şekilde gerçekleştirilmesi, sonra da iletişiminin uygun yöntemle duyurulması anlamlı. #

Zeynep ÖZLER, Kale Grubu Kurumsal İletişim Müdürü
Zeynepozler@kale.com.tr

Sizin “Kaçış Noktaları”nız Nereleri?

Eylül, benim için yeni yıl gibidir. Tanıdığım birçok insan için de öyle. Hem kente dönüş (herhangi bir yere gitmesem de!) hem de kültür-sanat sezonunun açılışıyla insanın, yaz rehabetinden çıkıp kendine döndüğü, içe baktığı, mevcut durumunu gözden geçirerek yeni kararlar aldığı bir dönem. Tam da böyle bir eşikte, yeni bir sergiden söz etmek isterim.

SERAMİĞİN İLERİ DÖNÜŞÜMÜ

Kale Tasarım ve Sanat Merkezi (KTSM) olarak “İyi Bak Dünyana” hareketinin öncüsü olmaktan ve bu vizyonla çalışmalarımızı sürdürmekten dolayı mutluyuz. KTSM, disiplinlerarası üretim ve buluşma platformu. İlham almanın yanı sıra sorumlu üretime ve tüketime davet eden sanatçıların ve tasarımcıların kendilerini evlerindeymiş gibi hissettikleri bir mekan. Uzun süredir birbirinden değerli ve dünyasına iyi bakan sanatçılarla birlikte birçok projeye imza attık. Son olarak çok değerli Oğuz Yalım ile yollarımız keşti. Oğuz Yalım’ın seramik atıklarıyla ortaya koyduğu eserlerden oluşan “Kaçış Noktası” sergisi, seramiğin ileri dönüşümünü gösteriyor bizlere. Geleceğe umutla bakmamızı sağlayan bu sergiyle, ziyaretçileri kendi dünyalarına daha yakından bakmaya ve bulmak için değil, aramak için keşfe davet ediyoruz.

“İYİ BAK DÜNYANA” HAREKETİNİN TUVALE YANSITILMIŞ HALİ

İç Mimar ve Sanatçı Oğuz Yalım’ın, seramik atıklarıyla ortaya koyduğu eserlerden oluşan “Kaçış

Noktası”, “Evin Senin Dünyan” diyen “İyi Bak Dünyana” hareketinin tuvale yansıtılmış hali. Kalebo-dur’un desteğiyle hayat bulan proje, KTSM’nin “sürdürülebilir sanatı” sahiplenen vizyonuna da katkı sağlıyor. Sorumlu üretim ve tüketim için bilinçli farkındalık yaratırken bizleri de harekete geçmeye çağırıyor. İsrafın giderek ivmelendiği ve kullan-at yaklaşımının giderek arttığı bir dünyada, sürdürülebilirliği çıkış noktası olarak görürken aslında herkesi kendi çıkış noktasını bulmaya cesaretlendiriyor. Sanatçıya göre kaçış noktası, aslında çıkış ya da başlangıç noktası, yeni yollar keşfetme süreci, oyuncaklı ve heyecanlı, kişiyi besleyen bir mihenk taşı.

KALESİNTERFLEX TUVALER, DUYUSAL BİR DENEYİME ÇAĞIRIYOR

Mekan o kadar önemli ki... Örneğin bu sergi kesinlikle herhangi bir galeride olamazdı; KTSM ile gerçekten güzel bir diyalog kurdu. KTSM’nin disiplinlerarası üretimi teşvik eden yapısı, iç mimar ve sanatçı aynı zamanda akademisyen ve endüstriyel tasarımcı olan Oğuz Yalım ve dünyası ile ahenk içinde buluşuyor. Aynı zamanda Kalesinterflex tuvaler, duysal bir deneyime çağırarak yaratıcı endüstrilerin bugünün karmaşık sorunlarını çözmede bizi kritik araçlarla donatabileceğine dair umut aşıyor. Bizleri bekleyen sonsuz ihtimaller denizinde bulmak değil, aramak için yola çıkanları ve çıkış noktasını es geçmeyenleri anlamlı buluşmalar bekliyor!

YETER Kİ UMUDUMUZ VE CESARETİMİZ OLSUN

KTSM'de, 1 Ekim tarihine dek görülebilen "Kaçış Noktası" sergisi, izleyicinin etkileşimli bir deneyim alanında kendi kaçış noktasını oluşturmasına olanak tanıyor. KTSM'nin [Instagram](#) adresinden hem sergi hem de diğer etkinlikler yakından takip edilebiliyor. KTSM'ye gelmişken Oğuz Yalım'ın da büyük bir ilgiyle incelediği KTSM Kütüphanesi'ndeki özel koleksiyon kitaplara göz atabilir, Roots Studio Café'de, Haliç manzarasına karşı kaçış noktalarınızı kahve eşliğinde belirleyebilirsiniz.

Yeni dünyanın içinde bulunduğu çıkmazlardan kurtulmanın yolu, "Kaçış Noktası"... Sonsuz ihtimaller her zaman var... Yeter ki Kaçış Nokta'larıyla hayat rotamızı her an, yine, yeniden belirlemeye umudumuz ve cesaretimiz olsun...

Sahi, siz neyi aramak için yola çıktınız ve kaçış noktalarınız neler?

Düşünmeye değer... #

"Kale Tasarım ve Sanat Merkezi olarak 'İyi Bak Dünyana' hareketinin öncüsü olmaktan ve bu vizyonla çalışmalarımızı sürdürmekten dolayı mutluyuz. KTSM, disiplinlerarası üretim ve buluşma platformu. İlham almanın yanı sıra sorumlu üretime ve tüketime davet eden sanatçıların ve tasarımcıların kendilerini evlerindeymiş gibi hissettikleri bir mekan"

Arif ERGİN, Sürdürülebilir Ekonomi ve İklim Değişikliği Uzmanı
ergingarifergin.com

İnatçı İyimserliğimiz ve COP27

İlk olarak 1995 yılında Berlin'de düzenlenen COP (Conference of Parties - Taraflar Konferansı) etkinliği bu yıl 7-18 Kasım'da, Mısır'ın Şarm El-Şeyh kentinde, 27. kez düzenlenecek. Hepimiz umutla gözlerimizi zirveye çevireceğiz; gezegenimizin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda geçen yıldan bugüne katettiği yolu görecek ve 2023'te Birleşik Arap Emirlikleri'nde düzenlenecek bir sonraki zirve olan COP28 için konulacak yeni hedefleri öğreneceğiz.

Bugünlerde dünya siyasal, ekonomik ve çevresel anlamda oldukça zorlu bir virajdan geçiyor. Pandeminin tetiklediği küresel ekonomik krize, kuraklık ve iklim krizi nedeniyle yaşamsal bir tehdit haline gelen kıtlık ve su sorunu da eklendi. Yetmezmiş gibi dünyanın çeşitli coğrafyalarında küresel bir yıkıma dönüşme potansiyeline sahip savaş boruları çalıyor. Sorunlarımız geometrik bir hızla büyürken çözümlerden beklentimiz de haliyle bir o kadar artmış durumda. Büyük sorunlara büyük adımlar, büyük krizlere büyük çözümler bekliyoruz. Ancak biraz durup geriye baktığımızda, tutturamadığımız küresel iklim hedeflerini ve kalkınma hedeflerini görüp endişeleniyoruz. Örneğin küresel ısınmayı 2030'a dek 1,5 derece ile sınırlama hedefimizi göz göre ıskaladık. Artık bu hedef, kötü bir anı olarak arşivlerimize geçmek üzere... Peki, umutlu olmaya devam etmeli miyiz?

Çeyrek yüzyıldan fazla bir zamandır düzenlenmekte olan COP'larda alınan kararları ve bugün vardığımız sonuçları analiz ettiğimde ilginç verilerle karşılaştım;

biraz da ürktüm diyebilirim. 1995 yılında düzenlenen, dünya liderleri, sivil toplum kuruluşları, şirketler ve uluslararası kuruluşların katıldığı ilk küresel konferans olan COP1'in ana sonucu oldukça çarpıcıydı. Konferansta; sanayileşmiş ülkelerin çoğunun 1994'te imzaladıkları uluslararası konvansiyonda belirlenen amaçlara ulaşmak için almaları gereken önlemleri yeterli düzeyde almadıkları söyleniyordu. Ev ödevlerini yapmayan küresel devler bahsi, aradan geçen 26 yıla karşın bugün hâlâ hepimiz için ne kadar da tanıdık bir hikâye.

BİR ÖRNEK: AÇLIK

1995 yılında dünyada açlık ve beslenme ne durumdaydı, diye analiz ettiğimde çok çarpıcı bir sonuçla karşılaştım. 1995'te, ABD'de yayımlanan The World Hunger-Dünyada Açlık raporunda; küresel açlık, kıtlık ve yetersiz beslenme ile ilgili tespitlerin yapıldığı bir paragraf oldukça dikkat çekiciydi:

"1995 yılına geldiğimiz bugün, küresel gıda kaynakları eşit olarak dağıılmıyor. Yaklaşık 800 milyon insan, elimizde tam verilerin mevcut olduğu son yıl olan 1990'da da yetersiz beslenmeye devam etti. En az 2 milyar insan, ciddi sağlık tehditleri oluşturan vitamin ve mineral eksiklikleri ile karşı karşıya kaldı."

1995'te kabaca 800 milyon aç insanın yaşadığı gezegenimizde aradan geçen çeyrek yüzyıldan fazla bir zamanda ve sayısız COP'tan sonra geldiğimiz 2022 yılında durum neydi acaba? Hemen internete girip konuyla ilgili bir araştırma yaptığımda, dünya-

da 2022 yılı itibarıyla 829 milyon insanın açlık çekmekte olduğunu gördüm. Yani 1995'ten bugüne kabaca (ve hâlâ) 800 milyon insan açlık çekmeye devam ediyor. Üstelik dahası var, 2 milyara yakın insan bugün de tam olarak beslenemiyor; vitamin, mineral, protein gibi besinleri yeterli miktarlarda alamıyor. 26 yıl önce, gezegende 800 milyon aç insan olduğunu tespit edip çözümler geliştirdik ve 26 yılın sonunda gezegende hâlâ 800 milyon aç insan var: 26 yıldır aynı yerdeyiz! Çok acayip değil mi? Kabul etmeliyim ki 1995 yılında 5,7 milyar olan dünya nüfusu bugün 7,5 milyarı aşmış durumda ve açlık, oransal olarak gerilememekte. Ancak dünyada hâlâ aynı sayıda insan (tam 800 milyon kişi!) açlık çekmeye devam ettiğine göre, geliştirdiğimiz çözümler açlığı azaltmak yerine artışını durdurarak yerimizde saymamızı sağlamış. Kutlama yapmak için henüz çok erken ve daha fazlasına, daha büyük adımlar atmaya ihtiyacımız var gibi, ne dersiniz?

BİR ÖRNEK: SİLAHLANMA

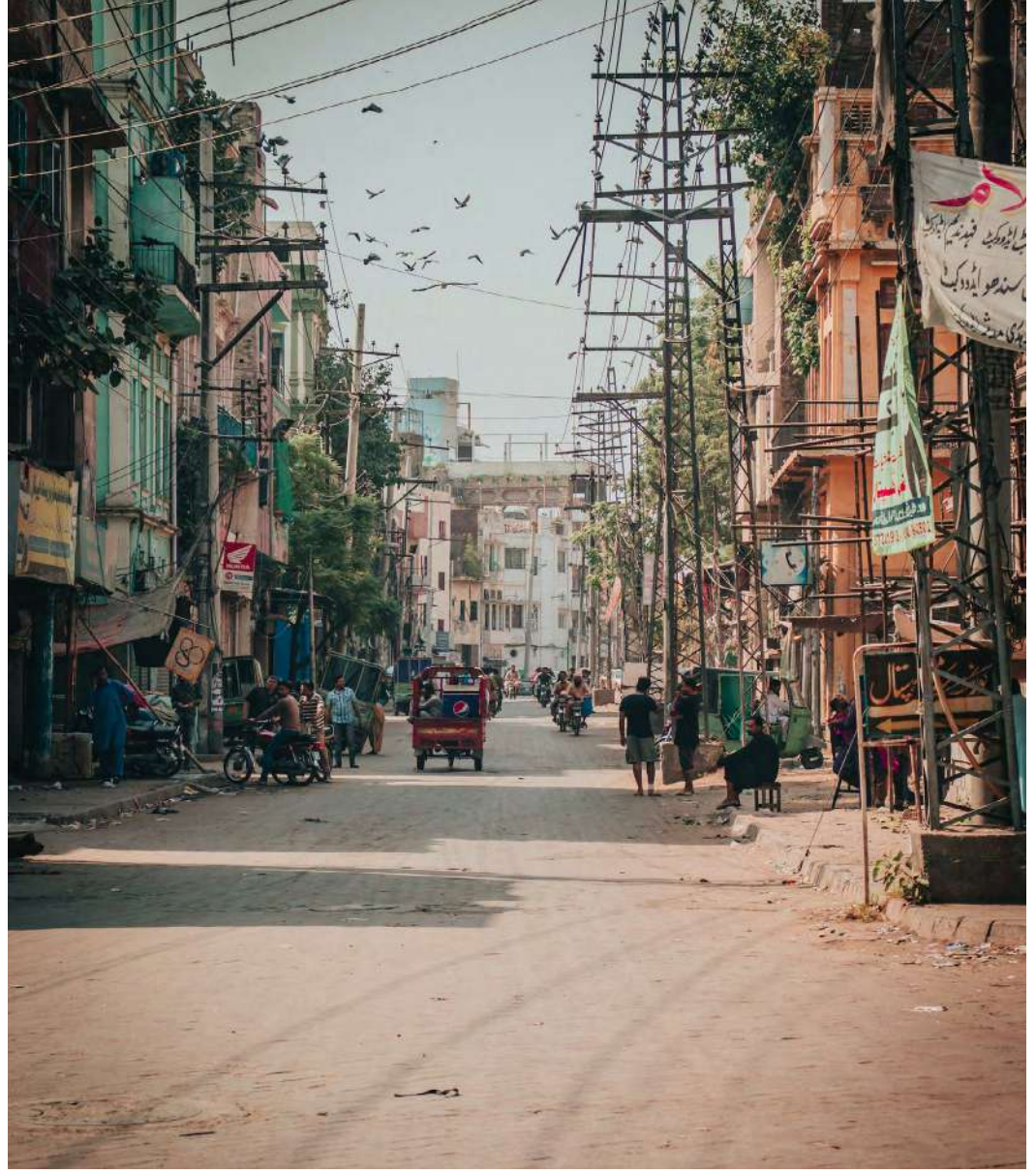
Dünya, bugünden somut emarelerini gördüğümüz büyük bir iklim felaketi ile karşı karşıya. Dünya devletleri bu krize çözüm bulmak için COP zirveleri gibi önemli ve çok değerli girişimlerde bulunmaya devam ediyor. Ancak aynı devletler, konu silahlanmaya geldiğinde de büyük bir yarış halinde. Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'ne (SIPRI) göre 2021 yılında silahlanmaya ayrılan küresel bütçe 2,7 trilyon dolara ulaştı. Bu müthiş yüksek meblağın birbirimizi öldürmek için silahlanmak yerine birbirimizi yaşatmak için iklim finansmanında kullanıldığını bir düşünsenize! SIPRI, savaş bulutlarının özellikle Avrupa, Asya ve Ortadoğu'da yoğunlaşmaya

ve ağırlaşmaya başladığı 2022 yılında, en barışçıl ülkelerin dahi bütçelerinin önemli bir kısmını askeri harcamalara aktarmaya başladığını rapor ediyor. 2020'de tarihi bir rekor kıran askeri harcamalar, 2021'de bu rekoru 2,7 trilyon dolarlık yeni bir rekorla geride bıraktı. 2022'de rekorun yeniden kırılacağına askeri uzmanlarca kesin gözüyle bakılıyor. İnsanlık tarihinin en sıcak yıllar rekorlarının çoğunu son 20 yılda kırmıştık. Öyle ki son 20 yılın küresel ısınma ve sıcaklık rekorları sunumlarımızın ana slaydı oldu ve slogan haline dönüştü. Bu çarpıcı örnek akıllanacağını zannettiğimiz insanlığın, benzer bir "ısınma" rekorunu silahlanma yarışında da kırdığını görmek, bizler gibi daha iyi bir dünya için çabalayan ve hayatını iklimle ilgili girişimlere adayan insanlar için oldukça büyük bir hayal kırıklığı değil mi aslında?

"Büyük sorunlara büyük adımlar, büyük krizlere büyük çözümler bekliyoruz. Ancak biraz durup geriye baktığımızda, tutturamadığımız küresel iklim hedeflerini ve kalkınma hedeflerini görüp endişeleniyoruz. Örneğin küresel ısınmayı 2030'a dek 1,5 derece ile sınırlama hedefimizi göz göre göre iskaladık"

“Stockholm
Uluslararası Barış
Araştırmaları
Enstitüsü’ne
(SIPRI) göre
2021 yılında
silahlanmaya
ayrılan küresel
bütçe 2,7 trilyon
dolara ulaştı. Bu
müthiş yüksek
meblağın
birbirimizi
öldürmek için
silahlanmak
yerine birbirimizi
yaşatmak
için iklim
finansmanında
kullanıldığını bir
düşünsenize”

İYİ ÖRNEKLER DE YAŞANIYOR: YENİLENEBİLİR ENERJİ

İnsanlığın başarılı olduğu ve ciddi ilerleme kaydettiği iyi örnekler de yaşıyor. Küresel yenilenebilir enerji kullanımında her yıl rekor seviyede artışlar yaşıyor. Elbette, net sıfır hedefine ulaşmak için tüm sektörlerde bütüncül bir dönüşüm gerekiyor ve henüz o aşamaya gelemedik ancak yine de dekarbonizasyon için en önemli etken olan temiz enerjide 90’lı yıllarla mukayese edilemeyecek kadar ileri bir durumdayız.

26 yıl önceki ilk COP1’de, tarafların nicel hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için belirlenen son tarihlerle emisyonları 2000’li yıllarda azaltabilmek için müzakereleri başlatmalarını

gerektiren “Berlin Yetki Belgesi” kabul edilmişti. COP’lar tarihinde önemli bir mihenk taşı olan COP1 Berlin’de başlatılan iki yıllık müzakereler, Japonya’da düzenlenen COP3’te Kyoto Protokolü’nün imzalanmasına giden yolu açtı. Bugün yenilenebilir enerjide ulaştığımız başarıyı, ilk konferanstan bu yana alanda hep hedef yükselten COP’lara borçluyuz.

Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli’ne (IPCC) göre, dünya nüfusunun yaklaşık %50’si, değişen iklim koşullarının yıkıcı etkilerine karşı çok savunmasız durumda. IPCC, gerçekçi bir bakışla 2020 ila 2025 yılları arasında düşüyor olması gereken küresel emisyonların tüm çabalara karşın yükselmeye devam etti-

ğini ortaya koydu. 2022 için yayımlanan “Etkiler, Uyum ve Kırılabilirlik Raporu”na göre, iklim krizinden en olumsuz etkilenen bölgelerde yaşayan insanların bu etkiler nedeniyle hayatlarını kaybetme riski, diğer bölgelerde yaşayan insanların tam 15 katı. Dünyada iklim kırılabilirliği giderek artmakta ve artık öyle bir noktaya geldik ki bugüne dek dünyaya verdiğimiz zararların meyvelerini toplama(!) aşamasına geçtik. Televizyonu açıp haberlere baktığımızda Pakistan’ın önemli bir kısmının sular altında kaldığını, milyonlarca kişinin evsiz ve çaresiz durumda yardım beklediğini görürken bir sonraki haber Avustralya’da kuraklık ve orman yangınları oluyor.

İşte COP27 bu yüzden kritik bir öneme sahip çünkü iklim krizi ile mücadelede kaybedilecek en küçük zamanın dahi telafisinin olmadığı bir döneme girdik. Zaten zirvenin odak konularından biri de bu olacak: **Azaltma**. COP27, ülkelere karbon emisyon hedeflerini azaltmaları

yönünde güçlü bir çağrıda bulunacak. Paris Anlaşması’nda öngörülen küresel hedeflerin erişilebilir kalması için hayati bir çağrı olacak. Konferansın diğer önemli başlığı ise **uyumlanma** kelimesi ile özetlenebilir. Bugüne dek iklim finansmanı için ayrılan kaynakların büyük kısmı iklim krizinin olumsuz etkilerini gidermek için seferber edilirken COP27 ile birlikte artık iklim krizinin yarattığı yeni koşullara uyumlanma projeleri ön plana çıkacak. Elbette, uyumlanma ve azaltma çabalarına karşın önlenemeyen yıkıcı etkilerin de yaşanması bekleniyor. COP27’nin bu konuyu da ele alması ve iklim felaketi nedeniyle yaşanacak kayıp ve hasarların giderilmesine yönelik finansal destek mekanizmalarının yolunu açması bekleniyor.

COP27, küresel iklim krizi ile mücadelede tıpkı COP1 gibi bir kilometre taşı olabilir. Bizler her zamanki gibi inatçı bir iyimserlikle konferanstan çıkan sonuçları bekleyeceğiz. #

Bugüne dek iklim finansmanı için ayrılan kaynakların büyük kısmı iklim krizinin olumsuz etkilerini gidermek için seferber edilirken COP27 ile birlikte artık iklim krizinin yarattığı yeni koşullara uyumlanma projeleri ön plana çıkacak. Elbette, uyumlanma ve azaltma çabalarına karşın önlenemeyen yıkıcı etkilerin de yaşanması bekleniyor.

Aynur KOLBAY HÜLYA, MarjinalSosyal STK İletişim Sorumlusu ve Strateji Dep. Koordinatörü

İklim Krizinin Farklı Yan Etkileri

İklim değişikliğinin, günümüze daha uygun ifadeyle iklim krizinin etkisinin bir zamanlar basite indirildiği haliyle yalnızca bir sıcaklık artışı olmadığını son yıllarda birebir maruz kaldığımız felaketler aracılığıyla anlamış durumdayız. Araştırmalara göre, 1970'ten itibaren görülmemiş bir hızla artan küresel yüzey sıcaklıklarının sonucu olarak kuraklık, şiddetli yağışlar, yangınlar, seller, denizlerdeki kirlilik, buzulların erimesi ile karşılaşılıyor. Ve tüm bunlarla bağlantılı olarak bitkilerin, hayvanların, ekosistemlerin ve elbette insanlığın yaşamının da büyük bir risk altında olduğunu aşama aşama deneyimliyoruz.

Tüm bunlar yetmezmiş gibi işin bir de çok düşünmediğimiz, belki de düşünmekten uzak durduğumuz psikolojik boyutu da bulunuyor. Genellikle gelişmiş ülkelerde gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda iklim krizinin insan psikolojisinde çok büyük etkiler yaratmaya başladığı görülüyor. Bu etkileri tanımlamak üzere son dönemlerde pek çok yeni kavram ortaya çıktı.

YENİ KAVRAMLAR, YENİ KORKULAR

İklim olaylarının insanlarda yarattığı anksiyete duygusuna istinaden **eko-anksiyete** ya da **ekolojik kaygı**, gerçekleşen olaylar karşısında bireysel olarak yetersizlik ve suçluluk duygularına karşılık **eko-suçluluk**, iklim değişikliği nedeniyle pek çok canlı ve ekosistem kaybına karşı duyulan yas duygusunu tanımlamak üzere **eko-yas** gibi kavramlar, başta gençler olmak üzere insanlar arasında oldukça yaygınlaşan duygular olmaya başladı. Birleşmiş Milletler Çevre Programı Çocuk ve Gençlik Temel Grubu'nun 2021 yılında, 7 binden fazla katılımcıyla gerçekleştirdiği etkinlikte; gençler, iklim değişikliğinin kendilerinde depresyon, kaygı bozukluğu, şimdiden ziyade geleceğe yönelik belirsizlik, korku ve endişe yarattığını ifade ettiler. Dünya geneline baktığımızda, veriler doğrultusunda 2100 yılına dek sıcaklıkların artmasına bağlı olarak 83 milyon kişinin hayatını kaybedeceği tahmin ediliyor. Amerika'da iklim değişikliğinden birebir etkilendiğini ifade edenlerin sayısı son 10 yılda %10 arttı. Bu alanda gerçekleştirilen araştırmalar şimdilik belirli ülkelerle sınırlı olsa da "İklim değişikliğinden ve

ruh sağlığı üzerindeki etkilerinden tüm dünya etkileniyor” dememiz oldukça doğru. Sel, yangın, aşırı hava olayları gibi durumlara birebir maruz kalınmasa dahi insanlarda hem doğanın hem de içinde yaşadıkları toplum yapısının değiştiğine dair kaygı bozukluğu oluşuyor ve büyüyor. Bir de bu etmenlerin yüksek oranda hissedildiği coğrafi bir bölgede, ekonomik düzeyi düşük bir toplumda yaşıyorsanız, kronik bir hastalığa sahipseniz ya da herhangi bir engeliniz varsa etkileri misliyle hissetmemeniz işten bile değil!

PEKİ, YA TÜRKİYE’NİN RUHSAL SAĞLIĞI?

UNDP’nin G20 ülkelerinde gerçekleştirdiği ankete göre, Türkiye’de gençlerin %73’ü iklim krizinin aciliyetinin farkında. Gençlerin %64’ü ormanları ve toprağı korumayı, %64’ü daha fazla güneş, rüz-

gar ve farklı yenilenebilir enerji, %62’si ise iklim dostu tarım istediğini ifade ediyor. S360’ın VeriNays araştırma şirketiyle birlikte 66 ilde gerçekleştirdiği araştırma sonuçları ise farklı bir Türkiye gerçekliğini gözler önüne seriyor.

Türkiye’deki gençler iklim krizi ve buna bağlı etkilerin farkında olsalar dahi katılımcıların %82’si iklim değişikliğini Türkiye için ilk üç sorun arasına koymuyor. Aynı soru dünya için sorulduğunda ise en önemli sorunun iklim değişikliği olduğu dile getiriliyor. Ülke olarak belki de ilk kez dünya ile ortak bir sorunumuz olmasına karşın gençlerin ekonomi, eğitim ve kariyer gibi alanlarda yaşadıkları sıkıntılardan iklim krizi için dertlenmeye fırsat bulamadıklarını ya da yeni yeni endişelenmeye başladıklarını görüyoruz.

Toplumun geneline baktığımızda ise Türkiye’nin yeni kavramlar arasında en

“Sel, yangın, aşırı hava olayları gibi durumlara birebir maruz kalınmasa dahi insanlarda hem doğanın hem de içinde yaşadıkları toplum yapısının değiştiğine dair kaygı bozukluğu oluşuyor ve büyüyor”

“Ülke olarak belki de ilk kez dünya ile ortak bir sorunumuz olmasına karşın gençlerin ekonomi, eğitim ve kariyer gibi alanlarda yaşadıkları sıkıntılardan iklim krizi için dertlenmeye fırsat bulamadıklarını ya da yeni yeni endişelenmeye başladıklarını görüyoruz”

fazla eko-yas ve eko-anksiyeteyi yaşadığını söyleyebiliriz sanırım. Son birkaç yıldır üst üste yaşanan yangınlar, seller, hayatını kaybeden insanlar, hayvanlar ve yok olan ekosistemler insanlarda bir yas veya kaybetme korkusu ile **“Bundan sonrasında ne olacak, sırada ne var?”** gibi kaygılara neden oluyor. Tüm bunlar genel olarak ele alındığında Türkiye'nin de dünyadaki pek çok ülke gibi iklim krizi nedeniyle ruhsal durumunun birebir etkilendiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

NASIL BAŞA ÇIKIP, ÜSTESİNDEN GELECEĞİZ?

Bakıldığında bireylerin bu ölçüde ruhsal sıkıntı yaşamalarının altında, aslında dünyanın en büyük şirketleri ve iklim krizinin yaratıcıları tarafından insanlara yüklenen gereğinden fazla sorumluluk ve yaratılan algı yatıyor. Bugün araştırmalar ve veriler, küresel seragazi salımının çok büyük bir oranının aslında fosil yakıt kullanan

şirketler nedeniyle olduğunu açıkça ortaya koyuyor. İklim krizine bağlı ruhsal durumumuzu dengede tutabilmenin en büyük yolu, bireysel olarak kendimizi biraz daha rahat bırakmaktan geçiyor olabilir. Rahat bırakmak, sorumluluk üstlenmemek ya da bu konuyu düşünmemek değil elbette. Ama bu konuda bireysel olarak atılabilecek adımları (Örneğin; su ve elektrik tüketimini bilinçli bir şekilde gerçekleştirmek, mümkün olduğunca toplu taşıma ya da bisiklet kullanmak, çöpleri ayrıştırmak vs.) gerçekleştirdikten sonrasında şirketlere ve hükümetlere bırakmak kaygı ve suçluluk duygularıyla başa çıkmada oldukça fayda sağlayabilir. Hükümetlere, politika üreticilere etki edebilmek, onlardan bu konuda aksiyona geçmelerini talep etmek de çok büyük öneme sahip. Özellikle STK'ların, toplulukların ve elbette toplumun itici gücü çok önemli. Kurumların iklim krizine karşı yaptıklarını tüm şeffaflığıyla açıklamalarını talep etmek, tüketici olarak gerçekten eyleme geçen şirketleri ya da markaları tercih etmek, yalnızca kötü haberleri değil; atılan güzel adımları, elde edilen başarıları da gündeme taşımak aksiyon alma konusunda daha motive edici ve umut verici olacaktır.

Bireysel boyutta yaşadıklarımızın, aslında tüm toplumda hatta tüm gezegende ortak bir problem olduğunu bilmemiz önemli. Ruhsal olarak çektiğimiz sıkıntıların farkında olmamız ve başa çıkabilmek için yöntemler geliştirmemiz bize iyi gelecektir. Henüz umudun kaybolmadığını, hem bireysel hem de hükümetler ayağında atılacak adımlarla çok daha iyi bir geleceğin mümkün olabileceği umuduna tutunmamız hepimizin bu süreçleri daha sağlıklı atlattırmasını ve gençlerin umudunu canlı tutmalarını sağlayacaktır. #

Arzu Deniz AKSOY, Sosyal Etki Girişimcisi, Bağımsız Yönetim Kurulu Üyesi
arzudeniz.aksoy@gmail.com

Günümüzde Sürdürülebilirliği Sürdürmek

Dünyamız son yıllarda giderek şiddetini artıran değişim rüzgarlarının etkisi altında. Medeniyetimiz için her zaman olduğu gibi bu değişimlere ayak uydurmak varoluşsal bir önem taşıyor. Tüm dünyayı etkileyen iklim krizi de günümüzdeki değişim rüzgarlarının ana itkilerinden biri. Bugün birçok araştırmacı 15. ve 18. yüzyıllar arasında yaşanan sayısız toplumsal çöküş, savaş ve devrimin ana gerekçelerinden biri olarak "Küçük Buz Çağı" denen dönemde yaşanmış iklim değişikliğine bağlı kuraklık, kıtlık gibi doğrudan tarımsal toplumları etkileyen ve buna bağlı olarak açlık, işsizlik ve toplu ölümlerin arttığı bu dönemi [işaret ediyor](#). Ünlü yazar Mark Twain'e göre, "*tarih tekerrür etmez fakat bazen kafiye yapar*". Günümüz modern insanı için en büyük mücadele bu kafiye bozabilmek ve gelecek nesillere yaşayan ve yaşatan bir gezegen bırakabilmek. Bunun anahtarı ise "sürdürülebilirlik". Tek sorun şu ki, günümüzde yaşanan onca insani krizin arasında sürdürülebilirliği sürdürebilmek mümkün mü?

ÇOĞUNLUKLA ZARARSIZ

Dünya çoğunlukla zararsız bir yer (Esin kaynağı: *Otostopçunun Galaksi Rehberi*-Douglas Adams, Serinin 5. Kitabı "[Çoğunlukla Zararsız](#)"). Bunun aksine insanlık için aynısını söylemek pek mümkün değil.

Sorunlarımız da medeniyetimiz kadar eski: Savaş, kıtlık, yoksulluk, salgın hastalıklar, göç ve elbette neden olduğumuz iklim değişikliği. Adeta kaosa bağımlıyız, bizi ileri götüren de o, geri götüren de. Son yıllarda insanlık olarak inşa ettiğimiz birçok şey elimizden kayıp gidiyor ve ne yazık ki hepimiz için en değerli olan şey, ünlü astronom Carl Sagan'ın deyişiyle "**Suluk Mavi Nokta**" yani gezegenimiz Dünya bu listenin en başında!

Tüm insanlığı ve gezegenimizi etkileyen problemlerin konuşulması ve sorunların çözümü için herkesin üstüne düşeni yapması, hayatta kalmamız ve gelecek nesillere üzerinde yaşamaya değer güzel bir dünya bırakmamız için elzem. "[Action For Sustainable Development](#)" gibi sivil toplum organizasyonları ve Birleşmiş Milletler, tüm bu sorunların çözümünde anahtar olabilecek platformlar sunuyor. Örneğin gelecek haftalarda 27. defa gerçekleştirilecek olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı kendi geleceğini kendi tayin etmek isteyen insanlık için çok kıymetli.

Bu noktada öne çıkan en önemli projelerden biri, Birleşmiş Milletler "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları". 2015 yılında tüm üye ülkeler tarafından benimsenen 17 Hedefin belirlendiği bu proje; ana hatlarıyla tüm dünyayı etkileyen toplumsal, ekonomik ve

çevresel/ekolojik problemleri merkezine alıyor. Ve bunları daha iyi bir gelecek için 2030 yılına dek çözmeyi ya da etkilerini en aza indirmeyi [amaçlıyor](#). Fakat geçtiğimiz yıllarda ortaya çıkan Covid-19 pandemisi, Ortadoğu ve Asya gibi bölgelerde yaşanan siyasi istikrarsızlık ve çatışmalar nedeniyle ardı arkası kesilmeyen göç dalgaları ve insani krizlerin yanı sıra bu yılın Şubat ayında Ukrayna'da patlak veren savaşın doğurduğu enerji ve gıda krizleri tüm bu hedefleri ciddi şekilde tehdit ediyor.

Güncel verilere dayanarak Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulmuş olan [Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2022 Raporu'nda](#), 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Ajandası'nın ciddi bir tehdit altında olduğuna işaret ediliyor.

ÖDEDİĞİMİZ BEDEL

Rapora göre pandemi direkt ya da dolaylı şekilde yaklaşık 15 milyon insanın hayatına mal oldu ve küresel sağlık sisteminde birçok aksamaya yol açtı. Pandemiye bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz ekonomik koşullar milyonlarca insanı

eskisinden daha yoksul hale getirdi. Rapora göre bu, yoksulluğa karşı mücadele ettiğimiz yaklaşık beş yılın tek kaleminde silindiği anlamına geliyor. Bununla da bitmiyor elbette... Ukrayna'daki savaş, gıda ve enerji gibi hayatta kalmamızı sağlayan birçok temel ihtiyaç kaleminin fiyatını göklere çıkartırken tedarik zincirinde aksamalar yaratıyor. Örneğin Almanya başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesi enerji kriziyle başa çıkabilmek adına yıllardır mücadelesini verdikleri yeşil enerji politikalarını bir kenara bırakarak kömür santrallerini ve nükleer santralleri yeniden açıyor.

ÖDEYECEĞİMİZ BEDEL

Hiç kuşkusuz tüm bu sorunlar iklim krizini çok daha ciddi boyutlara taşıyacak bir durumun yalnızca başlangıcı. Rapora göre, iklim krizi gelecekte tüm bu göç, kıtlık, yoksulluk ve savaş gibi sorunların katlanarak artmasına neden olacak. Örneğin, dünya henüz sınırlı bölgelerde yaşanan çatışmalar dolayısıyla göç etmek zorunda kalan insanlar için kalıcı çözümler bulamazken "İklim Göçmenleri"

"Sorunlarımız da medeniyetimiz kadar eski: Savaş, kıtlık, yoksulluk, salgın hastalıklar, göç ve elbette neden olduğumuz iklim değişikliği. Adeta kaosa bağımlıyız, bizi ileri götüren de o, geri götüren de"

ile nasıl başa çıkacak? Günümüzde hâlâ iklim değişiklikleri nedeniyle yerlerinden edilmiş ya da edilecek olan insanları kapsayan ve koruyan herhangi bir uluslararası kural ya da mekanizma yok.

Yanı sıra Rusya'nın Ukrayna'daki savaşı yüzlerce yıl boyunca insanlığın büyük bedeller ödeyerek inşa ettiği "barış" fikrine ve en ihtiyaç duyduğumuz zamanda karşılıklı işbirliğine yadsınamaz şekilde zarar veriyor.

Bu noktada Birleşmiş Milletler'in sürdürülebilir ve barış içerisinde bir dünya için ne kadar önemli olduğunu vurgulamak çok önemli. Aynı şekilde sürdürülebilir politikaların gerçekten sürdürülebilir olması için çok sesli ve çok renkli olması da öyle. Sivil toplum organizasyonları da bu sürece dahil olup farklı toplumların, farklı grupların sesi olmalı; işbirliği ve ortak bir aksiyon yoksa sürdürülebilirlik de yok!

SÜRDÜRÜLEBİLİR UMUTLAR

Pandemi, savaşlar ve göç gibi içimizi karartan daha nice sorun sürdürülebilirlik için verilen mücadelede tüm insanlığı geriletmiş ve belki de Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nı sekteye uğratmış olsa da insanlık her zaman yaptığı gibi her şeyi yeniden ve daha sağlam şekilde inşa edecektir. Yazının başında da dile getirdiğim gibi kaos her zaman son değil, bazen de yeni ve daha iyi şeylerin başlangıcı olabiliyor. Geleceği korkuyla beklemektense kendimizden emin bir şekilde bugünün küllerinden daha güzel yarınlar yaratabiliriz. Örneğin şöyle bir öngöründe bulunmanın yanlış olmayacağını düşünüyorum: Neredeyse tüm dünyayı etkisi altına almış olan enerji krizi, medeniyetimizi fosil yakıtlardan daha güvenilir ve en önemlisi sürdürülebilir yeni enerji kaynakları

"Neredeyse tüm dünyayı etkisi altına almış olan enerji krizi, medeniyetimizi fosil yakıtlardan daha güvenilir ve en önemlisi sürdürülebilir yeni enerji kaynakları aramaya itecek ve ilerleyen yıllarda bu yöndeki çalışmaların sayısı daha önce hiç olmadığı kadar artacaktır"

aramaya itecek ve ilerleyen yıllarda bu yöndeki çalışmaların sayısı daha önce hiç olmadığı kadar artacaktır. Eskilerden bir deyiş ile "Her şerde bir hayır vardır".

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ SÜRDÜRMEK

Bu yazının başındaki soruya dönecek olursak sürdürülebilirlik insanlık için varoluşsal bir mücadele. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın 17'sini de gerçekleştirmek mümkün, tek koşul güzel bir rüzgar yakalayana dek birlikte aynı yöne kürek çekmemiz. Bu nedenle, tüm gezegenin ve nesiller içerisinde defalarca yıkıp baştan inşa ettiğimiz uygarlık gemisinin kaderi, sürdürülebilir kalkınmaya bağlı. Neredeyse 100 yıl sonra, ilk kez bu kadar sert dalgalarla karşı karşıya kalan uygarlık gemisi, tüm kalbimle inanıyorum ki çok yakında değişim rüzgarlarıyla yelkenlerini dolduracak çok güzel bir geleceğe doğru yol almayı başaracaktır. Sürdürülebilirliği sürdürmek için umutları sürdürmek ve tüm insanlığın zihnini yarının güzel düşleriyle doldurmak gerek.

Bana sorarsanız, bu yoldaki en önemli basamaklardan biri Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları. Bu amaçların her birine ulaşmak için daima bir "B" planımız olabilir ve olmalıdır. Öte yandan elimizi çabuk tutmalıyız, zaman azalıyor, her zaman başka bir planımız olabilir ama Dünya'dan başka yuvamız yok! #

Emine Erdem, KAGİDER Yönetim Kurulu Başkanı

Hep Birlikte Döngüsel, Yeşil Ekonomi için Çalışma Zamanı

Kasım ayında Mısır'da yapılacak COP27 toplantısı yaklaşırken dünyamız zor bir süreçten geçiyor. İklim değişikliğine karşı karbon emisyonlarını azaltım çabaları yetersiz düzeyde sürerken jeopolitik çatışmalar ve sosyoekonomik dengesizlikler süreci iyice zorlaştırıyor. İnsanlığın önündeki ağır sorunları çözenin yolu ise adil, sürdürülebilir, döngüsel, yeşil bir ekonominin tüm ülkelerde kök salmasından geçiyor. Bugün ana akım iktisat teorisi insan refahının maddi refaha dayandığını, bunun da ekonomik büyümeye bağlı olduğunu savunuyor. Ekonomik büyümenin, kişi başına düşen milli geliri yükselteceği ve bununla birlikte insanların daha fazla tüketimde bulunarak kişisel refahlarını artıracakları varsayılıyor. Ekonomik büyümenin en önemli şartı olarak kabul edilen fiziki sermaye yatırımlarındaki artışın genel olarak üretimdeki artışı tetikleyeceği, bunun sonucunda üretime katılanların üretimden elde ettiği gelirin artacağı, artan gelirin hem ülke milli gelirini hem de kişisel refah seviyesini yükselteceği kabul ediliyor.

BU MODEL ARTIK ELEŞTİRİLİYOR

Ancak madalyonun bir de öteki yüzü var: İktisadi büyüme odaklı politikaların çevre ve toplum üzerindeki yıkıcı etkisini özellikle 1970'li yıllardan itibaren daha derinden hissetmeye başladık. Bunun sonucunda klasik büyüme ve kalkınma politikaları sorgulanır hale geldi. Sürdürülebilir kalkınma ve onun günümüzdeki tamamlayıcı kavramı olarak kabul edilen yeşil ekonomi modeli; dünya ekonomisinin içine düştüğü ekonomik, toplumsal ve ekolojik kriz-

den çıkış için ve gelecekte daha güvenli bir yaşamın sürdürülebilmesi için ortaya atılmış, önce akademik düzeyde yaygın olarak tartışılan sonra da gündelik yaşamda kendi pratiklerini üretmeye başlamış iki temel kavram. Bu iki kavram birbirinin yerine ikame edilebilecek rakip kavramlar değil. Yeşil ekonomi sürdürülebilir bir yaşamın ve büyüme-kalkınma süreçlerinin ekonomik, toplumsal ve ekolojik anlamda tamamlayıcısı konumunda.

TÜRKİYE DÖNGÜSEL, YEŞİL EKONOMİYE GEÇMEK ZORUNDA

Türkiye'nin bu alanda atması gereken adımlar var. Öncelikle emisyon azaltımı konusunda güçlü bir taahhütte bulunmalı. Ağustos ayı sonunda bir araya gelen ve aralarında WWF-Türkiye ve Greenpeace gibi kuruluşların da yer aldığı 12 STK, Hükümet'e çağrıda bulunarak 2030 yılına kadar en az %35 emisyon azaltımı gerçekleştirilmesini istediler. Bu doğrultuda yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı bir enerji sektörü, elektrikli araçların yaygınlaştırılması, demiryolu yatırımlarının artması gibi önerilerde bulundular. Bunların dikkate alınmasında ve üzerinde düşünülmesinde elbette büyük yarar bulunuyor. Ayrıca ülkemizde seragazi emisyonlarının azaltımı ve yeşil ekonominin gelişmesi için önemli nedenler bulunuyor ve bunların başında Avrupa Birliği'nin (AB) politikaları yer alıyor. Avrupa Komisyonu tarafından 2019 yılı sonunda ortaya konulan Avrupa Yeşil Mutabakatı, Avrupa'nın 2050 yılına kadar karbondan arındırılmasını amaçlıyor ve bu amaca ulaşmak için

ekonomide köklü bir dönüşümü öngörüyor.

Yeşil Mutabakat'ın önemli unsurları olan **"Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması"** ve **"Döngüsel Ekonomi"** uygulamaları ile AB, ilişkisinin bulunduğu ülkeleri de kendi gibi "yeşil dönüşüm" itmeyi amaçlıyor. Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması kapsamında AB'den daha düşük çevre standartlarına sahip ülkelere çelik, çimento ve gübre gibi karbon yoğun sektörlerde ithalata bir vergi uygulanacak. Bu dönüşümün Türkiye'ye de ciddi bir maliyeti olacak. Ancak ülkemiz yeşil dönüşümü başarıyla tamamlarsa verim yükselecek, kaynaklar çok daha etkin kullanılabilir, AB'nin ticaret ortakları arasındaki rekabette öne çıkma olanağı bulacak ve daha fazla yatırım çekecek.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN TEMELİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VAR

İnsanlığın geleceği için yeşil ve döngüsel bir ekonominin yarattığı; daha adil, fırsat eşitliğinin daha yüksek olduğu, dezavantajların azaldığı sürdürülebilir bir sistem gerekiyor. Sürdürülebilir sistemin anahtarı ise toplumsal cinsiyet eşitliğidir, kadınların sürece tam katılımını sağlamaktır. Kadınların toplum içindeki konumu, ülkeler için gelişmişlik düzeyi göstergesidir. Ulusların ve ekonomilerinin gelişmişlik düzeyleri kadınların omuzları üzerinde yükselir. Bu nedenle istihdamdan sosyal hayata, girişimcilikten siyasal temsile kadınların katılım oranı günümüzde artık yalnızca bir istatistik başlığı değil, geleceğimiz için hayati bir konu.

Kadınların ekonomiye katılımı sürdürülebilir kalkınmayı hızlandırır, yoksulluğun üstesinden gelmeye yardımcı olur, eşitsizlikleri azaltır; bu faktörler de top-

"Kadınların toplum içindeki konumu, ülkeler için gelişmişlik düzeyi göstergesidir. Ulusların ve ekonomilerinin gelişmişlik düzeyleri kadınların omuzları üzerinde yükselir. Bu nedenle istihdamdan sosyal hayata, girişimcilikten siyasal temsile kadınların katılım oranı günümüzde artık yalnızca bir istatistik başlığı değil, geleceğimiz için hayati bir konu"

lumda ve küresel ekonomik büyümede çarpan etkisi yaratır. Kadınların doğru politikaları uygulama ve dönüşümeye uyum sağlama konusunda açık olmalarının da iş dünyasına etkilerinin çok büyük olacağı açık.

KAGİDER YEŞİL EKONOMİYİ DESTEKLİYOR

KAGİDER olarak kurulduğumuz günden bu yana 20 yıldır iş dünyasında ve toplumumuzda cinsiyet eşitliğine dayalı bir kültür geliştirmek, kadın girişimciliğini yaygınlaştırmak, kadın girişimcilerin bilgiye ve pazara erişimini kolaylaştırmak, onlara ilham alacakları rol modeller sunmak ve cesaret vermek için pek çok çalışma yaptık; yapmaya devam edeceğiz. Kadın girişimciler için fırsat eşitliği yaratırken bir yandan da yeşil ekonomiyi kadınlarla büyütmek için çalışıyoruz. Bu bağlamda iş süreçlerinde yeşil düşünen kadın girişimcileri görünür kılmak, taçlandırmak hedefiyle Yuvam Dünya Derneği işbirliğinde düzenlediğimiz "Yeşil İş Ödülleri"nden olumlu sonuçlar alıyoruz. Ödüle başvuran, finale kalan ve ödül alan her bir kadın girişimcinin duyarlılıkları ülkemizin ve dünyamızın geleceği için umudumuzu güçlendiriyor.

Türkiye sürdürülebilir, adil ve yeşil bir ekonomiye geçişi gerçekleştirecek potansiyele sahip. Ve KAGİDER bu potansiyelin hayata geçmesini desteklemeye devam edecek. #

“En Kısa Sürede Net Sıfır Hedefimize Ulaşacağız”

Türkiye'nin ilk net sıfır olma hedefini açıklayan kampüsüne sahip Sabancı Üniversitesi, bu doğrultuda çalışmalarına hızlı bir şekilde devam ediyor. Üniversitenin Genel Sekreteri Ali Çalışkan, “Kampüsümüz, kendi enerjisini üreterek elde ettiği tasarrufla tüm enerji kullanımını %100 yeşile dönüştüren bir kampüs olma özelliğine sahip. Bununla birlikte bir yıl içerisinde kampüsümüzdeki tüm bina çatılarına güneş panelleri kuracağız” diyor.

 Bulut BAGATIR

Sabancı Üniversitesi'nin sürdürülebilirlik alanındaki çalışmalarından bahsedebilir misiniz? Sürdürülebilir bir kampüs olmak adına neler yapıyorsunuz?

Sabancı Üniversitesi olarak öğrenci, akademisyen ve çalışanlarımıza yeşil bir kampüs sunuyoruz. Mevcut doğal güzellikleri geliştirip doğanın bize sunduklarını titizlikle koruyoruz. YÖK'ün “Vakıf Yükseköğretim Kurumları 2020” raporunda; Sabancı Üniversitesi, 1.163.697 m²lik toplam alanı içerisinde %83'lük açık ve yeşil alanı (976.173 m²) ile öğrenci başına en fazla yeşil alana (234 m²) sahip olan vakıf üniversitesi olarak yer aldı.

2000 yılından beri “Ağaç Dikme Günleri” düzenliyoruz. Kampüsümüzde 100'den fazla doğal, 150'yi aşkın yeni dikilmiş bitki türü ve 350'den çok alt türden yaklaşık 170 binin üzerinde bitki bulunuyor. 1000'in üzerinde Japon Süs Kirazı ağacı (Sakura) kampüsümüzde yer alıyor. Bununla birlikte Sabancı Üniversitesi'nin Tuzla'da yer alan kampüsünü net sıfır yapmayı amaçlıyoruz ve çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Kampüsümüzde ayrıca toplam elektrik ihtiyacımızın önemli bir bölümünü karşılayan Güneş Enerjisi Santrali ile Koje-nerasyon sistemi de bulunuyor.

Ayrıca, Ayvalık Küçükköy'de bulunan Sabancı Üniversitesi Yaratıcı Teknolojiler Atölyesi'nde de sürdürülebilirlik adına önemli bir çalışma yürütüyoruz. Sabancı Üniversitesi olarak Enerjisa Enerji ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile birlikte Ayvalık Küçükköy'ü sürdürülebilir enerji temelli bir turizm uygulama merkezi ve yeşil destinasyon haline getirmek için SENTRUM isimli bir projede yer alıyoruz. Çok kısa sürede hayata geçirdiğimiz ve proje sonuçlarını gözlemleyebildiğimiz SENTRUM projesinin yeşil turizmi desteklemek için öncü olacağına inanıyoruz.

Sabancı Üniversitesi olarak uzaktan eğitimi desteklemenin yanı sıra gerçek bir kampüs üniversitesiyiz.

Tuzla'da yer alan kampüsümüzde online ve hibrit eğitim için teknik altyapıyla donatılmış 77 sınıfımız bulunuyor. Hibrit eğitim için kampüsümüze önemli miktarda yatırımlar gerçekleştirdik. Pandemi döneminde 77 sınıfın tümünde fiziki dersler yapılırken aynı anda uzaktan bağlanan öğrencilerin de derslerini takip etmelerini sağladık. 2700'ün üzerinde yatak kapasiteli yurtlarımız, çok geniş kapsamlı Bilgi Merkezimiz ile Türkiye'nin en gelişmiş kampüsüne sahibiz. Tuzla Kampüsümüzün yanı sıra en üst düzey teknolojik altyapıya sahip ve Türkiye'de bir ilk olan Altunizade Dijital Kampüsü de geçtiğimiz yıl faaliyete başladı. Yenilikçi bir eğitim anlayışına sahip olan kampüsümüzdeki tüm sınıflarda Hyflex teknolojisi bulunuyor. Öğrenciler Hyflex teknolojisiyle sınıftaymış hissi yaratan bir dijital ortamla derslere buldukları yerden katılabiliyorlar.

Türkiye'nin ilk net sıfır karbon hedefini açıklayan kampüsüne sahipsiniz. Hangi tarihte karbon nötr olmayı hedefliyorsunuz ve bu doğrultuda nasıl çalışmalar gerçekleştiriyorsunuz?

Sabancı Üniversitesi olarak enerji ve iklim konularına uzun süredir öncelik veriyoruz. Tuzla'da bulunan Sabancı Üniversitesi kampüsünü net sıfır yapmayı hedefliyoruz. Gerekli planlamaları ve çalışmalarımızı tamamladık. Bunları hızlıca hayata geçirerek net sıfır hedefimize en kısa zamanda ulaşmayı hedefliyoruz.

Yenilenebilir enerji konusunda üniversite kampüsünde nasıl çalışmalar yürütüyorsunuz? Bu alandaki hedeflerinizden bahsedebilir misiniz?

“Üniversitemiz sahip olduğu güneş enerjisi altyapısı ile de tam anlamıyla yeşil bir kampüs. Enerjisa Enerji ile gerçekleştirdiğimiz Yeşil Enerji Anlaşması ile şebekeden kullandığımız enerjinin tamamını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılayacağız. Buna göre 2022 yılında 5980 MWh'lık elektrik enerjisi kullanımını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılamış olacağız”

Enerjisa ile gerçekleştirilen bir Yeşil Enerji Anlaşması da mevcut. Anlaşmanın detayları neler?

Üniversitemiz sahip olduğu güneş enerjisi altyapısı ile de tam anlamıyla yeşil bir kampüs. Enerjisa Enerji ile gerçekleştirdiğimiz Yeşil Enerji Anlaşması ile şebekeden kullandığımız enerjinin tamamını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılayacağız. Buna göre 2022 yılında 5980 MWh'lık elektrik enerjisi kullanımını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılamış olacağız. Türkiye'de ve yurt dışında pek çok üniversite tarafından örnek alınan Tuzla kampüsümüzde ayrıca Enerjisa ile birlikte kurulumunu gerçekleştirdiğimiz ve toplam elektrik ihtiyacının %60'ını karşıladığımız Güneş Enerjisi Santrali ile Kojenerasyon sistemi de bulunuyor. Bununla birlikte kampüsümüzdeki tüm bina çatılarına bir yıl içerisinde tamamen güneş paneli kurmuş olacağız. Böylelikle kampüsümüzdeki toplam güneş enerjisi kapasitesini 1 MW'a çıkaracağız. Üniversitemiz 170 binin üzerinde bitkinin ve doğal bir göletin bulunduğu; kendi enerjisini üreterek elde ettiği tasarrufla tüm enerji kullanımını %100 yeşile dönüştüren bir kampüs özelliğine sahip.

Türkiye'deki üniversitelerin sürdürülebilirlik çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sürdürülebilirlik çalışmalarını üniversitemiz dışında birçok üniversite de son yıllarda gündemlerinde önemli bir yere taşıdı. Hem kampüs alanlarında hem de öğrencilere dokunan birçok başarılı uygulamanın hayata geçirildiğini gözlemliyoruz. Önümüzdeki dönemde benzer çalışmaların giderek artmasını bekliyoruz. #

Doğanın Dönüşü- Ekolojinin Uzun Bir Tarihi

Yazar: John Bellamy Foster

Yayınevi: Kalkedon

Doğanın Dönüşü, insan toplumunun ekolojik köklerinin yeniden keşfine odaklanıyor. Bu dönüşüm, süregelen bir eşitlik ve ekolojik sürdürülebilirliğe dayanan toplumsal metabolik yeniden üretimin organik sistemini kurmak gibi zor bir görevde çok önemli bir adım olarak kabul ediliyor. Kitapta ele alınan düşünceler, düşüncelerini ekososyalizmin tarihsel bir özgül direniş formu olarak 1980'lerde ortaya çıkışından çok daha önce geliştirmiş olsalar da, daha sofistike bir şekilde, ekolojik eleştiriyi geliştirmek için sosyalist kavramları, sosyalizm düşüncesini geliştirmek için de ekolojik eleştiriyi kullanarak herkesin izleyeceği yolu hazırladılar. Bu anlamda geçmişten çıkarmamız gereken şey, sadece bir tarihsel anlam değil. Elde ettiğimiz ancak unutulmuş sonuçlar bugün verdiğimiz mücadeleler bakımından çok büyük önem taşıyor.

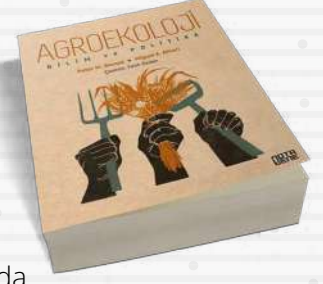
Agroekoloji: Bilim ve Politika

Yazar: Peter M. Rosset,

Miguel A. Altieri

Yayınevi: NotaBene Yayınları

Türkiye ve dünya, güçlü bir gıda krizi içerisinde geçiyor. Bu durumu yaratan devasa bir sistem var. 1940'larda "yeşil devrim" olarak adlandırılan süreçle yeni bir boyut kazanan kapitalist tarım; gıda üretiminin, gıdayı üreten öznelere, gıda üretim mekanlarının organizasyonunun aslı belirleyeni. Endüstriyel tarım, şirket tarım rejimi gibi ifadelerle de anılan bu yapıyı anlamak, gıdanın üretim ilişkilerini ve toplumsal yaşamdaki konumunu kavramak için elzem. NotaBene Yayınları'nın Eleştirel Tarım-Gıda Dizisi, bu ihtiyaçtan doğdu. Dizinin ilk kitabı olan Agroekoloji: Bilim ve Politika, mevcut tarım-gıda sisteminin kapsamlı bir eleştirisi ve bu sisteme radikal bir alternatif olması itibarıyla önümüze koyduğumuz amaçları ifade eden özel bir kitap. Ekolojik ilkelerle, doğaya dost uygulamaları, kadim bilgilerle teknolojinin harmanlandığı bilimi, şirket tarımı karşısında anti-kapitalist bir seçeneği ifade eden agroekoloji kavramı, kitapta temelleri ve güncelliği açısından pek çok boyutuyla ifade ediliyor.

Fixing the Climate - Strategies for an Uncertain World (İklimi Düzeltmek - Belirsiz Bir Dünya için Stratejiler)

Yazar: Charles F. Sabel, David G. Victor

Yayınevi: Princeton Üniversitesi Yayınları

Kyoto Protokolü'nden Paris Anlaşması'na, emisyonları azaltmak için verilen taahhütler iklim krizi ile mücadele için yeterli olmadı. Tam da bu nedenle "Fixing the Climate-Strategies for an Uncertain World (İklimi Düzeltmek-Belirsiz Bir Dünya için Stratejiler), emisyon kesintilerinin artırılması için kurumsal tasarıma dair bir yol haritası sunuyor. Etkili yönetim modellerinin mümkün olduğunu gösteren kitap, iklim politikalarının yalnızca ulusal düzeyde değil, gerekli teknolojik bilgi birikimine sahip şirketler ve yerel aktörler arasında da tartışılması gerektiğini vurguluyor. Sabel ve Victor, yedi bölümden oluşan kitapta deneysel yönetim biçimlerinden inovasyona, uluslararası işbirliklerinden daha hesap verilebilir bir küreselleşme modeline alternatif çözüm yollarını ele alarak iklim krizine ve küreselleşmeye dair bakış açımızı sorgulamamızı sağlıyor.

